ՄԱՍԼՈՅ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴ

Ֆիթրի տօնին առիթով եւ համաձայն Մամլոյ սենտիքայի որոշումին՝ «Ազդակ» լոյս պիտի չտեսնէ երկուշաբթի, 21 եւ երեքշաբթի, 22 սեպտեմբերին: Մեր յաջորդ թիւը՝ չորեքշաբթի, 23 սեպտեմբերին:

ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTERAIRE أزتاك جريدة يومية سياسية وأدبية - الجريدة الشعبية - إتشا درويشيان

1500 Լ.Ո. 83ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 162 (23267) ՇԱԲԱԹ, 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2009 10 ԷՋ

1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԼՍՈՒՄՆԵՐ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ԹՈՒՐՔԻԱ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՆԻՒԹՈՎ

Հայաստանի հանրապետութեան Ազգային ժողովի արտաքին յարաբերութիւններու մնայուն յանձնախումբը 1 հոկտեմբերին կը կազմակերպէ «նախաստորագրուած արձանագրութիւնները եւ Հայաստան - Թուրքիա յարաբերութիւններու կարգաւորման գործընթացը» նիւթով խորհրդարանական ունկնդրութիւններ:

Ունկնդրութիւններուն նպատակն է քաղաքական եւ հասարակական կազմակերպութիւններու, քաղաքական հետազօտական կեդրոններու ներկայացուցիչներու եւ փորձագէտներու մասնակցութեամբ բազմակողմանի քննարկում իրականացնել հրապարակուած փաստաթուղթերուն հիման վրայ Հայաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ նախաձեռնուող գործընթացին վերաբերեալ:

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ԱՆՏԵՂԻՏԱԼԻՈՒԹԻՒՆ

Հրատապ ու թէժ քննարկումներու մթնոլորտին մէջ Հայաստանի Հանրապետութիւնը կը տօնակատարէ անկախութեան տօնը: Երեւան-Անգարա նախաստորագրուած արձանագրութիւնները քննարկումի առարկայ են նախագահական, խորհրդարանական, կուսակցական, հասարակական մակարդակներով:

Արձանագրութիւնները ներառած են կէտեր, սկզբունքներ, ուր ի յայտ կու գան հայկական միակողմանի վիջումի նախադրեալներ, որոնք կը վերաբերին Ցեղասպանութեան ճանաչման, պատմական իրաւունքներուն, Արցախի հիմնահարցին:

Եթէ նոյնիսկ այս արձանագրութիւնները դատապարտուած են չհաստատուելու, համակողմանի քննարկումներու ընթացքը կարեւոր է: Բացառելով պառակտումը՝ անոնք պէտք է պահեն հաւասարակշռուածութիւնն ու քաղաքակիրթ մեթոտաբանութիւնը: Դաշնակցութիւնը յայտարարած է արդէն, որ իր ամէնէն սուր քննադատութիւնները, ցուցական ընդդիմութիւնը՝ այս գործընթացին եւ այս բոլորին լուսարձակներուն տակ տեղաւորուող բողոքի գործողութիւնները կը կատարուին եւ պիտի շարունակեն կատարուիլ օրէնքի արտօնած սահմաններուն մէջ: Քաղաքակիրթ պայքարի այս եղանակներու արտայայտութիւնը ինքնին պետականաշինարարական աշխատանքներուն նպաստ բերող քայլ մըն է:

Դաշնակցութեան բողոքի այս գործողութիւնները ոչ միայն ներքաղաքական իմաստով պետութեան կայացման նպաստող քայլեր են, այլ նաեւ արտաքին քաղաքականութեան հարթութեան վրայ եւս պետութեան դիրքերը հզօրացնող միջոցառումներ:

Այսպէ՛ս. հայկական կողմին նկատմամբ բաւական տարուած պատկերացում պիտի կապմէին նախ ներքին գոհունակութեամբ հակառակորդ կողմերը՝ Թուրքիան եւ Ազրպէյճանը եւ ապա՝ Երեւան-Անգարա յարաբերութիւններու նորագոյն զարգացումները ողջունող բոլոր պետութիւնները, եթէ չկայանար դաշնակցական ընդդիմութիւնը այս գործընթացին: Հայկական կողմը՝ գոհունակ, ողջունողի եւ անվերապահ սատարողի իրավիճակին մէջ պիտի յայտնուէր եւ իբրեւ այդպիսին՝ Թուրքիայէն սահմանադրան բացումի եւ տարանցիկ ճանապարհներու անցքերու աղերսողի դիրքին մէջ: Գերխանդավառ վիճակի մէջ՝ անուղղակիօրէն պատրաստ տարբեր մակարդակներու վիջումներու: Թուրքիան քողարկուած նախապայմանները առանց որեւէ հայկական ընդդիմութեան հայկական կողմին հրամցուցած պիտի ըլլար: Շատ հեզասահ:

Ճիշդ այս պատճառներով է, որ պետութիւնը իր բանակցութիւններու ընթացքին պէտք է կարենայ լիարժէք օգտագործել այս հարցերուն մէջ իրողական ընդդիմութեան իրականութիւնը, անոր մօտեցումները, վերապահութիւններն ու անհամաձայնութիւնները: Սխալ չհասկցուինք: Խօսքը բացարձակօրէն կապ չունի Հայաստանի այս հարցերուն մէջ թեթեւակի ընդդիմութեան՝ Հայ ազգային քոնկրեսին քարոզչական շրջանակներուն կատարած աժան մեկնաբանութիւններուն հետ: Անոնք բողոքի գործողութիւններուն կ'ուզեն առնչել ներիշխանական պայքարին՝ նման ճակատագրորոշ պահերու իսկ փոքր առաւելներ շահելու կարճաժամկէտ մարտավարութեան կիրարկումով:

Հարցը համապետական-համահայկական մտածողութեան եւ անկէ մեկնած ռազմավարական քաղաքականութեան որդեգրման ու իրականացման անհրաժեշտութեան մասին է: Դերերու բաշխումը ոչ թէ դէպի իշխանութիւն սաւառնած հեղինակութիւնները վերականգնելու կամ այսօրուան իշխանութիւններուն ծառայութիւն կատարելու կը միտի, այլ համայն հայութեան պետութեան դիրքերը զօրացնելու, բանակցութիւններուն ընթացքին տեղի չտալու եւ քողարկուած նախապայմաններուն դիմաց չկքելու առաջադրանքը կը հետապնդէ:

Հայաստանի անկախ հանրապետութիւնը 18 տարեկան է: Դժուարին հանգրուաններ թեւակոխելէ ետք Հայաստանի պետութիւնը այսօր հայութեան ապագայ սերունդներուն հաշուոյն ճակատագրական որոշումներ կայացնելու սեմին է: Արձանագրութիւնները պէտք է բարեփոխութեան ենթարկուին: Այնտեղէն պէտք է վերցնել Ցեղասպանութեան ճանաչման գործընթացը արգելակող, կարսի համաձայնագիրին վերահաստատման առաջնորդող եւ Արցախի ինքնորոշման իրաւունքը անտեսող կէտերը:

Զգաստութեան, իրջախոհութեան եւ ինքնատրբագրումի պահ է: Բողոքի գործողութիւնները այդ կը նպատակադրեն: Քննարկումներն ալ կ'իմաստաւորուին, եթէ դէպի այդ ուղղութիւններով վարգանան:

Հայաստանի անկախութեան 18-րդ տօնը այժմէական հրատապութեամբ հայկական ուժերը պէտք է համախմբէ բանակցութիւններու եւ հաւաձայնութիւններու կարմիր գիծերը չհատելու աշխատանքին համար՝ պետութիւն-հասարակութիւն միեւնոյն դիրքորոշումը որդեգրելու:

Սեպտեմբեր 21-ը անկախութիւն է: Անկախութիւնն ու գերիշխանութիւնը պետութեան ու ժողովուրդին իրաւունքները անտեղիտալի կամքով պահելու դրութիւն է ու համակարգ:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՍԼԷՅՄԱՆ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ԻՐ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԾԻՐԻՆ ՄԷՋ

Ազգային միասնականութեան կառավարութեան կազմութեան ծիրին մէջ հանրապետութեան նախագահ Զօր. Միշել Սլէյման երէկ շարունակեց իր հաղորդակցութիւնները, ինչպէս նաեւ

իր այցելուներուն հետ քննարկեց քաղաքական, տնտեսական եւ արտերկրի լիբանանցիներու հարցերուն վերաբերող թղթածրարներ:

Նախագահ Սլէյման ընդունեց նախկին վարչապետ Սելիմ Հրսը, որուն հետ քննարկեց շրջանին մէջ արձանագրուող զարգացումներն ու իրադարձութիւնները:

Նախագահ Սլէյմանի այցելեցին նախարարներ Նեսիպ Լահուտը եւ Մոհամետ Շաթահը, ինչպէս նաեւ երեսփոխան Ալի Հասան Խալիլը եւ Խալիլ Հըրաուին, որոնց հետ քննարկեց ներքին լիբանանեան իրադարձութիւնները:

Նշենք, որ նախագահ Սլէյմանի խորհրդատու Ատնան Սեյիտ Ահմետ «Էմ. Թի. Վի.» պատկերասփիւռի կայանին յայտնեց, որ ազգային երկխօսութեան նիստին հրաւիրելը նախագահ Սլէյմանի դիմաց գտնուող ընտրանքներէն մէկն է, եթէ կառավարութեան կազմութեան գործընթացը խոչընդոտներու ենթարկուի:

Ան դիտել տուաւ սակայն, որ նախագահ Սլէյմանի համար առաջնահերթութիւն կը նկատուի ազգային միասնականութեան կառավարութեան կազմութիւնը:

ՀՅԴ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ԱՅՑԵԼԷ ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԵՏԵՐՈՒ

Երէկ, ՀՅԴ Լիբանանի Կեդրոնական կոմիտէի մէկ պատուիրակութիւնը, որուն մաս կը կազմէին Կեդրոնական կոմիտէի ներկայացուցիչ Յովիկ Մխիթարեան եւ Կեդրոնական Կոմիտէի անդամներ Գառնիկ Մկրտիչեան եւ Յակոբ Լատոյեան, այցելութիւններ տուաւ Մեծի տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. կաթողիկոսին եւ Մերձաւոր Արեւելքի Հայ աւետարանական եկեղեցիներու միութեան նախագահ վեր. դոկտ. Մկրտիչ Գարակէօզեանին:

Հանդիպումներուն ընթացքին պատուիրակութիւնը ներկայացուց իր մտահոգութիւնները Հայաստան-Թուրքիա նախաստորագրուած արձանագրութիւններուն առնչութեամբ եւ շեշտը դրաւ այս գծով գաղութային մակարդակի վրայ կազմակերպուելիք բողոքի նախաձեռնութեանց անհրաժեշտութեան վրայ:

Երկու հոգեւոր պետերը լրիւ համաձայն գտնուեցան գաղութային քայլերու նախաձեռնումի անհրաժեշտութեան եւ իրենց կարգին ընդգծեցին արձանագրութիւններուն բովանդակած կարգ մը կէտերու մտահոգիչ բնոյթը, ինչպէս՝ պատմական հարցերով զբաղելիք ենթայանձնախումբի պարագան, երկու երկիրներուն միջեւ սահմաններու ճանաչումը եւ Ազըրպէյճանի հողային ամբողջականութիւնը ճանչնալու քողարկուած նախապայմանը:

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻԻ ՀԵՌԱՁԱՅՆԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ՝ «ՆԱՀԱՐ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Հայկական երեսփոխանական պլոքի ներկայացուցիչ Յակոբ Բագրատունի հինգշաբթի, 17 սեպտեմբերին, հեռաձայնային հաղորդակցութիւն մը ունեցաւ «Նահար» օրաթերթի պատասխանատու խմբագիրներուն հետ եւ իր ընդվզումը փոխանցեց «Նահար»ի 13 հոկտեմբերի թիւին մէջ Մարուան Իսքանտարի հայութեան հասցէին կատարած ամբաստանութեան դէմ: Ան շեշտեց, որ անկախ պատմական իրողութիւններու խեղաթիւրումէն, նման արտայայտութիւններ թշնամական մթնոլորտ կը ստեղծեն Լիբանանը բաղկացնող համայնքներու միջեւ եւ առիթ կու տան յաւելեալ երկփեղկումի: Ան պահանջեց, որ թերթը համապատասխան կեցուածք ցուցաբերէ Մարուան Իսքանտարի յօդուածին կապակցութեամբ:

Յակոբ Բագրատունի միացաւ նաեւ «Ազդակ»ի կազմակերպած նամակարշաւին: Անոր ստորագրութեամբ բողոքագիրը «Նահար»ի խմբագրութեան ճամբով յղուեցաւ յօդուածագիրին:

Յայտնենք, որ նամակարշաւը տակաւին կը շարունակուի: Օրական դրութեամբ անոր կը միանան 300 հոգի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒԱՄԻՋՈՑՆԵՐ ԿԸ ՄԻԱՆԱՆ «ԱԶԴԱԿ»Ի ՆԱՄԱԿԱՐՇԱՒԻՆ

Նշենք նաեւ, որ երէկ «Ազդակ»ի նամակարշաւին միացան նաեւ Ամերիկայի մեր պաշտօնակիցներ «Հայրենիք»ը եւ «Արմինիըն Ուիքլի»ն:

«Ազդակ»ի տնօրէնութեան հետ երէկ կապ հաստատեց նաեւ Ուրուկուէյի «Կոմիտաս» ռատիոկայանի տնօրէն Կարօ Հէքիմեան, որ յայտնեց, թէ ռատիոյի միջոցով ելեկտրոնային արշաւին մասին ծանուցելէ ետք, Հարաւային Ամերիկայէն եւս սկսած է մասնակցութիւն «Ազդակ»ի ելեկտրոնային արշաւին:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՊԻՏԻ ԼՍԷ ՍՓԻՒՌՔԻ ԿԱՐԾԻՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ԹՈՒՐՔԻԱ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ

Հայաստանի նախագահին մամլոյ գրասենեակը կը տեղեկացնէ, որ Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեան նախանցեալ օր ընդունած է Մեծն Բրիտանիոյ եւ Հիւսիսային Իրլանտայի Միացեալ թագաւորութեան լորտերու պալատի անդամ, հայ-բրիտա-

Շար.ը՝ էջ 8

ՄԱՄԼՈՅ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ-թուրքական նախաստորագրուած փաստաթղթերի դէմ ՀՅ Դաշնակցութեան կազմակերպած բողոքի գործողութիւնների հանդէպ մի շարք քաղաքական ուժերի եւ լրատուամիջոցների վերաբերմունքը բացայայտում է մեր քաղաքական դաշտի բուն էութիւնը:

Բուն էութիւնը, որովհետեւ սա մի հիմնախընդիր է, որը պարտադրում է իւրաքանչիւրին ինքնադրսեւորուել՝ ելնելով սեփական արժեհամակարգից ու գաղափարախօսութիւնից:

Բնական է յիշեալ փաստաթղթերի հանդէպ տարբեր ուժերի կարծիքներն ու մօտեցումները պէտք է տարբեր լինեն: Սակայն ուշագրաւն այն է, որ քաղաքական դաշտի հակոտնեայ որոշ ուժերի ու նրանց տեսակէտները սպասարկող լրատուամիջոցների մօտեցումներն ու մեկնաբանութիւնները Դաշնակցութեան կազմակերպած միջոցառումների նկատմամբ համընկնում են եւ փոխլրացնելով հետապնդում միեւնոյն նպատակը: Այն է. վարկաբեկել ու քարկոծել Դաշնակցութեան մօտեցումները կամ նենգափոխելով եւ խեղաթիւրելով առնուազն նսեմացնել դրանց իմաստն ու կարեւորութիւնը:

Արմատական ընդդիմութեան գործիչների եւ նրանց տեսակէտներն արտայայտող լրատուամիջոցների արձագանգների բնոյթը եւ նպատակադրումները յստակ են. հանրութեան գիտակցութեան մէջ ամրագրել այն ընկալումը, թէ միակ ընդդիմադիր ուժը Հայ ազգային քոնկրեսն է, իսկ ընդդիմութեան միակ նպատակը արագ իշխանափոխութիւնը: Այս դիտանկիւնից ցանկացած այլ գործընթաց նրանք համարում են հասարակութեան ուշադրութիւնն իրենցից եւ իրենց նպատակադրումից շեղելու քայլ եւ անհաշտ պայքար մղում դրա դէմ: Դրանով իսկ դրսեւորւում է այն իրողութիւնը, որ փաստօրէն ազգային այս կարեւորագոյն հարցի կապակցութեամբ այսօրուայ արմատական ընդդիմութիւնը իշխանութեան հետ գաղափարական հարթութեան վրայ լուրջ տարակարծութիւններ չունի:

Դաշնակցութեան դիրքորոշումները խեղաթիւրող եւ նենգափոխող ուժերը եւ նրանց տեսակէտներն արտայայտող հիմնականում իշխանական լրատուամիջոցները այլ բան են ասում: Նրանք փորձում են հանրութեանը համոզել, թէ Դաշնակցութիւնն ընդհանրապէս դէմ է հայ-թուրքական յարաբերութիւնների կարգաւորմանն ու սահմանի բացմանը: Սրանով փորձ է արւում ետին գիծ մղել կամ անտեսել նախաստորագրուած փաստաթղթերում առկայ Հայաստանի ու հայութեան շահերը վտանգող ձեւակերպումների, ըստ էութեան մեզ պարտադրուող նախապայմանների հիմնախնդիրը, ինչով էլ պայմանաւորուած է ՀՅԴ կեցուածքը:

Ոչ պակաս վտանգաւոր են այն ձեւակերպումները, որ դրսեւորւում են վերջին օրերին քաղաքական դաշտի մէկ այլ հատուածից: Այն է. Ցեղասպանութեան հետապնդման հարցը պէտք է թողնել Սփիւռքին: Այս հարցում Հայաստանին պետական մակարդակով լոկ դիտորդի կարգավիճակում տեսնողները հրաժարւում են «Հայաստան-Արցախ-Սփիւռք միասնականութիւն», «հայկական աշխարհ» , «համաշխարհային ազգ» ձեւակերպումներից եւ իրականացնում ազգի մասնատման, տարբեր հատուածների հակադրման խիստ վտանգաւոր քաղաքականութիւն:

Այս բոլոր մօտեցումները, փոխլրացնելով միմեանց, լուրջ սպառնալիք են մեր ազգային-պետական շահերի ու անվտանգութեան համար:

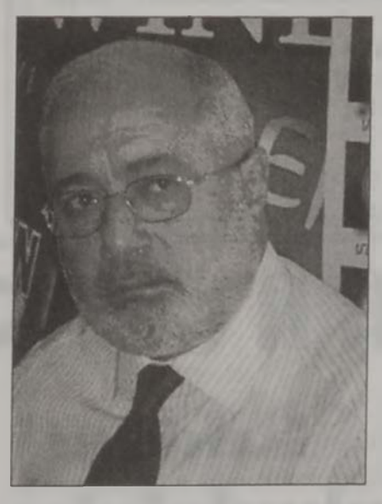
Մենք կրկին կոչ ենք անում պատասխանատու բոլոր ուժերին, անհատներին, երիտասարդութեանը. միաւորուենք մեր ձեռքբերումներն ու ապագան վտանգող կեցուածքների ու քայլերի դէմ:

ՀՅ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՄԼՈՅ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

18 սեպտեմբեր, 2009

«ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆ ԿԱՅ»

Կ'ԸՍԷ ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

«Միջազգային պայմանագիրներու մասին» Հայաստանի օրէնքին համաձայն (19-րդ յօդուած), բանակցութիւններու փուլը կը շարունակուի մինչեւ փաստաթուղթերու ստորագրութիւնը: Երէկ Ազգային ժողովի մէջ մատնանշելով օրէնքին այս կէտը՝ Ազգային ժողովի ՀՅԴ խմբակցութեան ղեկավար Վահան Յովհաննիսեան ըսաւ. «Բանակցութիւններու հանգրուանը տակաւին չէ աւարտած եւ Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարը կը սխալի, երբ կը յայտարարէ, թէ փոփոխութիւններու կարելիութիւն չկայ»:

Ըստ Վ. Յովհաննիսեանի, բանակցութիւններու հանգրուանը մեզի կը ներկայացուի իբրեւ աւարտած երեւոյթ, որ ճշմարտութեան չի համապատասխաներ:

«Օրէնքի տեսանկիւնէն արձանագրութիւններուն մէջ փոփոխութիւններ իրականացնելու կարելիութիւն կայ, եւ Դաշնակ-

Շար.ը՝ էջ 8

«ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՕՐ»ՈՒԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՁԵՌՆԱՐԿԻՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ՆԱՍՐԱԼԼԱ ԿՈՉ Կ'ՈՒՂՂԷ ԿԱՌՉԱԾ ՄՆԱԼՈՒ ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԵԱՆ՝ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՒ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

Հզգպալլայի ընդհանուր քարտուղար սէյիտ Հասան Նասրալլա երէկ արտասանեց հեռաստիզուած խօսք մը՝ «Սէյիտ Շուհատա» համալիրին մէջ Հզգպալլայի կողմէ կազմակերպուած «Երուսաղէմի օր»ուան նուիրուած ձեռնարկին ընթացքին:

Սէյիտ Նասրալլա կատարեալ զօրակցութիւն յայտնեց Պաղեստինի եւ պաղեստինցիներուն. ան շեշտեց, որ կան արաբ ղեկավարներ, որոնք փոքր խիճերը ժայռերու կը վերածեն՝ պատերազմի չերթալու նպատակով:

Սէյիտ Նասրալլա կոչ ուղղեց Լիբանանի մէջ պահպանելու Դիմադրութիւնը եւ կամ հեռանալու անկէ: «Զօրակցեցէ՛ք պաղեստինցիներուն եւ թող ձեր բանակները օրհնեալ ըլլան ձեզի համար: Օգնեցէ՛ք, որ պաղեստինցիները շարունակեն իրենց հողին վրայ գոյատեւել. անոնց զէնք մի՛ տրամադրէք, սակայն արտօնեցէք, որ այդ զէնքը հասնի անոնց», ըսաւ ան:

Սէյիտ Նասրալլա կոչ ուղղեց չքաջալերելու ներքին պաղեստինեան լարուածութիւնը:

Սէյիտ Նասրալլա ցաւ յայտնեց, որ արաբական աշխարհը ոչինչ կ'ըսէ Աքսայի մզկիթին տակ իսրայէլեան իշխանութիւններուն կողմէ սկսած քանդումի աշխատանքներուն առումով:

Ան հարց տուաւ ըսելով, որ արդեօք եթէ այդ մզկիթը յանկարծ փուլ գայ, ո՞ր արաբը կամ իսլամը կրնայ հանդուրժել այդ իրողութիւնը:

Սէյիտ Նասրալլա նշեց, որ արաբական աշխարհին համար ձախող իրականութիւններէն մէկն է այն, որ անոնք շատ լաւ գիտեն իսրայէլացի գերիներուն անունները, իսկ ոչ ոքի անուն՝ պաղեստինցի հազարաւոր արգելափակեալներէն:

Սէյիտ Նասրալլա ընդգծեց, որ հարկ է պայքարիլ, դիմանալ եւ ժողովրդային դիմադրութիւնը շարունակել՝ մերժելով զիջումի քաղաքականութիւնը:

Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութեան գործընթացի հաստատման նպատակով բանակցութիւններուն սկսելու ծիրին մէջ սէյիտ Նասրալլա յայտնեց, որ հարկ է կառչած մնալ 5 սկզբունքներու, որոնց են՝ ա) այն իրականութիւնը, թէ Պաղեստինը ամբողջութեամբ պաղեստինցիներուն կը պատկանի եւ սիոնականները անկէ ստանալիք ոչ մէկ իրաւունք ունի Պաղեստինի հողէն հատիկ մը, ջուրէն կաթիլ մը կամ Պաղեստինի անուէն տառ մը զիջելու, գ) Պաղեստինի հողին վրայ հաստատուած գոյացութիւնը վայրագ է, բարբարոս եւ զայն պէտք չէ ճանչնալ, դ) Իսրայէլի հետ յարաբերիլը մեղք գործելու համազօր է եւ ե) Իսրայէլի հետ յարաբերութիւններու բարելաւումը մեղք կը նկատուի:

Անդրադառնալով Լիբանանի Դիմադրութեան՝ սէյիտ Նասրալլա կոչ ուղղեց պահպանելու զայն, «իսկ անոնք, որոնք չեն ուզեր զօրակցիլ անոր, ապա թող հեռանան անկէ եւ յարաբերութիւն չունենան անոր հետ. այս է հիմնական եւ ճշգրիտ ռազմավարութիւնը, որ հեռու մնան Դիմադրութենէն», ըսաւ ան:

Նասրալլա հաստատեց, թէ այսքան տարի ետք Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութեան բանակցութիւններ կատարելը ապարդիւն է եւ կը յանգի յաւելեալ անտեղի զիջումներու:

Սէյիտ Նասրալլա ըսաւ, թէ ներքին պաղեստինեան լարուածութիւնը հրահրելու նպատակով մեծ քանակով զէնքեր կը հասնին Պաղեստին, սակայն Դիմադրութեան համար զէնքեր չեն տրամադրուիր:

«Զօրակցեցէ՛ք եւ օժանդակեցէ՛ք Պաղեստինին եւ պաղեստինցիներուն, անոնց շրջափակումը խզեցէք», ըսաւ ան:

Սէյիտ Նասրալլա նկատել տուաւ, որ Դիմադրութիւնը պատերազմ չ'ուզեր, «սակայն

Շար.ը՝ էջ 9

«ՆԱՀԱՐ» ՕՐԱԹԵՐԹԸ ԿԸ ՏՊԷ ԻՐ ԷՋԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ԱՊԱՏԵՂԵԿԱՏՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏԱՐՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

«Նահար» օրաթերթը իր երէկուան թիւով կը գրէ, թէ թերթին խմբագրութիւնը պատասխան գրութիւններ ստացած էր կիրակի օրուան «Նահար»ի թիւին մէջ լոյս տեսած Մարուան Իսքանտարի յօդուածին այն բաժնին մասին, որ կը վերաբերէր Ղարաբաղի հարցին, որուն գծով յօդուածագիրը կը գրէր. «Ղարաբաղը այն շրջանն է, որ 1992 թուականին ականատես դարձաւ Հայաստանի եւ Ազրպէյճանի միջեւ տեղի ունեցած կոյր պատերազմի մը, որուն ընթացքին հայերը իսկական ջարդեր կազմակերպեցին ազրպէյճանցի իսլամ ժողովուրդին դէմ»:

Շար.ը՝ էջ 9

ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ ԵՒ ՖԼՈՐԱ ՆԱԽՃՔԱՐԵԱՆ՝ ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐ

Հայաստանի անկախութեան հռչակման 18-ամեակին առիթով՝ Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեան հրամանագիր ստորագրած է հայրենի «Ազգ» օրաթերթի գլխաւոր խմբագիր Յակոբ Աւետիքեանին եւ «Գոլոս Արմենիի» թերթի գլխաւոր խմբագիր Ֆլորա Նախշքարեանին Հայաստանի Հանրապետութեան վաստակաւոր լրագրողի պատուաւոր կոչում շնորհելու մասին:

Նախագահ Սարգսեանի մէկ այլ հրամանագիրով, «լրագրութեան մարզի զարգացման գործին մէջ ներդրած նշանակալի աւանդին եւ մասնագիտական բարձր վարպետութեան համար» պատկերասփիւռի լրագրող Ցվետանա Փասքաշեւա եւ «Ռաշա Թուտէյ» պատկերասփիւռի կայանի գլխաւոր խմբագիր Մարկարիթա Սիմոնեան պարգեւատըրուած են Մովսէս Խորենացիի շքանշանով:

Շար.ը՝ էջ 9

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՖՈՆՏԻՆ

● Ալիք Տէր Պետրոսեանի ընդ Սագօ Ալթունեանի նշանախօսութեան առիթով՝
Տիար Ղազի Պալեան 50 $,
Տէր եւ տիկին Մուրատ Գափլանեան 100 $
Տէր եւ տիկին Մարտիկ Պօղոսեան 100 $

● Սիրարփի Գափլանեանի մահուան քառասունքին առիթով՝
Տէր եւ տիկին Վահէ Գափլանեան 50,000 լ.ո.

A leading signage Company in the Gulf region is seeking for a sales coordinator. The right candidate must have:

- At least 3 years experience in large format digital printing business
- Knowledge in graphics softwares like illustrator, photoshop, coraldraw
- Knowledge in printable materials like pvc, vinyl, textile, paper.
- Knowledge in application of materials.
- Knowledge in large format machines.
- Languages: Arabic & English with very good communication skills.

Kindly send us your CV to the following email Address: curriculumvitaeg@gmail.com

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳ՝ ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Կիրակի, 20 սեպտեմբեր 2009-ին, Այնճարի Ս. Պօղոս եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր Ս. պատարագ: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ՝

ԳԵՐԾ. Տ. ԳԵՂԱՄ ԵՊՍ. ԽԱՉԵՐԵԱՆ

Առաջնորդ Լիբանանի Հայոց

Սկիզբ Ժամերգութեան՝ *ժամը 8:00-ին*
Պատարագ՝ *ժամը 9:30-ին*
Քարոզ՝ *ժամը 11:00-ին*
Մատաղօրհնէք՝ *ժամը 12:00-ին*

Ս. Պատարագի աւարտին յուշարձան համալիրին առջեւ հոգեհանգստեան արարողութիւն եւ մատաղօրհնէք պիտի կատարուի հերոսամարտին ինկած նահատակներու հոգիներուն համար:

Սիրով կը հրաւիրենք մեր սիրելի ժողովուրդի զաւակները՝ մասնակցելու մեր ազգն ու հաւատքը պանծացնող այս տօնակատարութեան:

ԴԻՒԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՔԱԽՏԱՒՈՐՈՒԱԾ

Տէր եւ տիկին Կարին եւ Ռոզալին Յակոբեաններ բախտաւորուած են առջինեկ մանչ զաւակով մը՝

ՆԱՐԵԿ

17 սեպտեմբեր, 2009

ՄԻԻՌՈՆՕՐՀՆԷՔ

Ձմմառ
18 Հոկտեմբեր 2009

ԱՅՆՃԱՐ ԱՅՆՃԱՐ

ՄՈՒՍԱ ԼԵՐԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 94-ԱՄԵԱԿԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Ա.- «ԱՅՆՃԱՐ, ԾԱՂԻԿՆԵՐ, ԱՅԾԵՐ ԵՒ ՀԵՐՈՍՆԵՐ»
ժապաւէնի ցուցադրութիւն
Ներկայութեամբ բեմադրիչ
ՆՈՐԱ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

Ուրբաթ, 18 սեպտեմբերի երեկոյեան ժամը 8:00-ին, «Գ. Կիւլպենկեան» սրահին մէջ (ժապաւէնի ցուցադրութիւնը կը կրկնուի նաեւ կիրակի, 20 սեպտեմբերի երեկոյեան, նոյն ժամուն եւ նոյն վայրին մէջ):

Բ.- ՄՈՒՍԱ ԼԵՌՑԻ - ԱՅՆՃԱՐՑԻ ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ
ՍԻՈՆ ԹԱՀԵԱՆԻ
քանդակներու ցուցահանդէս

Ցուցահանդէսին բացումը կը կատարէ արուեստագէտ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Տեղի կ'ունենայ շաբաթ, 19 սեպտեմբերի երեկոյեան ժամը 8:00-ին, «Գ. Կիւլպենկեան» սրահին մէջ: (Ցուցահանդէսը բաց կը մնայ նաեւ կիրակի, 20 սեպտեմբերին, առաւօտեան ժամը 10:00-էն մինչեւ կէսօրէ ետք ժամը 4:00):

Գ.- ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ

Մուսա լերան յուշարձանին կից, երեկոյեան ժամը 9:00-էն սկսեալ: Ելոյթ կ'ունենայ Համազգայինի «Պ. Սեւակ» մասնաճիւղի «ԿԱՔԱՒԻԿ» մանկապատանեկան պարախումբը (պարուսոյց՝ Գայիանէ Մածունեան):

Ելոյթ պիտի ունենան նաեւ լիբանանահայ երիտասարդ երգիչներ՝ ընկերակցութեամբ Սեդօ Պաղտասարեանի եւ իր նուագախումբին:

Դ.- Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ, ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆԷՔ
ԳԵՐԾ. Տ. ԳԵՂԱՄ ԵՊՍ. ԽԱՉԵՐԵԱՆ
Առաջնորդ Լիբանանի Հայոց Թեմի

Կիրակի, 20 սեպտեմբերին, Ս. Պօղոս եկեղեցւոյ մէջ եւ Մուսա լերան յուշարձան-համալիրին կողքին:

ՀՅԴ ԱՅՆՃԱՐԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ՑԱՒԱԿՑԱԳԻՐ

Համազգայինի «Վահէ Սէթեան» հրատարակչատան եւ գրատարածի տնօրէնութիւնը եւ անձնակազմը իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն հաստատութեան գործակից Լոս Անճելըսի «Սարդարապատ» գրախանութի տնօրէն Ռիթա Սապունճեան-Տեմիրճեանի հարազատներուն՝ անոր վաղաժամ մահուան առիթով:

ՄԱՀԱԶԴ

Տիար Արփիար Տեմիրճեան եւ զաւակները՝
Բալիկ եւ Լեւոն-Շանթ
Տիկին Անժել Սապունճեան
Տէր եւ տիկին Նազարէթ Սապունճեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Պետիկ Սապունճեան եւ զաւակունք
Տիար Րաֆֆի Սապունճեան եւ դուստրը
Տէր եւ տիկին Յարութիւն Հայրապետեան եւ զաւակը
Տէր եւ տիկին Զարեհ Սապունճեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Ժորժ Սապունճեան
Տեմիրճեան եւ Սապունճեան ընտանիքներ
Հայրապետեան եւ Հինոյեան ընտանիքներ
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց կնոջ, մօր, դստեր, քրոջ, հօրաքրոջ եւ հարազատիհ՝

ՌԻԹԱ ՏԵՄԻՐՃԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ ՍԱՊՈՒՆՃԵԱՆ)

մահը, որ պատահեցաւ ուրբաթ, 18 սեպտեմբեր 2009-ին, առաւօտեան ժամը 2:30-ին, Լոս Անճելըսի մէջ, յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի Լոս Անճելըսի մէջ:

● *Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահագդ:*
● *Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին յետ թաղման արարողութեան, Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ սրահին մէջ, մինչեւ երեկոյեան ժամը 8:00, իսկ յաջորդող օրերուն՝ հանգուցեալին բնակարանը, Անթիլիաս:*

ՄԱՀԱԶԴ

Տիար Սարգիս Թորոսեան
Տէր եւ տիկին Լեւոն Թորոսեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Գրիգոր Թորոսեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Կարօ Թորոսեան
Տիար Լեւոն Թորոսեան
Տէր եւ տիկին Զոհրապ Թորոսեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Թորոս Թորոսեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Գէորգ Տինքճեան եւ զաւակունք
Թորոսեան եւ Տինքճեան ընտանիքներ
Պալապանեան եւ Շահպազեան ընտանիքներ
Մալճեան եւ Շահինեան ընտանիքներ
Չէնեան եւ Գարաօղլանեան ընտանիքներ
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ մօր, քրոջ, հօրաքրոջ եւ հարազատիհ՝

ՍՈՒԼԹԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ ՏԻՆՔՃԵԱՆ, 1953-ին)

մահը, որ պատահեցաւ ուրբաթ, 18 սեպտեմբեր 2009-ին, կէսօրուան ժամը 12:00-ին, սրտի կաթուածի հետեւանքով:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր՝ շաբաթ, 19 սեպտեմբեր 2009-ին, կէսօրէ ետք ժամը 3:30-ին, Նոր Սիսի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Պուրճ Համուտի Ազգային գերեզմանատունը:

● *Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահագդ:*
● *Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին յետ թաղման արարողութեան, Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ սրահին մէջ, մինչեւ երեկոյեան ժամը 7:00, իսկ կիրակի, 20 սեպտեմբերին, նոյն վայրին մէջ, առաւօտեան ժամը 10:00-էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 7:00:*
● *Շանօթ.- Փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւնները կատարել Պերեճիկի հայրենակցական միութեան:*

ՄԱՀԱԶԴ

Տէր եւ տիկին Վահէ Եազըճեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Վաչէ Եազըճեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Միշել եւ Թինա Ֆեղալի
Տիար Անդրանիկ Պետրոսեան
Տիկին Լիզա Արաքչիճճեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին տոքթ. Սարգիս Գրիգորեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Գրիգոր Պէրպէրեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Շանթ Պետրոսեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Րաֆֆի Պետրոսեան եւ զաւակունք
Տիկին Թալին Պետրոսեան եւ զաւակը
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց մօրաքրոջ եւ հարազատիհ՝

ԼՈՒՍԻՆ ԵԱԶԸՃԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ երեքշաբթի, 15 սեպտեմբեր 2009-ին, առաւօտեան ժամը 2:30-ին, իր բնակարանին մէջ, յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ հինգշաբթի, 17 սեպտեմբեր 2009-ին, կէսօրէ առաջ ժամը 11:00-ին, Էշրեֆիէի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Պուրճ Համուտի Ազգային գերեզմանատունը:

● *Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահագդ:*

ՆՇՄԱՐ

ՊԷՏՔ Է ԽՆԱՅՈՒԷՐ ԱՅՍ ՎԱՏՆՈՒՄԸ

Աւելի քան երկու շաբաթէ ի վեր, մեր ժողովուրդի քաղաքական եւ ուղեկից ուժերը, Հայաստանի մէջ թէ արտերկրի, ինկած են ժամանակ եւ ուժ վատնելու տարօրինակ ոլորապտոյտի մը մէջ, իբրեւ հետեւանք՝ Թուրքիոյ հետ արտառոց ու անընդունելի համաձայնութիւն մը կնքելու Հայաստանի իշխանութեանց «իմաստութեան»:

Մեր իրաւունքներուն, արդար պահանջներուն ի խնդիր ուժգնացած շարժումը եթէ սկզբնաւորուած ըլլար միայն Թուրքիոյ ու անոր զօրակցողներու կողմէ, հայութիւնը ա՛յս մարտահրաւէրն ալ պիտի դիմագրաւէր նոյն կամքով ու տրամադրութեամբ, որ յատկանշած է մօտիկ կամ հեռաւոր անցեալներու նմանօրինակ մարտահրաւէրները. ուժի ու ժամանակի վատնում պիտի չտեսնուէր պայքարի վերաշխուժացման մէջ:

Սակայն դառն իրականութիւնը այդպէս չէ:

Ո՛չ ոք կրնար երեւակայել, որ Հայաստանի իշխանութիւնը, ինք, որ մեր հայրենիքին վերանկախացումէն ի վեր կոչուած է իրաւականօրէն մարմնաւորելու մեր պահանջատիրութիւնը, դառնալու անոր գլխաւոր առաջնորդը, օր մըն ալ հայ քաղաքական, հոգեւորական ու մտաւորական ուժերը պիտի դնէր այնպիսի կացութեան մը մէջ, ուր անոնք կռնակէն դաշունահարուելու վտանգին զգացումը կ'ունենան ահա, եւ կը ստիպուին ժամանակ ու ներուժ ի գործ դնել սխալ թաւալքի կասեցման համար: Մինչդեռ, այդ ուժն ու կարողականութիւնները պէտք է լծուած մնային ու մնան մէկ կողմէ՝ ցեղասպանին ընթացքը սրբագրելու, գայն իր անցեալին հետ հաշիւի նստեցնելու, եւ միւս կողմէ՝ ցեղասպանը անարդարօրէն պաշտպանողները իրենց պատասխանատուութեանց դէմ յանդիման դնելու գործին:

Մեր ժողովուրդին ու գայն մարմնաւորողներուն պէտք է խնայուէր այս դառն բաժակը:

Այս բոլորով հանդերձ, յառաջիկայ օրերուն ու շաբաթներուն պէտք է նայիլ ինքնավստահութեամբ եւ այ՛ս դաւն ալ ձախողութեան մատնելու կամքով, վճռակամութեամբ: Եթէ իշխանաւորներուն յիշողութիւնը կարճ է ու անոնք տրամադիր են ձախող նիշ ստանալու պատմութեան եւ իրաւատիրութեան դասերուն մէջ, մեր ժողովուրդը նոյն կացութեան մէջ չէ բարեբախտաբար, ու պատրաստ է անգամ մը եւս մէկ բռունցք դառնալու, ի խնդիր հայրենիքին ու ազգին հիմնական շահերուն պաշտպանութեան:

31 օգոստոսի յայտարարութեանց յաջորդած հիասթափութիւնը արդէն անցեալին կը պատկանի.

Շար.ը՝ էջ 10

Ս. ՄԱՀՍԷՐԷճԵԱՆ

ՄԱՀԱԶԴ

Տէր եւ տիկին Լեւոն Թաւուգճեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Պետրոս Թաւուգճեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Ռոպեր Թաւուգճեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Վարդան Թաւուգճեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Նուպար Թաւուգճեան եւ զաւակունք
Տիկին Եղիսաբեթ Թաւուգճեան եւ զաւակունք
Տիկին Մարի Մերմերեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Բաբգէն Պոյաճեան եւ զաւակունք
Թաւուգճեան եւ Մերմերեան ընտանիքներ
Զէյնեթի եւ Ունճեան ընտանիքներ
Մշանթաֆ եւ Տաքեսեան ընտանիքներ
Տեղր եւ Պոյաճեան ընտանիքներ
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց մօր, մեծ մօր, մօրաքրոջ եւ հարազատին՝

ՈՎՍԱՆՆԱ ԹԱՒՈՒԳՃԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ ՄԱՐՄԱՐԵԱՆ)

մահը, որ պատահեցաւ հինգշաբթի, 17 սեպտեմբեր 2009-ին երեկոյեան:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր՝ շաբաթ, 19 սեպտեմբեր 2009-ին, կէսօրէ ետք ժամը 3:00-ին, Նորաշէնի Ս. Վարդանանց եկեղեցւոյ մէջէն, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Պուրճ Համուտի Ազգային գերեզմանատունը:

● *Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահակդ:*

● *Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին հանգուցեալին բնակարանը՝ Այն Ասր, Մար Էլիես եկեղեցւոյ մօտ, կիրակի, 20 եւ երկուշաբթի, 21 սեպտեմբերին:*

ՄԱՀԱԶԴ

Տէր եւ տիկին Կարօ Ճըղըլեան եւ զաւակները՝
Յակոբ եւ Անի
Տիկին Մաթիլտ Սաուտ եւ զաւակունք
Տիկին Լորիս Դանիէլեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Նազարէթ Տէյիրմենճեան եւ զաւակունք
Տիար Աւետիս Ճըղըլեան եւ զաւակունք
Տիկին Մարի Մոմճեան եւ զաւակունք
Ճըղըլեան եւ Սաուտ ընտանիքներ
Դանիէլեան եւ Տէյիրմենճեան ընտանիքներ
Մոմճեան եւ Զաքարեան ընտանիքներ
Գիզիրեան եւ Տաքեսեան ընտանիքներ
Զըրնի եւ Սարգիսեան ընտանիքներ
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ եւ հարազատին՝

ԱՆԱՀԻՏ ՃԸՂԸԼԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ ՏԷՅԻՐՄԵՆՃԵԱՆ)

անակնկալ մահը, որ պատահեցաւ հինգշաբթի, 17 սեպտեմբեր 2009-ին:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր՝ շաբաթ, 19 սեպտեմբեր 2009-ին, կէսօրէ ետք ժամը 1:00-ին, Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր տաճարին մէջէ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Պուրճ Համուտի Ազգային գերեզմանատունը:

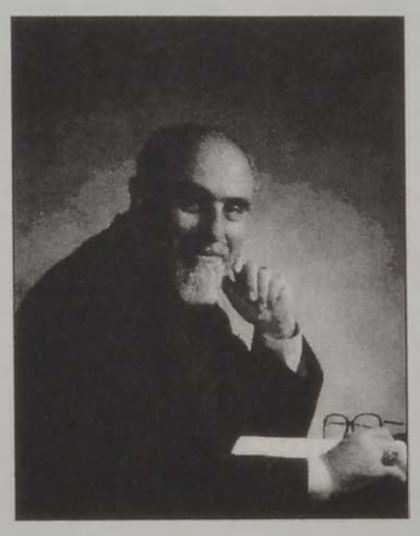
● *Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահակդ:*

● *Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին յետ թաղման արարողութեան, ՀԲԸՄ-ի «Տէմիրճեան» կեդրոնին մէջ, մինչեւ երեկոյեան ժամը 7:00, իսկ կիրակի, 20 եւ երկուշաբթի, 21 սեպտեմբերին առաւօտեան ժամը 10:30-էն 7:00, նոյն վայրին մէջ:*

● *Ծանօթ.- Փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւնները կատարել բարեսիրական հաստատութիւններուն:*

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ԵՐՋԱՆԿԱՅԻՇԱՏԱԿ ԳԱՐԵԳԻՆ Ա. ՎԵՀԱՓԱՌԻՆ ՄԱՍԻՆ՝ ՎԱԽՃԱՆՄԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Արամ Ա. կաթողիկոս սոյն անձնական վկայութիւնը գրի առաւ, երջանկայիշատակ Գարեգին Ա. վեհափառի վախճանման 10-ամեակին առիթով, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն մէջ երանաշնորհ վեհափառին կեանքին ու գործունէութեան նուիրուած հատորի մը հրատարակութեան առիթով՝ իբրեւ առաջնորդող խօսք ու վկայութիւն:

Երջանկայիշատակ Գարեգին վեհափառին մասին գրելը կամ խօսիլը ինծի համար միշտ եղած է ու կը մնայ անձնական վկայութիւն: Միթէ կրնա՞յ ա՛յլապէս ըլլալ շուրջ քառասուն տարիներու վրայ ապրուած փորձառութենէն եկող որեւէ խօսք իր մասին...:

Անձեր կան, որոնք կը յիշուին ամեակէ ամեակ միայն՝ պտղունց մը խունկ ծխելով եւ կամ «յաւուր պատշաճի» քանի մը խօսքով: Կան նաեւ անձեր, որոնք կ'անդրանցնին ամեակներու նեղ շրջագիծը: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան կեանքին ու առաքելութեան մէջ ամբողջ կէս դար մնայուն ներկայութիւն դարձած Գարեգին վարդապետը, եպիսկոպոսն ու վեհափառը միշտ պիտի մնայ, հողէն վեր ու ժամանակէն անդին, ճառագայթող ներկայութիւն՝ հայրապետական այս Սուրբ Աթոռին ծառայութեան բերած իր գործօն մասնակցութեամբ, անոր հաւաքական կեանքին մէջ իր ունեցած տիրական դերակատարութեամբ, անոր մշակութային իրագործումներուն կատարած իր առանցքային ներդրումով:

Անձեր կան, որոնք աթոռով ու հանգամանքով միայն կը «մեծնան», եւ ապա կը կորսուին պատմութեան գիշերին մէջ: Կան նաեւ անձեր, որոնք ո՛չ միայն աթոռն ու հանգամանքը կ'արժեւորեն իրենց կեանքի որակով ու գործի մեծութեամբ, այլ կը մնան լուսաւոր ներկայութիւն պատմութեան թատերաբեմին վրայ: Իրենց նուիրեալ ծառայութեամբ ու հոգեմտաւոր ստեղծագործութեամբ ժամանակն ու միջոցը նուաճած մեր եկեղեցւոյ մեծ դէմքերու խումբին կը պատկանի Գարեգին վեհափառը:

Վերջապէս. անձեր կան, որոնք աշխարհ կու գան ու աշխարհէն՝կը հեռանան առանց իրենց ետին հետք մը ձգելու. Պատմութեան լուսանցքը լեցուն է նման անձերով...: Գարեգին վեհափառը ո՛չ միայն իր ապրած օրերուն վրայ իր հետքը ձգեց, այլ նաեւ մեր եկեղեցւոյ գալիք օրերուն վրայ իր անջնջելի դրոշմը պիտի թողու իր հոգեմտաւոր հարուստ վաստակով:

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Շար.ը՝ էջ 9

ՄԱՀԱԶԴ

ՀՅԴ «Սարդարապատ» կոմիտէն կը գուժէ իր շրջանի հաւատաւոր ընկերներէն՝

ԱԻԵՏԻՍ ՄԱՆՃԻԿԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ ուրբաթ, 18 սեպտեմբեր 2009-ին:

ՄԱՀԱԶԴ

Լիբանանի քեսապցիներու ուսումնասիրաց միութեան վարչութիւնը կը գուժէ իր անդամներէն՝

ԱԻԵՏԻՍ ՄԱՆՃԻԿԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ ուրբաթ, 18 սեպտեմբեր 2009-ին:

ՄԱՀԱԶԴ

Տիկին Սաթենիկ Մանճիկեան
Տիար Ասպետ Մանճիկեան
Տէր եւ տիկին տոքթ. Յակոբ եւ Մարալ Լոզոյեան եւ զաւակները՝ Արամ, Րաֆֆի եւ Արիս
Տէր եւ տիկին Վաղարշակ Մանճիկեան
Տիկին Արշալոյս Մանճիկեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Յովհաննէս եւ Եսայի Գարաեագուպեան եւ զաւակունք
Տիկին Մաքրուհի Գարաեագուպեան եւ զաւակունք
Ղազարեան եւ Պաճագեան ընտանիքներ
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց ամուսնոյն, հօր, աներոջ, մեծ հօր, եղբօր, մօրեղբօր եւ հարազատին՝

ԱԻԵՏԻՍ ՄԱՆՃԻԿԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ 1924-ին)

մահը, որ պատահեցաւ ուրբաթ, 18 սեպտեմբեր 2009-ին, կէսօրուան ժամը 12:00-ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր՝ շաբաթ, 19 սեպտեմբեր 2009-ին, Քեսապի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Գալատուրանի Ազգային գերեզմանատունը:

● *Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահակդ:*

● *Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին կիրակի, 20 սեպտեմբերին Էշրեֆիէի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ «Տիրան Պապիկեան» սրահին մէջ, կէսօրէ ետք ժամը 2:00-էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8:00, իսկ երկուշաբթի, 21 սեպտեմբերին, հանգուցեալին բնակարանը:*

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐ ՄԵՐԺՈՒՄԸ Կ'ԱՐՏԱՅԱՅՏԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ԹՈՒՐՔԻԱ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԱՌՆՉՈՒԹԵԱՄԲ

Երէկ, Հայ եկեղեցւոյ համալսարանական ուսանողներու միութեան, Քրիստոնէական Ջանից ընկերակցութեան, Հայ կաթողիկէ համալսարանական միութեան, ՍԴՀԿ «Տխրունի» ուսանողական-երիտասարդական միութեան, ՌԱԿ Մկրտիչ Փորթուգալեան ակումբի եւ ՀՅԴ ԼԵՄ-ի ու ՀՅԴ ՉՈՄ-ի ներկայացուցիչներէն կազմուած պատուիրակութիւն մը յաջորդաբար հանդիպումներ ունեցաւ հայ կաթողիկէ օգնական եպիսկոպոս Արիհի. Յովհաննէս եպս. Թէյրուզեանի, Մերձաւոր Արեւելքի Հայ աւետարանական եկեղեցիներու միութեան նախագահ վեր. Մկրտիչ Գարակէօզեանի, Լիբանանի Հայոց թեմի առաջնորդ Գեղամ եպս. Խաչերեանի եւ Լիբանանի մէջ Հայաստանի դեսպանատան խորհրդական Աշոտ Վարդանեանի հետ:

Հանդիպումներուն ընթացքին լիբանանահայ երիտասարդութեան պատուիրակութիւնը մտահոգութիւն յայտնեց Հայաստան - Թուրքիա նախաստորագրուած արձանագրութիւններուն գծով: Այս առիթով պատուիրակութիւնը յանձնեց նաեւ բողոքի նամակ մը, որուն բովանդակութիւնը կու տանք ստորեւ:

Մեկնելով հայ-թրքական յարաբերութիւններու ծիրին մէջ արձանագրուած վերջին խիստ մտահոգիչ իրադարձութիւններէն՝ լիբանանահայ երիտասարդութիւնը

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՋԱՆԻՑ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՍԴՀԿ «ՏԽՐՈՒՆԻ» ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ-ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՌԱԿ ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ ԱԿՈՒՄԲ
ՀՅԴ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՀՅԴ ՉԱՒԱՐԵԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Շար.ը՝ էջ 10

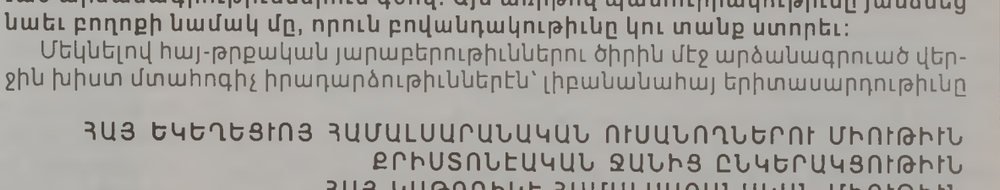
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ
ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ
ԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐՁՐ ՅՈՒՅԱՆԻՇՆԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ

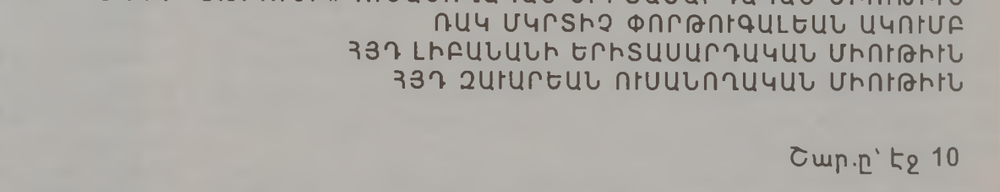
ընդհանուր յաջողութիւն 92 առ հարիւր
(34 ուսանողներ ընդհանուրը 37-էն)

կը շնորհաւորենք

Թէքնիքըլ Պրէօվէի (Պէ. Բէ.) Հաշուապահութեան 13 ուսանողները
(100 առ հարիւր յաջողութիւն)

Նարէ Ժիւնեան | Մարի Վրէժուհի Չէնեան | Ռաֆֆի Աթաշեան | Ռիթա Յակոբեան | Յուլիս Քավուքճեան | Հրակ Գասպարեան | Անդրանիկ Ապոյեան

Մկրտիչ Յակոբեան | Քրիստ Ճանիկեան | Նժդեհ Իսքենտէրպապա | Անի Արթինեան | Սարին Գազէզեան | Ալեք Օհաննէսեան

Թէքնիքըլ Պաքալորէայի (Պէ.Թէ.) Հաշուապահութեան 9 ուսանողները
(100 առ հարիւր յաջողութիւն)

Գէորգ Մուրատեան | Րէն Սվազլեան | Լէա Պալեան | Մեղրի էքլէճեան | Գարօլ Տէվլէթեան

Շանթ էքմէքճեան | Մարիա Գալտոյեան | Նանօր ճանպազեան | Կարօ Պէլիօսեան

Թէքնիքըլ Պաքալորէայի (Պէ.Թէ.) Մանկավարժութեան 7 ուսանողուհիները
(70 առ հարիւր յաջողութիւն)

Անի Կէտիքեան | Լիզա Գատորանեան | Սալբի Կիւլիւզեան | Թամար Ասատուրեան | Նանօր Պօղոսեան | Ալիս Շաալէ | Քրիսթին Իսհաք

Մանկավարժութեան բարձրագոյն մասնագիտութեան (Թէ.Ս.) 5 ուսանողուհիները (100 առ հարիւր յաջողութիւն)

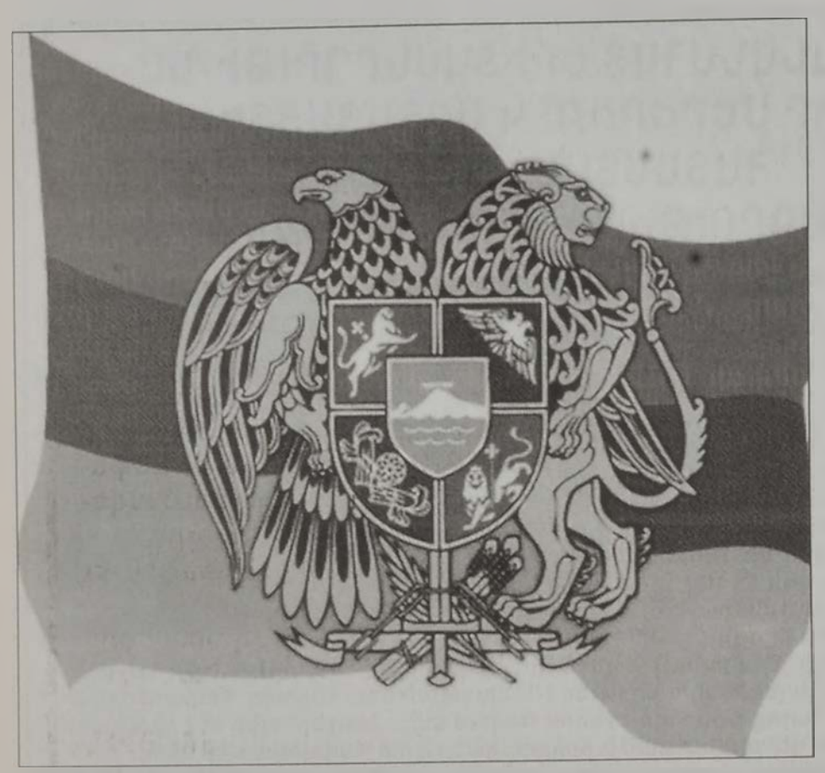

Թամար Ճավըրեան | էլիզապէթ Ազէզեան | Ռիթա Դէբիրճեան | Վերա Սունկուլեան | Լօլա Հատտատ

Կը շնորհաւորենք մեր ուսանողները այս յաջողութեան համար, խնդակցութիւն կը յայտնենք անոնց ծնողներուն եւ երախտագիտութիւն վարժարանիս ուսուցիչներուն արձանագրած յաջողութիւններուն իրենց ներդրումին համար:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ԻՐԱՒԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԿԵՐՏՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ

Արցախեան պահանջատիրութեամբ եւ Խ. Միութեան քայքայումով ծնած հայկական երկրորդ հանրապետութիւնը նոր էջ մը բացաւ բազմադարեան հայոց պատմութեան մէջ: Համայնավարական բռնապետութեան լուծը թօթափելով հայ ժողովուրդը տերը դարձաւ իր ճակատագիրին՝ յօժարակամ ընտրելով հերոսական պայքարի զրկանքներու ուղին:

Փետրուար 1988-ին ծայր տուին Արցախի՝ Մայր Հայաստանին միացումը պահանջող երեւանեան ցոյցերը: Փետրուար 24-ին Օփերայի բեմահարթակէն յայտարարուեցաւ Շարժումը առաջնորդող «Ղարաբաղ» կոմիտէի կազմը. Վազէ Սարուխանեան (նախագահ), Իկոր Մուրատեան, Արմէն Յովհաննիսեան եւ ուրիշներ: Այնուհետեւ կոմիտէն դարձաւ ժողովուրդին անպաշտօն ղեկավարութիւնը: Արժեզրկուած Համայնավար կուսակցութիւնը ժողովուրդէն մերժուած՝ չյաջողեցաւ ինքզինք պարտադրել Շարժումին:

1988-ի երկրորդ կիսուն, ամէնօրեայ հաւաքներու կողքին, ամբողջ Հայաստանի մէջ սկսան գործադուլներ: Տնտեսական կեանքը կանգ առաւ: Հարիւր հազարաւոր ցուցարարներ պահանջեցին վճռական քայլերու դիմել եւ սանձել ազերիներու վայրագութիւնները հայաշատ գիւղերու եւ քաղաքներու մէջ: Յունիսին «Ղարաբաղ» կոմիտէի կազմը ենթարկուեցաւ փոփոխութեան. յառաջացաւ 11 հոգինոց նոր կազմ, գլխաւորութեամբ Վազգէն Մանուկեանի: Կոմիտէն ժողովուրդին ձայնը աւելի ազդու դարձնելու նպատակով որոշեց մասնակցիլ Հայաստանի Գերագոյն խորհուրդի մասնակի ընտրութիւններուն: Շուտով «Ղարաբաղ» կոմիտէի անդամներ Լեւոն Տէր Պետրոսեան, Աշոտ Մանուչարեան, Խաչիկ Ստամպոլցեան եւ Ռաֆայէլ Ղազարեան ընտրուեցան Հայաստանի մեծամասնութեամբ համայնավար Գերագոյն խորհուրդի պատգամաւորներ եւ իրենց ամպիոնը օգտագործեցին ժողովրդային շարժումին պահանջները արտայայտելու: Ցոյցերու եւ հաւաքներու ընթացքին կրկնուող կարգախօսները լսուեցան նաեւ Գերագոյն խորհուրդին մէջ, որ Շարժումին վրայ իր հակակշիռը պահելու ապարդիւն ջանքերէն ետք, ի վերջոյ ստիպուեցաւ տեղի տալ ազգային արդար պահանջներու դիմաց եւ 22 նոյեմբեր 1988-ին որդեգրեց «Օսմանեան Թուրքիայում հայերի 1915 թ. Ցեղասպանութեան դատապարտման մասին» օրէնք:

Դեկտեմբեր 1988-ին, «Ղարաբաղ» կոմիտէի ձերբակալութենէն ետք, շարժումը դարձաւ ընդյատակեայ. գործի ասպարէզ իջան շարժումին մօտիկ կանգնած երիտասարդ սերունդը՝ Աւետիք Իշխանեան, Դաւիթ Շահնազարեան, Արշակ Սադոյեան, Երջանիկ Աբգարեան, Ալպէրթ Պաղտասարեան, Սմբատ Յակոբեան եւ ուրիշներ:

1989-ին ցոյցերն ու հաւաքները սկսան նոր թափով, այս անգամ պահանջելով նաեւ «Ղարաբաղ» կոմիտէի անդամներուն ազատ արձակումը: Փետրուար 1989-ին Խ. Միութեան Գերագոյն խորհուրդի ընտրութիւններուն պատգամաւորներ առաջադրուեցան «Ղարաբաղ» կոմիտէի ձերբակալեալ անդամները: Կեդրոնական Ընտրական Գրասենեակը սակայն չգրանցեց անոնց թեկնածութիւնը: Համաժողովրդային բողոքի ելոյթներու սաստկացումին հետ՝ մայիս 1989-ին ձերբակալուածները ազատ արձակուեցան: Պահանջատիրութիւնը ստացաւ նոր թափ: 26 մայիսին Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութիւնը հրապարակեց օրէնք մը, որ 28 մայիս 1918-ը կը ճանչնար իբրեւ հայկական պետականութեան վերականգնման թուական, Եռագոյն դրօշը՝ իբրեւ այդ պետականութիւնը խորհրդանշող ազգային դրօշ:

Աւելի ուշ, Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդը 2 յուլիս 1991-ին քննեց Հայաստանի Հանրապետութեան քայլերգի հարցը եւ որոշեց աննշան փոփոխութիւններով ընդունիլ 1918 - 1920 Հայաստանի Ա. Հանրապետութեան քայլերգը («Մեր հայրենիք»ի «թշուառ, անտէր» բառերը փոխելով «ազատ, անկախ»ի): Յաջորդ քայլը եղաւ սեփական զինանշանի եւ դրամանիշի որդեգրումը: 25 մարտ 1992-ին Գերագոյն խորհուրդը 8-ի դէմ 133 քուէով եւ 41 ձեռնպահութեամբ որդեգրեց Ա. Հանրապետութեան զինանշանը: Նոյն նիստին որոշուեցաւ նաեւ դրամը եւ լուման իբրեւ ազգային դրամանիշներ ընդունելու օրէնք:

Այս միջոցին պահանջատիրութիւնը աւելի նպատակասլաց դարձնելու եւ զայն հունաւորող կազմակերպութիւն մը յառաջացնելու համար ստեղծուեցաւ Հայոց Համազգային Շարժումը. որ իր Ա. համագումարէն ետք (4 - 6 նոյեմբեր 1989) ապրեցաւ զգալի դիմափոխութիւն, երբ իր գործունէութիւնը սահմանափակեց Հայաստանի խորհրդային վարչակարգի վերակառուցման եւ ժողովրդականացման առաջադրանքով: ՀՀՇ-ի ղեկավարները Արցախի հարցին լուծումը պայմանաւորեցին Հայաստանի հասարակական կեանքին մէջ նոր, միջազգային քաղաքական կեանքին մէջ փորձուած չափանիշներու հաստատումով: Այսպիսով, իր բոլոր դրսեւորումներով, ժողովրդավարական պետութեան կառուցումը դարձաւ Շարժումին առանցքային խնդիրը:

Միեւնոյն ժամանակ հայրենի ժողովուրդին մէջ հետզհետէ աւելի խոր կերպով արմատաւորուեցաւ անկախ պետականութիւն ունենալու ձգտումը: 1990-ին հայութիւնը ընդհանուր առմամբ արդէն պատրաստ էր եւ կը ձգտէր ժողովրդավարական անկախ պետութեան: Ընդհանուր այս մթնոլորտին մէջ Հայոց Համազգային Շարժումը պետական լծակներ ապահովելով դարձաւ քաղաքական իշխող ուժ:

Մայիս 1990-ին Հայաստանի մէջ տեղի ունեցան Գերագոյն խորհուրդի ազատ ընտրութիւններ: ՀՀՇ մասնակցեցաւ ընտրութիւններուն եւ հակառակ անոր որ չյաջողեցաւ շահիլ աթոռներու մեծամասնութիւնը, շարժումի ղեկավար Լեւոն Տէր Պետրոսեան դարձաւ Գերագոյն խորհուրդի նախագահ (4 օգոստոս 1990): Անոր ընտրութեամբ փաստօրէն աւարտեցաւ Համայնավար կուսակցութեան մենատիրութեան շրջանը: Պահը պատմական էր: Նոր հրապարակ եկող քաղաքական ուժէն կը պահանջուէր արտաքին քաղաքական բարդ զարգացումներուն առընթեր երկրին մէջ իրագործել հասարակական փոփոխութիւններու երկար շարք մը: Անոր համար անհրաժեշտ էր օգտագործել ժողովուրդին մէջ կուտակուած եռանդը, ձգտումն ու պատրաստակամութիւնը՝ կառուցելու օրէնքի պետութիւն ժամանակակից բոլոր չափանիշներով: Այդ բոլորը իրականացնող պետական մարմինները՝ Գերագոյն խորհուրդն ու կառավարութիւնը, հարկ է որ կատարէին քաղաքական ճշգրիտ քայլեր՝ իրենց նպատակին հասնելու համար:

Առաջին քայլը չուշացաւ. 23 օգոստոսին Հայաստանի Գերագոյն խորհուրդի առաջին նստաշրջանը 183 թեր, 2 դէմ եւ 2 ձեռնպահ քուէներով ընդունեց Հայաստանի անկախութեան Հռչակագիրը, որով վերջ գտաւ Հայկական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետութիւնը (ՀԽՍՀ) եւ Հայաստանը հռչակուեցաւ գերիշխան հանրապետութիւն, առանց Խ. Միութենէն անջատուելու: Հռչակագիրով սկիզբ առաւ «անկախ պետականութեան հաստատման գործընթաց»ը, որ առաջադրեց Հայաստանի մէջ կերտել անկախ ժողովրդավարական պետութիւն, ուր պէտք է յարգուին խօսքի, մամուլի, խղճի ազատութիւնները եւ բազմակարծութիւնը: Այս փաստաթուղթով ընդունուեցաւ նաեւ օրէնսդիր, գործադիր եւ դատական իշխանութիւններու բաժանման սկզբունքը: Հռչակագիրով նաեւ հիմը դրուեցաւ Հայաստանի մէջ ազատ տնտեսութեան:

Հռչակագիրը ծնաւ բաւական դժուար երկունքէ ետք: Գերագոյն խորհուրդի քննութեան ներկայացուած բանաձեւերէն մէկը դիտել կու տար, որ նորանկախ Հայաստանի պետականութիւնը բնական շարունակութիւնն է 2 դեկտեմբեր 1920-ին բռնի կերպով խախտուած ընթացքին եւ, հետեւաբար, կ'առաջարկէր նկատի չունենալ անցնող 70 տարիները եւ նորանկախ Հայաստանը նկատել Առաջին Հանրապետութեան շարունակութիւնը: Այլ բանաձեւ մը կը ներկայացներ ինքնիշխան պետութիւն դառնալու հարցը եւ կ'առաջադրէր յարմար պահուն քաղաքական համապատասխան քայլերով եւ ռազմավարական հանգրուանային ձեւով հասնիլ անկախութեան: Երրորդ բանաձեւ մը, թէեւ անկախութեան կողմնակից, սակայն չէր նախատեսեր, թէ ի՛նչ պէտք է ընել այն պահուն, երբ Հայաստանի քաղաքական քայլերը մերժուին Մոսկուայի կողմէ: Բուռն բանավէճերու նիւթ դարձան նաեւ Հայ դատի եւ Արցախեան պահանջատիրութեան մասին դիրքորոշումները: Ի վերջոյ Հռչակագիրը իր վերջնական ձեւով հաստատեց, որ ներկայ հանրապետութիւնը շարունակութիւնն է 28 մայիս 1918-ի հանրապետութեան եւ Հայաստանի անկախութեան կարելի է հասնիլ հանգրուանային նուաճումներով միայն: Հռչակագիրը հաւատարիմ մնաց Խ. Հայաստանի եւ Արցախի Գերագոյն Խորհուրդներու 1 դեկտեմբեր 1989-ի այն որոշումին, թէ Արցախ անբաժան մասը կը նկատուի Հայաստանի:

Ինչպէս նախաբանին մէջ կը յիշուի, 23 օգոստոս 1990-ի Հռչակագիրը անկախութեան մասին հիմնուեցաւ հայութեան միասնական կամքին, հայ ժողովուրդի պատմական արդարութիւնը վերականգնելու եւ մարդու սկզբունքներուն գծով սահմանափակում կատարեց եւ յանձն չառաւ Հայ դատը հետապնդելու պատասխանատուութիւնը, այլ բաւարարուեցաւ Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման եւ Հայ դատին սատար կանգնելով:

Հռչակագիրը ամրապնդեց հայրենի հասարակութեան մէջ արմատաւորուած արժէքներու նոր համակարգը, որ սակայն չէր համապատասխաներ մինչ այդ գործող սահմանադրութեան: Հետեւաբար Հռչակագիրը վիճակուեցաւ փոխարինելով Հայաստանի նոր սահմանադրութիւնը՝ մինչեւ անոր մշակումը եւ որդեգրումը:

Սահմանադրութեան պակասը մինչ այդ արդէն կը զգացուէր սուր կերպով: Գոյութիւն ունէին ընդունման ձեւերու շուրջ լուրջ տարակարծութիւններ: Գերագոյն խորհուրդի նախագահ Լեւոն Տէր Պետրոսեանով ներկայացող ՀՀՇ-ական իշխանութիւնները կը պնդէին, որ սահմանադրութիւնը պէտք է որդեգրել աւելի ուշ, երբ ընդունուած եւ փորձարկուած ըլլան երկրին անհրաժեշտ բոլոր օրէնքները, որոնց համախմբումով միայն պէտք է ունենալ ամբողջական սահմանադրութիւն: Ընդդիմութիւնը իր կարգին կը շեշտէր, որ թեկուզ պակասաւոր ձեւով, սակայն ամէնէն արագ միջոցին պէտք է որդեգրուի սահմանադրութիւն: Այս հարցը քաղաքական շահարկումներու եւ պայքարի նիւթ դարձաւ 1990-ի կէսերէն մինչեւ 1991-ի սկիզբները:

Այս ընթացքին հայրենիքի մէջ վերահաստատուեցան հայկական աւանդական կուսակցութիւնները, յատկապէս՝ ՀՅ Դաշնակցութիւնն ու ՌԱԿ-ը: Ծայր տուաւ մամլոյ եւ խօսքի ազատութիւն: Երկրին մէջ սկսան լոյս տեսնել հարիւրաւոր թերթեր, որոնք հասարակական կարծիք ձեւաւորեցին ժողովուրդը յուզող կարեւոր հարցերու շուրջ: Յառաջացան ընդդիմադիր կուսակցութիւններու միացեալ դաշինքներ, որոնք նպատակադրեցին ժողովուրդին քաղաքական կենսունակութեան խթանումը եւ ընտրութիւններու օրինաւոր միջոցներով իշխանութիւններու փոփոխութիւնը:

Հայաստանէն դուրս, Խորհրդային Միութեան մէջ ընթացող գարգացումները մինչ այդ ցոյց տուին, թէ մնացեալ հանրապետութիւնները եւս իրենց ներքին պայմաններէն թելադրուած՝ հետամուտ են նոր սահմանադրութիւններ ստեղծելու: Այս ձեւով, փաստօրէն, բոլոր հանրապետութիւնները կ'ուղղուէին դէպի անկախութիւն: Հայաստան եւս կ'ընթանար նոյն ճամբով: Հայաստանի Գերագոյն խորհուրդը ժողովուրդին բացարձակ մեծամասնութեան տրամադրութիւնները արտայայտելով՝ մերժեց մասնակցիլ 16 մարտ 1991-ի Խ. Միութեան պահպանման հանրաքուէին եւ 21 սեպտեմբեր 1991-ը որոշեց Հայաստանի անկախութեան հանրաքուէի օր:

Հակառակ անկախութեան շուրջ հայրենի հայութեան եւ քաղաքական ազդեցիկ ուժերու ամբողջական համախոհութեան, քաղաքական եւ տնտեսական զանազան բարձր հարցերու ստեղծումով, Հայաստանի քաղաքական իրավիճակը ապրեցաւ մտահոգիչ զարգացումներ: Երկիրը մէկ կեդրոնէ ղեկավարելու համար Գերագոյն խորհուրդի նախագահ Լեւոն Տէր Պետրոսեան առաջարկեց հիմնել նախագահութեան պաշտօն, ինչ որ այդ օրերուն ընդհանուր երեւոյթ էր նախկին Խ. Միութեան երկիրներուն մէջ: Տէր Պետրոսեան համոզուած էր, որ քաղաքական իր հեղինակութիւնը բաւարար է նախագահական ընտրութիւններուն յաղթանակ տանելու համար: Նախագահութեան պաշտօն հաստատելու որոշումը 25 յունիս 1991-ին Հայաստանի մէջ հիմը դրաւ միանձնեայ ղեկավարման համակարգին, ինչ որ աւելի ուշ իր տխուր անդրադարձը ունեցաւ ժողովրդականացման երթին վրայ եւ բացայայտ խախտում մը եղաւ երկրին օրէնսդիր, գործադիր եւ դատական իշխանութիւնները տարանջատելու անկախութեան Հռչակագիրին ոգիին ու տառին: Նախագահական համակարգի հաստատումով մեծ չափերով վերականգնեցաւ ամբողջատիրական նախորդ վարչակարգին գրեթէ բոլոր ախտերը՝ մենատիրութիւնը, գործադիր եւ դատական իշխանութիւններու վերահսկողութիւնը, անձնական հաւատարմութեան վրայ հիմնուած քատրերու ընտրութիւնը, եւ այլն:

Վրայ հասաւ սեպտեմբեր 1991-ը: Հայաստանի Գերագոյն խորհուրդը օրակարգ ներկայացուց անկախութեան հռչակման հարցը: Գերագոյն խորհուրդին մէջ արտայայտուեցան հակադիր երկու տեսակէտներ: ՀՀՇ-ի ներկայացուցիչները, մեկնելով օրուան նպաստաւոր կացութենէն (Խ. Միութեան մէջ պետական յեղաշրջումը նոր ձախողած էր), պնդեցին անյապաղ անկախութիւն հռչակել, իսկ ընդդիմադիրները եւ յատկապէս ՀՅԴ-ն դիտել տուին, որ Հայաստանի անկախութեան ճամբան կ'անցնի Արցախէն եւ պայմանաւորուած է Արցախի հարցին զարգացումով: Գերագոյն խորհուրդի նախագահութիւնը մերժելով արտակարգ նստաշրջան գումարելու ընդդիմադիրներուն առաջարկը՝ յայտարարութեամբ մը հաստատեց սահմանադրական միջոցով անկախութեան հասնելու Գերագոյն խորհուրդին վճռակամութիւնը եւ հայութեան կոչ ուղղեց «ի շահ հայ ժողովուրդի նուիրական իղձերի իրականացման» ներգործօն կերպով մասնակցիլ սեպտեմբեր 21-ի հանրաքուէին:

Իշխանութիւններու ծանօթ կեցուածքին դիմաց, «Հայաստանի անկախութիւնը Արցախէն կ'անցնի» տեսակէտը պաշտպանող ուժերը (ՀՅԴ, ԱԻՄ, ՀԿ, ՔԺՄ) Ազատութեան հրապարակին վրայ կազմակերպեցին հաւաքներ եւ պահանջեցին Հայաստանի հանրապետութեան սահմանադրութեամբ Արցախի շրջանները մտցնել Հայաստանի կազմին մէջ, Արցախի մէջ կազմակերպել անկախութեան հանրաքուէ եւ հռչակել Հայաստանի Հանրապետութեան անկախութեան վերականգնումը, սահմանադիր ժողովի ընտրութիւններ կազմակերպել, զօրակոչ յայտարարել եւ ազգային բանակ կազմակերպել, այս պահանջներու մասին ընդունելով համապատասխան օրէնքներ:

21 սեպտեմբերի սպասուած հանրաքուէն տեղի ունեցաւ տօնական մթնոլորտի մէջ: Հայրենի հայութիւնը խիտ շարքերով ներկայացաւ քուէարկութեան 1709 կեդրոններ եւ 99,31%ով «Այո» պատասխանեց «Համաձա՞յն էք, որ Հայաստանի Հանրապետութիւնը ըլլայ անկախ ժողովրդավարական պետութիւն, Խորհրդային Միութեան կազմէն դուրս» հարցումին: 22 սեպտեմբերի երեկոյեան հանրաքուէին վերջնական արդիւնքները յայտարարեց հանրաքուէի կեդրոնական յանձնախումբի նախագահ եւ Հայաստանի Գերագոյն խորհուրդի նախագահի տեղակալ Բաբգէն Արարքցեան:

23 սեպտեմբեր 1991-ին գումարուեցաւ Հայաստանի Գերագոյն խորհուրդի պատմական նիստը, որուն ներկայ գտնուեցաւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգէն Առաջին: Նիստէն բացակայեցան Գերագոյն խորհուրդի նախագահ Լեւոն Տէր Պետրոսեան, վարչապետ Վազգէն Մանուկեան եւ իրենց հետ Արցախի հարցով Ժելեզնովոտսքի բանակցութիւններուն մասնակցող պատգամաւորներ:

Գերագոյն խորհուրդի նախագահի առաջին տեղակալը՝ Բաբգէն Արարքցեան հանրաքուէի կեդրոնական յանձնախումբի նախագահի հանգամանքով ներկայացուց հանրաքուէին արդիւնքները: Ապա ընթերցուեցաւ Գերագոյն խորհուրդի նախագահին Հայաստանի Հանրապետութեան անկախութեան մասին: Որոշումը ընդունուեցաւ Գերագոյն խորհուրդին կողմէ: Քուէարկութենէն ետք հնչեց հանրապետութեան քայլերգ «Մեր Հայրենիք»ը:

Սեպտեմբեր 21-ի ժողովրդային հանրաքուէով եւ սեպտեմբեր 23-ի Գերագոյն խորհուրդի կողմէ Հայաստանի Հանրապետութիւնը անկախ պետութիւն հռչակումով վարագոյրը վերջնականապէս իջաւ Խորհրդային Հայաստանի վրայ, եւ ծնունդ առաւ հայկական երկրորդ անկախ հանրապետութիւնը, որ երեք շաբաթ ետք, 16 հոկտեմբեր 1991-ին խեղկատակ ընտրութիւններու բեմադրութեամբ ունեցաւ իր առաջին նախագահը՝ յանձին Լեւոն Տէր Պետրոսեանի:

Հայաստանի անկախութիւնը շուտով ճանչցան շատ մը երկիրներ՝ անոր հետ հաստատելով դիւանագիտական յարաբերութիւններ: 1991-ին Հայաստանի Հանրապետութիւնը ճանչցան՝ Մ. Նահանգները, Ռուսիան, Քանատան, Թուրքիան (թէեւ հայ-ազրպէյճանական տագնապը պատրուակելով ան ցարդ կը մերժէ դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատել Երեւանի հետ) եւ այլ պետութիւններ: Հայաստան 2 մարտ 1992-ին անդամակցեցաւ ՄԱԿ-ին եւ պաշտօնապէս մուտք գործեց միջազգային քաղաքական ոլորտ:

Վերադառնալով սահմանադրութեան քննարկումներուն պէտք է նշել, որ անոնք երկարեցան մինչեւ յուլիս 1995. Քննարկումներու առաջին հանգրուանին (1992-1994) նախագիծներու մշակման իրենց եռանդուն մասնակցութիւնը բերին երկրին գլխաւոր քաղաքական կուսակցութիւններն ու օրէնսգէտները: Ընդդիմադիր կուսակցութիւնները համախմբ-

Հայաստանի Հանրապետութեան Գերագոյն խորհուրդը (խորհրդարան) 5 սեպտեմբերին անկախ հռչակեց Հայաստանը:

Որոշումը տրուեցաւ միաձայնութեամբ: Անիկա կը բխէր նախորդող օրերուն տեղի ունեցած հանրաքուէէն, որուն մասնակցողներուն հարց տրուած էր, եթէ կ'ուզեն Հայաստանի անկախութիւնը՝ Խորհրդային Միութեան տիրապետութենէն դուրս գալով եւ գերիշխան դառնալով:

Հանրաքուէին մասնակցած էր քուէարկելու իրաւունք ունեցողներուն 95 առ հարիւր տոկոսը, որուն 99.3 առ հարիւրը «ԱՅՈ՛» քուէարկած էր:

Հայաստան այսպիսով եղաւ խորհրդային 12-րդ հանրապետութիւնը, որ անկախութիւն կը հռչակէր: Հանրաքուէն խորքին մէջ առաջին քայլը կը նկատուէր 5 տարիէ ի վեր ժողովուրդին մօտ խմորուող անկախութեան տենչին:

Անկախութիւն հռչակած խորհրդարանական նիստը տեղի ունեցաւ տօնական եւ ցնծութեան մթնոլորտի մը մէջ: Երեսփոխանները միաձայնութեամբ հաստատեցին տեղի ունեցած հանրաքուէին արդիւնքները եւ ծափահարութիւնները թնդացուցին սրահը: Բոլորը միասին յոտնկայս երգեցին Հայաստանի քայլերգը:

Ներկայ էր նաեւ Ամենայն հայոց Վազգէն Ա. կաթողիկոսը, որ օրհնեց անկախութեան հռչակման աքթը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ ԱՆՑՆՈՒՄ Է ԱՐՑԱԽՈՎ

ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵ՛Ր,

Սեպտեմբեր 21-ին, երբ Հայաստանի բնակչութիւնը քուէարկում էր անկախութեան օգտին, Հիւսիսային Արցախում մարտնչող հայորդիներ մեր անկախ պետականութեան եւս մէկ հիմնաքար դրեցին:

Հայ ազատամարտիկներ Բուզլուխը, Մանաշիթը, էրքեջը գրաւելուց յետոյ շարունակել են գրոհը եւ ոչնչացրեր ազերի ՕՄՕՆ-ականների հիմնական բազաները՝ ազրպէյճանական Բաշղըշլաղ, Թոդան եւ Սարիսու գիւղերում, որոնք այժմ դատարկ են: Թշնամին վռնտուել է նաեւ Շեֆեդից եւ Զէյվայից: Մարտակերտի շրջանում ազերիներից ազատուած է Իմերեթ-Գերեւենդը:

Հայրենակիցնե՛ր, ճանապարհը Գետաշէն եւ Մարունաշէն բաց է:

Ա՛յս է պայքարի ուղին, այս է հայ ազատամարտիկների նուէրը ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆԸ:

ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

բող Քաղաքացիական Համաձայնութեան Սահմանադրական Խորհուրդի վեց կուսակցութիւնները միասնաբար (ՀՅԴ, ՀՌԱԿ, ՀԴԿ, ՍԻՄ, ԱԻՄ եւ Ազգրարային կուսակցութիւն) ներկայացուցին սահմանադրութեան միացեալ նախագիծ: Սակայն, երբ պարզուեցաւ, որ նախագահ Տէր Պետրոսեան տրամադիր է սահմանադրական յանձնաժողովին քաղաքական խարդաւանքներով որդեգրել տալ իր ուզած նախագիծը, քննարկումներու շուրջ ընդհանուր հետաքրքրութիւնը նուազեցաւ: Իբրեւ քաղաքական երեւոյթ՝ սահմանադրութեան նախագիծի քննարկման անհրաժեշտութիւնը աւելի եւս պակսեցաւ Դաշնակցութեան Հայաստանի գործունէութեան կասեցումէն ետք (28 դեկտեմբեր 1994): Իշխանութիւններու այս քայլը անգամ մը եւս ապացուցեց. որ քաղաքական պայքարը դուրս եկած է օրինականութեան սահմաններէն այն պահուն, երբ իշխանութիւնները ամէն գնով կը փորձէին պահպանել իրենք գիրենք. իսկ ընդդիմութիւնը սահմանադրութեան քննարկումներուն մասնակցելով՝ անուղղակիօրէն կ'օգներ իշխանութիւններուն, ժողովրդավարական շղարշ ապահովելով անոնց: Ահա թէ ինչու սահմանադրական յանձնաժողովի ընդդիմադիր կուսակցութիւններու անդամները հետզհետէ հրաժարեցան յանձնաժողովի աշխատանքներուն մասնակցելէ:

Գերագոյն խորհուրդը վերջին ճիգով մը փորձեց կանխել նոր համակարգի ստեղծումը, սակայն ապարդիւն: Սահմանադրութեան (Տէր Պետրոսեանական) նախագիծը դրուեցաւ հանրաքուէի: Հանրաքուէով որդեգրուած սահմանադրութիւնը ՀՀՇ-ական իշխանութիւններուն մեծ կարելիութիւններ կ'ընձեռէր յաչս արտաքին աշխարհին Հայաստանի իշխանութիւնները ներկայացնելու ժողովրդավար դիմագիծով: Օրին բոլոր տուեալները ցոյց կու տային, թէ անկարելի պիտի ըլլար ժողովրդային հաւանութեամբ սահմանադրութեան որդեգրումը: Ստիպուած՝ իշխանութիւնները դիմեցին նոր հնարքի. որդեգրուեցաւ օրէնք մը, ըստ որուն, հանրաքուէի ներկայացուած սահմանադրութիւնը ընդունուած կը նկատուի, եթէ ապահովէ մասնակցողներու քուէներուն մէկ երրորդը: Ասով հանդերձ, 5 յուլիս 1995-ի հանրաքուէին հետեւող դէտերու կարծիքով, իշխանութիւններ դժուարութիւն ունեցան ապահովելու նոյնիսկ մէկ երրորդի համեմատութիւնը, սակայն ի վերջոյ սահմանադրութիւնը որդեգրեցին հակաժողովրդավարական այն միջոցներով (օրինախախտումներ, ընտրական կեղծիքներ. կաշառակերութիւն, քրէական եւ «ուժային» տարրերու օգտագործում...), որոնցմով յաջողեցան նոյն օրը տեղի ունեցող Գերագոյն խորհուրդի իրենց տխրահռչակ ընտրութիւններուն մէջ...:

Ինչպէս կը պարզուի ուրեմն, նորանկախ Հայաստանի իրաւական պետութեան կերտումը դիւրին չեղաւ: Հայաստանի առաջին բազմատարր Գերագոյն խորհուրդի ձեւաւորումէն մինչեւ անկախութեան Հռչակագիր. հանրաքուէ եւ ապա՝ սահմանադրութեան որդեգրում, Հայաստան անցաւ ներքաղաքական դժնդակ պայմաններէ, որոնք իրենց ծանրակշիռ հետեւանքները ունեցան երկրին ընկերային-տնտեսական մարզերուն վրայ:

Ազրպէյճանի եւ Թուրքիոյ կողմէ պարտադրուած շրջափակումը. ինչպէս նաեւ Խ. Միութեան քայքայումը Հայաստանը մատնեցին ուժանիւթի. պարէնի եւ հում նիւթերու ծգնաժամի: Մեկուսացման ծանր պայմաններու մէջ իշխանութիւնները ստիպուեցան առկայ միջոցները յատկացնելու Արցախի ազատագրական պայքարին: Անհրաժեշտ էր հոգալ նաեւ երկրաշարժի եւ ազրպէյճանական բռնագաղթերու պատճառով անօթեւան մնացած հարիւր հազարաւոր հայորդիներու կարիքները: Ստեղծուած էր օրհասական վիճակ: Տակաւին չկազմուած պետական մարմիններու եւ անցեալէն ժառանգուած սովորութիւններու պատճառով կը քայքայուէր տնտեսական եւ հասարակական կեանքը: Ամէնուրեք կը տիրապետէր կամայականութիւնն ու անիշխանութիւնը, կաշառակերութիւնն ու փտածութիւնը: Յուսալքուած ժողովուրդը կը դիմէր զանգուածային արտագաղթի, հանապազօրեայ հացի եւ ընկերային-կենցաղային տանելի պայմաններու որոնումով:

Համատարած ծանր վիճակէն դուրս գալու համար իշխանութիւնները ձեռնարկեցին տնտեսութեան պետական մենատիրութիւնը ջնջող եւ ազատ շուկայի դրութիւն հաստատող շարք մը բարեփոխումներու, որոնց օրէնսդրական հիմքը կազմեցին Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդին կողմէ 1990-1991-ին որդեգրուած շարք մը օրէնքները. «Հայաստանի պետական սեփականութեան մասին» (սեպտեմբեր 1990), «Հողի սեփականաշնորհման մասին», «Սեփականութեան մասին» (հոկտեմբեր 1990), «Պետական ձեռնարկութիւնների եւ անաւարտ կառոյցների սեփականաշնորհման եւ ապապետականացման մասին» (օգոստոս 1991):

Գործնապէս. սեփականաշնորհումը Հայաստանի մէջ կատարուեցաւ քանի մը ձեւով (մասնակի, զանգուածային, միջազգային մրցոյթով) եւ բախեցաւ լուրջ դժուարութիւններու՝ առ ի չգոյէ սեփականաշնորհման ընթացքին հսկող տնտեսական դատարաններու: Փաստօրէն, անօրինական ձեւով ընդունուած որոշումները եւ համապատասխան գործադիր կառոյցներու կամայական գործունէութիւնը պատճառ դարձան, որ՝

1.- Ձեռնարկութիւններու սեփականաշնորհումը կատարուի կամայական եւ հապճեպ ձեւով, առանց անոնց իսկական արժէքին գնահատումը կատարելու: Այս մէկը զգալի դարձաւ յատկապէս միջազգային մրցոյթով կատարուած մեծ սեփականաշնորհումներու պարագային (պանդոկներ, հանքային ջուրերու եւ խմիչքի ընկերութիւններ, արդիւնաբերական գործարաններ...):

2.- Բաժնետիրական ընկերութիւններու խորհուրդներուն մեծ մասը անցնի ՀՀՇ-ի եւ անոր մօտիկ շրջանակներուն ձեռքը:

3.- Սեփականաշնորհումի ընթացքին մէջ կը «լուացուի» կաշառակերութեան, դրամաշորթութեան եւ նիւթական իւրացումի ճամբով իշխանութիւններուն ձեռք ձգած գումարները: Սեփականաշնորհման ընթացքը Հայաստանի մէջ սկսաւ նախ հողի սեփականաշնորհումով: 1991-1992 լուծուեցան Հայաստանի տարածքին մինչ այդ գործող հաւաքական տնտեսութիւններն (կոլխոզ) ու խորհրդային տնտեսութիւնները (սովխոզ): Արդիւնքը եղաւ այն, որ հողի սեփականաշնորհման շնորհիւ զգալիօրէն աւելցաւ գիւղական բնակչութիւնը եւ վերակենդանացան նախապէս լքուած բազմաթիւ գիւղեր:

Հողի սեփականաշնորհումը, իբրեւ սկզբունք ճիշդ եւ հեռանկարային ըլլալով հանդերձ, Հայաստանի մէջ կատարուեցաւ առանց լուրջ նախապատրաստութիւններու եւ շատ մը տեղեր տուաւ հակառակ արդիւնք: Բազմաթիւ գիւղեր մեծ վնասներ կրեցին անասուններու սեփականաշնորհման պիտակին տակ կատարուած չարաշահումներու եւ թալանի պատճառով: Ճիշդ չեղաւ նաեւ տասնամեակներու ընթացքին ստեղծուած գիւղատնտեսական կազմածներու քանդումը կամ իւրացումը: Միայն հողի սեփականաշնորհումը բաւարար չէր երկրագործութիւնը եկամտաբեր աղբիւրի վերածելու համար: Թէեւ հետագային որդեգրուեցան գիւղացիութեան հարցերը լուծող շարք մը այլ օրէնքներ, բայց եւ այնպէս գիւղը մնաց բազմաթիւ անլոյծ տագնապներու եւ դժուարութիւններու դէմ յանդիման:

Արդիւնաբերութեան վիճակը եղաւ աւելի ծանր: Խ. Միութեան պայմաններով ստեղծուած արդիւնաբերական համագործակցութեան բացակայութեան եւ շրջափակման պատճառով կազմալուծուեցան Հայաստանի արդիւնաբերութեան գլխաւոր ճիւղերը: Գործարանները դադրեցան աշխատելէ, անգործութիւնը բազմացաւ եւ տագնապալի դարձաւ, երբ արդիւնաբերական գործարաններու հայկական պետականութեան սեփականութիւնը հռչակումէն ետք հոգ չտարուեցաւ անոնց ունեցուածքին, որուն պատճառով ալ այդ ունեցուածքին զգալի մասը կողոպտուեցաւ եւ մետաղի մնացորդներու անուան տակ վաճառուեցաւ ուրիշ երկիրներու:

Ազատ շուկայի տնտեսութիւն անցնելու համար արդիւնաբերութեան մարզին մէջ որդեգրուեցան գործարաններու սեփականաշնորհման օրէնքներ: Միայն 1994-1995 Հայաստանի մէջ սեփականաշնորհուեցան մօտ 800 արդիւնաբերական գործարաններ, որոնք սակայն երբեք չգործեցին իրենց երբեմնի թափով, որովհետեւ հակառակ 90-ականներու կիսուն Մեծամօրի կորիզային կայանին, «Նաիրիտ»ի եւ Հրազդանի ելեկտրաջայանին վերաբանեցման, ուժանիւթի տագնապը մէկ կողմէ եւ արտասահմանեան մեծ ներդրումներու բացակայութիւնը միւս կողմէ՝ տեւական խոչընդոտներ հանդիսացան Հայաստանի արդիւնաբերութեան ցանկալի վերականգնումին:

Քաղաքական առումով, իրաւական պետութեան կերտման հրամայականը առաջին օրէն զգալի դարձուց երկրին մէջ հասարակական յարաբերութիւններու նոր իրավիճակի ստեղծման անհրաժեշտութիւնը: Փետրուար 1991-ին Հայաստանի Գերագոյն խորհուրդը որդեգրեց «Հասարակական-քաղաքական կազմակերպութիւնների մասին» օրէնքը, որով անհրաժեշտ պայմանները ստեղծուեցան երկրին մէջ բազմակուսակցական դրութեան հաստատման: Շուտով հայրենիքի մէջ իրենց գործունէութեան սկսան հայ աւանդական կուսակցութիւնները՝ Հայ յեղափոխական դաշնակցութիւնը, ՍԴ Հնչակեան կուսակցութիւնը եւ Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը (Հայաստանի մէջ Հայաստանի Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւն - ՀՌԱԿ- անունով ծանօթ): Միաժամանակ, Հայոց Համազգային Շարժումի կողքին, սկսան գործել Հայաստանի Հանրապետական Կուսակցութիւնը, Ազգային Ինքնորոշում Միաւորումը, Ազգային Պահպանողական Կուսակցութիւնը, Քրիստոնեայ-Դեմոկրատական Միութիւնը, Սահմանադրական Իրաւունք Միութիւնը, Հայաստանի Համայնավար Կուսակցութիւնը եւ ուրիշներ: Նոյեմբեր 1996-ին որդեգրուեցաւ նոր օրէնք մը («Հասարակական կազմակերպութիւնների մասին»), որ գգալիօրէն խստացուց կառավարութեան հսկողութիւնը հասարակական կազմակերպութիւններու վրայ, մինչեւ իսկ նախատեսելով իշխանութիւններու ներկայացուցիչներուն տուեալ կազմակերպութիւններու Գերագոյն մարմիններու նիստերուն ներկայ գտնուելու իրաւունքը: Հայկական ժողովրդավարութեան համար մռայլ օրեր էին: 28 դեկտեմբեր 1994-ին նախագահական հրամանագիրով մը կասեցուած էր ՀՅ Դաշնակցութիւնը, իշխանութիւնները «կեղծ քաթեկորիա» հռչակած էին անոր ազգային գաղափարախօսութիւնը: Արգիլուած էր նաեւ գործունէութիւնը Սահմանադրական Իրաւունք Միութեան (դեկտեմբեր 1994 - յունուար 1995), Ազգային ժողովրդավարական Միութեան եւ Ազգային Ինքնորոշում Միաւորումին (սեպտեմբեր - հոկտեմբեր 1996): Սեպտեմբեր 1996-ի նախագահական ընտրութիւններէն ետք. բռնապետութեան ուրուականը հասած էր Հայաստան: Այս բոլորը անկասկած իրենց բացասական լուրջ անդրադարձները ունեցան Հայաստանի ժողովրդավարականացման երթին եւ իրաւական պետութիւն կերտելու համաժողովրդային ձգտումներուն վրայ:

Պէտք եղաւ սպասել մինչեւ ապրիլ 1998, որպէսզի նախագահ Ռոպերթ Քոչարեանի իշխանութեան գալով՝ հասարակական - քաղաքական կեանքի աշխուժացումը նոր հանգրուան մը թեւակոխէ, Դաշնակցութեան գործունէութեան արգելքին ջնջումով եւ Ազգային ժողովի ընտրութիւններուն (մայիս 1999) ազատ պայմաններու մէջ կազմակերպումով:

Վ. Ա.

21 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ - ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Բ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

21 սեպտեմբեր 1991-ին կատարուած անկախութեան հանրաքուէով հռչակուեցաւ Հայաստանի Բ. Հանրապետութեան անկախութիւնը: Տնտեսական ծանր կացութեան մէջ, պատերազմի եւ շրջափակումի պայմաններուն մէջ Հայաստան մտաւ զարգացման նոր փուլ եւ առաջին հաստատ քայլը առաւ կերտելու վաղուան իր օրը, որ պիտի ըլլայ աւելի բարգաւաճ ու բարօր:

21 սեպտեմբերին, հայրենի ժողովուրդը, 99,31 առ հարիւրով «Այո՛» քուէարկեց «Համաձա՞յն էք, որ Հայաստանի Հանրապետութիւնը ըլլայ անկախ ժողովրդավարական պետութիւն, Խորհրդային Միութեան կազմէն դուրս» հարցումին: Երկու օր ետք գումարուեցաւ Հայաստանի Գերագոյն խորհուրդի յատուկ նիստը, որ լսելէ ետք հանրաքուէին արդիւնքները՝ ընթերցեց Հայաստանի անկախութեան մասին Գերագոյն խորհուրդի նախագիծը, ուր կ'ըսուի.

«Հաւատարիմ մնալով Հայաստանի անկախութեան մասին Հռչակագիրին,

«Յենուելով մարդու իրաւունքների եւ ազատ ինքնորոշման միջազգային նորմերի վրայ:

«Նպատակ ունենալով ստեղծել ժողովրդավարական, իրաւական հասարակարգ:

«Հիմք ընդունելով 1991 թուականի սեպտեմբերի 21-ի ԽՍՀՄ կազմից դուրս գալու մասին հանրաքուէի արդիւնքները,

«Հայաստանի Հանրապետութեան Գերագոյն խորհուրդը հռչակում է Հայաստանի Հանրապետութիւնը անկախ պետութիւն»:

ՊԻՕՆ

Դասական, աւանդական զոքանչ մը չէր: Աւելի՛ն. ուղղափառ զոքանչ չէր: Պարզապէս «Պիօ» էր. «պիօլօժիք»:

Փողոցին մէջ իր դրամապանակին գողութեան միջադէպը լիբանանցիի մը պատմած ատեն, երբ չգիտցած արաբերէնովը «տրամաբանեցի» պիտի ըսէր, ցուցամատը գլխուն դրաւ եւ ըսաւ.

- Պիօ՛, լօժիք...

Պզտիկներուն եւ մեզի համար «պիօլօժիք» բառը ծիծաղելի առարկայ դարձաւ:

Գողութեան միջադէպը, սակայն, տարբեր պատճառով յատկանշական եւ յուզիչ էր:

Դրամապանակին մէջ, իրենց համար շատ անհրաժեշտ 300 տոլարին կողքին, կար 50 տարուան հնութիւն ունեցող լուսանկար մը, ուր ինք նկարուած էր այդ օրերուն Պէյրութ այցելած դաշնակցական վրիժառու վանեցի Տաճատ Թերլեմեզեանի հետ:

Դրամի կորուստին համար բացարձակապէս չէր ցաւեր, շատ յուզուած էր եւ կը տանջուէր նկարին անհետացման համար:

Ճակատագիրը այնպէս տնօրինեց, որ ամէն ինչ կորսնցնէ եւ ամուսինին հետ մեր բնակարանը ապաստանի:

Ներկայի իրականութիւնը դառն էր, դաժա՛ն: Ինք ոչինչ կրնար ընել ատիկա բարեփոխելու համար: Նախախնամական դասաւորումո՞վ, թէ՞ բնազդային մղումով մը, ամբողջ ժամանակահատուած մը անհետ ջնջուեցաւ իր յիշողութենէն: Առօրեայ դէպքերն ու խօսակցութիւնները քանի մը երկվայրկեան ետք կը մոռնար: Լուռ կը նստէր: Երբեմն հին երգեր կ'երգէր:

Այդպիսի պահու մը իր հեռաւոր անցեալին մասին հարցուցի: Դէմքը անմիջապէս լուսաւորուեցաւ եւ յետին մանրամասնութիւններով վերակոչեց Աբգարեան վարժարանին մէջ իր աշակերտութեան օրերը, Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ դպրաց դասին իր մասնակցութիւնն ու մենակատարումները, Համազգայինի Պուրճ Համուտի մասնաճիւղի թատերախումբին անդամակցիլը, ստանձնած գլխաւոր դերերը, Համազգայինի Ճեմարան արձանագրուիլը, յաճախելը, Ճեմարանի բացառիկ մթնոլորտը, իր պաշտած ուսուցիչներն ու պատասխանատուները՝ Շանթ, Աղբալեան, Գիւզալեան, Բանեան, տիկին Գոհար, Մատամ (Եոլանտ Աճեմեան), օրդ. Ալիս, Սըր...: Իւրաքանչիւրին կապուած զրոյցներ, միջադէպեր՝ իրենց բոլոր մանրամասնութիւններով:

Երազային, հաճելի աշխարհ մը, որ լաւագոյն պարագային կը փոխարինէր իր տագնապահար, տանջող, մահացած ներկան:

Ամէն օր դպրոցէն տուն վերադարձիս, զինք ուրախացնելու նպատակով կ'ըսէ, թէ օր. Ալիսը եւ Սըրը շատ բարեւ ունին, միշտ կը յիշեն:

Ակնթարթի մը մէջ կը կերպարանափոխուէր, կը պայծառանար, ներկան անցեալին կը շաղախուէր եւ անբացատրելի երջանկութիւն մը կ'ապրէր:

- Եաւրիկնե՛ր, շատ կը սիրեմ զիրենք: Ի՛նչ շնորհքով, մարդու արժէք տուող անձեր են,- կ'ըսէր եւ կը քակէր պատմութիւններու կծիկը:

Գիշերները, երբ ընտանեօք կը հաւաքուէինք մեր հիւրասենեակը (իրենց ննջարանը), խնդիր ստեղծելու ու չարամտութեամբ կը հարցնէի.

- Պիօ՛, դուն ճեմարանական աղջիկ մը ըլլալով՝ ինչպէ՞ս այս արհեստաւոր Յովհաննէսը առիր իբրեւ ամուսին եւ անոր ընկերներէն մէկը չառիր,- եւ կու տայի անուններ:

Իւրաքանչիւր անուն լսելով՝ կոկորդային անախորժ ձայն մը կ'արձակէր եւ կ'ըսէր.

- Անոնք ալ մա՞րդ էին: Յովհաննէսը լուրջ, աշխատասէր, ազգային կեանքին մէջ գործունեայ, փաշայի պէս մարդ էր:

«Փաշան» քիթին տակէն կը խնդար:

Ես կը շարունակէի.

- Իսկ ինչպէ՞ս ծանօթացանք:

- Համազգայինի Պ. Համուտի թատերախումբին անդամ էինք, միասին թատրոն կը խաղայինք:

- Բայց ամուսինդ ալ ըսաւ, որ «ոտքս կոտրէր այդ թատրոնը չերթայի»...:

- Անա՞նկ ըսիր, Յովհաննէ՛ս:

- Ես անանկ բան չըսի,- կ'ըսէր Յովհաննէս՝ բաւական լրջացած:

Այդ պահուն կը սկսէր հազար անգամ պատմած դիպաշարը...: Տնեցիները բան մը պատըրաւակելով կը հեռանային, բայց ինք անտարբեր, վերացած, անջատուելով խեղճ, աղքատ ներկայէն՝ կ'ապաստաներ հարուստ յուշերու հաճելի աշխարհի մը, ուր առօրեայ մտատանջութիւն չկար, կալուածներու, ինչքերու կորուստ չկար, դրամական նեղութիւն չկար:

Տարօրինակ կերպով երբեմն կ'անդրադառնար, որ իրենց տան մէջ չեն, եւ կը փսփսար.

- Յովհաննէ՛ս, մարդոց նեղութիւն տուինք, ե՞րբ պիտի երթանք մեր տունը:

- Տուն չմնաց,- կը պոռար Զենով Օհաննէս:

Այսպիսի պահերու կացութիւնը փրկելու համար ճերմակ սուտ մը կը խօսէի.

- Պիօ՛, մեր տան մօտ բնակարան մը վարձեցինք, նորոգենք, կահաւորենք, կ'երթաք:

Անակնկալ արձակուրդ ստացած աշակերտի մը նման կ'ուրախանար եւ կ'օրօրուէր այդ երազով:

Ատեն մը ետք երազներն ալ սկսան մթագնիլ, անցեալի դէպքերը սկսաւ չյիշել: Ներկայի դատարկութիւնը լեցնելիք չունեցաւ, ապրելու ոչ մէկ պատճառ մնաց: Ոչինչ կերաւ, ոչինչ կրցաւ խօսիլ:

Հոգեվարքի ընթացքին միայն հարցում մը փսփսաց.

- Տունը վերջացա՞ւ...:

ԹՈՐԳՈՄ

ԵՍ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ Կ'ԵՐԹԱՄ...

Սոյն գրութիւնը վաւերագրական կենդանի վկայութիւն մըն է՝ պատմուած ու արձանագրուած ժապաւէնի վրայ, 45 տարիներ առաջ, 1964-ին: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան Անթիլիասի դպրեվանքի ուսանողութեանս տարիներուն, մեր գերդաստանի ծագման պատմութիւնը եւ տոհմածառը պատրաստած ժամանակս, ուզեցի նաեւ պատրաստել մեծ հօրս ընտանիքին՝ Մովսէս Գէորգ Ճամպազեանի եւ զաւակներուն 1915-ի գաղթականութեան ողբերգական ու սրտաճմլիկ վաւերագրական պատմութիւնը: Երիզի վրայ արձանագրուած ականատեսի վկայութիւնները պատմուած են հանգուցեալ հօրեղբօրս՝ Գէորգ Մ. Ճամպազեան-Քէրքէզեանի եւ հանգուցեալ հօրս՝ Սարգիս Մ. Ճամպազեան-Քէրքէզեանի կողմէ, Մուսա Լերան Պիթիաս գիւղի բարբառով: Բարբառէն վերածած եմ հայերէնի: Նախամուտն է այս մէկը, փոքր մասնիկ մը, պատառ մը, այն ընդարձակ պատումէն, որուն մէջ կը յիշուին ու կը նկարագրուին, թէ ինչպէ՛ս սկսաւ Մուսա Լերան հերոսամարտը, թէ ինչպէ՛ս թուրք կառավարութեան ստապատիր խոստումներն ու հրահանգները հասան Մուսա Լերան եօթը գիւղերուն, Մուսա Լերան եօթը գիւղերու հոգեւոր-եւ քաղաքական ղեկավարներն ու ժողովուրդը ինչպէ՛ս մօտեցան այս հրահանգներուն, քննեցին ու մեծաւ մասամբ խիզախութեամբ ու յանդգնութեամբ «ո՛չ» ըսին, ըմբոստացան, ապստամբեցան լեռ քաշուելով, 56 օր գերմարդկային ճիգերով պայքար մղեցին անհամեմատ տարողութեամբ իրենցմէ շատ աւելի ուժեղ, հզօր բռնատիրական ուժին դէմ եւ մեծաւ մասամբ փրկուեցան, շնորհիւ դաշնակից ուժերու ֆրանսական մարտանաւերուն եւ տարուեցան Եգիպտոս - Սուէզի ջրանցքի ափին - Փոր Սայիտի աւազներուն վրայ եւ չորս տարի ապրեցան վրաններու ներքեւ՝ սպասելով Համաշխարհային Ա. պատերազմի աւարտին, անորոշութեան մէջ խարխափելով:

Մինչ լեռ քաշուած ու բարձրացած ժողովուրդը հերոսական կռիւներ կը մղէր թշնամիին դէմ, Մուսա Լերան ժողովուրդի շատ փոքր մէկ տոկոսը կը համոզուի թուրք իշխանութիւններուն կեղծ ու ստապատիր խոստումներուն ու աքսորի ու գաղթականութեան ճամբան կը բռնէ դէպի անծանօթ ուղղութիւն, որ յետոյ կը պարզուի ըլլալ Սուրիոյ համա քաղաքը:

1915-ի օգոստոսին մուսալեռցիներու զանգուածային մասը լերան վրայ լինել չլինելու հերոսական կռիւներ կը մղէ, միւս մասը թրքական սպառնալիքներու, մտրակներու, կեղեքումներու, կողոպուտներու ներքեւ, անօթի, ծարաւ խաչելութեան ու նահատակութեան ճամբան կը բռնէ:

Ժողովուրդին պէս մեծ հօրս ընտանիքը եւս այս թոհուբոհին անորոշութեան մէջ կը բաժնուի երկու մասի:

Մեծ հայրս՝ Մովսէս Գ. Ճամպազեան-Քէրքէզեան մեծ մայրս Գոհար Քէօսէեան-Ճամպազեան եւ Ծաղիկ Ճամպազեան հօրաքոյրս լեռ բարձրացած ու պատերազմած ժողովուրդին հետ ազատագրուած ու տարուած են - Փոր Սայիտ - Սուէզի ջրանցքի ափին (Եգիպտոս), հերոս ժողովուրդի գաւակներուն հետ:

Ընտանիքի կիսուած երկրորդ մասը, Գէորգ Մ. Ճամպազեան (հօրեղբայրս), Մարիամ Ճամպազեան-Չափարեան (հօրաքոյրս), հայրս Սարգիս Մ. Ճամպազեան եւ փոքր հօրեղբայրս՝ Յովհաննէս Մ. Ճամպազեան, փոքր հօրաքոյրս՝ Վարդեր, որ կը մահանայ անօթութենէ եւ համաճարակէ գաղթականութեան ամէն տեսակի տառապանքներն ու հալածանքները կրելով կը հասնին Համա-Սուրիա:

Փոր Սայիտի մէջ, հայր ու մայր սգացած են իրենց հինգ զաւակներուն կորուստը՝ կարծելով, որ թուրքերը ջարդած են զանոնք: Կը պատմեն, որ մեծ հայրս՝ Մովսէս Գ. Ճամպազեան հառաչելով միշտ կ'ողբայ եւ կ'ըսէ. «Ի՞նչ արժէք ու իմաստ ունի իմ կեանքս, չորցած ծառ մըն եմ, ճիւղերս կտրուած են...: Զաւակներու ողբ...»:

Անդին, հինգ զաւակներ, համայի մէջ, անտէր, անտիրական, որբացած ըլլալու զգացումով կը սգան իրենց ծնողաց կորուստը: Անօթութեան ու սովամահ չըլլալու համար, մահուան դէմ պայքարելու համար կը տուայտին, կը տագնապին միաժամանակ անտեղեակ, թէ իրենց հայրն ու մայրը ո՞ղջ են թէ մեռած: Անոնք ալ կը խորհին, որ իրենց հայրն ու մայրը մահացած են, սպաննուած են թուրքերուն կողմէ:

Համայի մէջ ընտանիքի կէսը դարձեալ կը կիսուի: Ճեմալ փաշայի խոստումները՝ որբերը հաւաքելու եւ անոնց սնունդ եւ ուսում տալու դարձեալ կեղծ խոստումներ կ'ըլլան: Կիսուած ընտանիքին կէսը՝ երկուքը, հայրս եւ փոքր հօրեղբայրս որբանոց կը դրուին ու այնուհետեւ շոգեկառքով անորոշ ուղղութեամբ կը տարուին: Այդ անորոշութիւնը կը յստականայ՝ Լիբանանի Ժիւնիէի շրջանին վերեւի մասը գտնուող Այնթուրայի որբանոցին մէջ, ուր կ'իսլամացնեն զանոնք եւ կը փորձեն իսլամացնել յետոյ թրքացնել՝ կրօնքով, լեզուով, անունով: Այս երկու պատանիները որբանոցի ծեծերուն «ֆալախաներուն», թրքացումին իսլամացումին չհանդուրժելով փախուստ կու տան ու հետիոտն, գիշեր ու ցերեկ կը կտրեն լեռները, կը քալեն անծանօթ ուղղութեամբ ու վերջապէս կը գտնեն իրենք գիրենք Զահլէ: Կը գտնեն միջոցը Զահլէէն Ռայաք գիւղաքաղաքը երթալու ու Ռայաքէն աստուածային կարգադրութեամբ շոգեկառք մը մտնելով կը հասնին Համա քաղաքը ու կը միանան իրենց մեծ քրոջ ու եղբօր:

Համաշխարհային Ա. պատերազմի աւարտին՝ 1918-ին, Թուրքիան՝ արիւնարբու գազանը, ինկած էր, պարտուած, ջախջախուած: 30 հոկտեմբեր 1918-ին, կնքուեցաւ Մուտրոսի եւ ապա 1919 նոյեմբեր 11-ին Վերսայի ընդհանուր զինադադարը: Զինադադարէն ետք մուսա լեռցիք Փոր Սայիտէն եւ գաղթական գացած ժողովուրդին ողջ մնացած մասը տուն, տուն, կը վերադառնան:

Չորս տարիներ յետոյ, մեծ հօրս մասնատուած ընտանիքը Մուսա Լերան հայրենի հողին վրայ կը վերամիանան, մեռելները՝ ողջ են...: Սրտաճմլիկ տեսարան...: Ողբ-լաց ու կոծ:

Գիւղը՝ քարուքանդ, կողոպտուած, թալանուած, ամայացած, աղբիւրներն իսկ չորցած: Հայու աշխատունակ քաղաքը դարձեալ կը շինէ տունը ու կ'երգէ, դարձեալ աւանդական տաւուլ-զուռնան կը փչուի ու շուրջպարերը կը սկսին:

ՄԵՍՐՈՊ ՔԱՀՅ. ՔԷՐՔԷԶԵԱՆ

Պատմուածին՝ հարազատութիւնը փորձած եմ պահել՝ երբեմն բարբառէն կարգ մը բառեր պահելով: Դէպքերու ժամանակագրական կարգը թէկուզ երբեմն ետ ու առաջ, սակայն ուզած եմ պահել: Ամբողջական գործ մը ըլլալուն համար պէտք է ծանօթագրութիւններ աւելցնել, դէպքերու վայրերու, դէմքերու մասին: Այդ մէկը ապագային...:

Կը պատմէ հանգուցեալ հօրեղբայրս. Գէորգ Մ. Ճամպազեան-Քէրքէզեան:

1915-ին էր: Լսեցինք, որ Կիլիկիոյ կողմը հայերը **մուաճճըր** կը հանեն: Մեզի՝ (մուսալեռցիներուս) բան մը չէր ըսուած: Անցաւ ամիս մը, ամիս ու կէս, «Կիրէտէրնէն» գիւղապետերուն նամակներ եկան կառավարութեան կողմէ: Նամակները բանալու համար թուական որոշուած էր, այսինչ թուականին...: Երբ նամակները բանալու թուականը հասաւ ու բացին զանոնք, իմացան նամակներէն, թէ ութը օրուան պայմանաժամ տրուած է գաղթական ելլելու: Ուրեմն, պատրաստուեցէք գաղթական պիտի ելլէք...

Վեց գիւղերու ղեկավարները մեծերը ժողով մը գումարեցին խորհրդակցելու համար թէ ի՛նչ պիտի ընեն: Մինչ այդ, Ճեպել Մուսայի կարգ մը գինուորներ (թրքական բանակին մէջ պարտադիր զինուոր գացած Մ.Ք.Ք.) գինուորութենէն փախած էին (Հալէպէն), լեռ ելած էին եւ որոշած էին, եթէ նոյնիսկ մեռնին, գաղթական պիտի չերթան, որովհետեւ տեսած էին Կիլիկիոյ գաղթականներուն ճակատագիրը եւ փախած- եկած եւ Մուսա Լեռ «Եումանը» կոչուած վայրը բարձրացած էին:

Երբ մեծերը նամակները կարդացին, ժողով մը գումարեցին եւ ժողովին որոշեցին երկու հոգի ղրկել «Քեղիւք» - քաղաք (Անտիոք), թերեւս այս հարցին ճար մը կ'ըլլայ: Ժողովին մտածեցին՝ որո՞ւ ղրկենք, որո՞ւ չղրկենք. կ'որոշեն Ռենճիլեան Մովսէս աղան եւ Աբրահամոյը ղրկել Անտիոքի Ատալը (Ատանալը) Մոհամետ աղային քով: Մինչ այս երկուքը կ'երթան, արդէն ժողովուրդը սկսած էր դէպի լեռ բարձրանալ: Սակայն ժողովուրդը անորոշ ու շուարած վիճակի մէջ էր: Ժողովուրդին մէկ մասը լեռ կը բարձրանար, միւս մասը կը մտածէր. ելլէ՞, թէ չելլէ:

Երբ այս երկու մարդիկը Ռենճիլեան Մովսէս աղան եւ Աբրահամոյը կ'երթան Ատալը (Ատանալը Մոհամետ աղային) քով, որ անձնական մօտիկ բարեկամը եղած է ասոնց, Մոհամետ աղան կ'ըսէ. «Հրամեցէ՛ք, ներս մտէք»: Ներսէ ներս սենեակ մը կը տանի զանոնք եւ կը հարցնէ. «Ինչո՞ւ եկած էք»: Անոնք կը պատասխանեն. «Մենք եկած ենք Ճեպել Մուսայէն Ճեպել մուսացիներուն կողմէ՝ իբրեւ ներկայացուցիչ: Գիտենք կառավարութիւնը պատերազմի է, մենք որչափ որ կարելի է կ'օգնենք կառավարութեան՝ դրամական գետնի վրայ: Միշտ Մուսա Լեռը հնազանդ եղած է կառավարութեան, որեւէ հարց չէ ունեցած կառավարութեան հետ կամ դէմ. օգնեցէք

Շար.ը՝ էջ 10

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆ ՃԵՐՄԱԿ ԵՒ ՍԵՒ ԽՈՀԵՐ. ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՅՆՃԱՐԻ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 70-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

- Այնճարի գոյութիւնը, իբրեւ հայաւան, խորհուրդ խորհին է:

- Ոչ մէկ ցեղ կամ այլ ազգ կրցած է Այնճարի մէջ գոյատեւել:

- Մուսատաղցիները Այնճարի նոր անունը կերտած են եւ զայն հասցուցած՝ նոր հազարամեակին:

- Այնճարի հիմքին մէջ կան մալարիայի, բարձր ջերմի դողդողանք:

- Այնճարի մէջ եռապատիկ շիրմաքարեր կան, քան՝ բնակիչներ:

- Սիսեռի հացը Այնճարի մէջ կատարելագործուած է:

- Ոտաբոպիկ մուսատաղցի պատանիին ոտքին տակ ճզմուած են Այնճարի սուր փուշերը:

- Այնճարի քարացած հողը միայն տեղի տուած է մուսատաղցի մշակին արօրին դիմաց:

- Մուսատաղցիին թափած քրտինքին քանակը Այնճարի խոպան հողերուն վրայ, հաւասար է Սեւանի լիճին կորսնցուցած ջուրերուն:

*- Այնճարի քառակուսի տուները **քիւպիզմի** ցցուն արտայայտութիւններ են:*

- Արծիւները Այնճարը հայելի կը կարծեն իր երկրաչափական գիծերուն համար:

- Այնճարի «ֆրանսական սենեակի» - տունի առաջին հիմ խարսխողը՝ Ալիշան պապուկը, մահացաւ ամուրի, իսկ իր տունը քանդեցին այս ամառ:

- Ե. Պօյաճեան իրաւունք ուներ շատ հայհոյելու եւ յոռետես ըլլալու նոր հիմնուած Այնճարի ցեխոտ փողոցներու մէջ:

- Այնճարցի մտաւորականները ընդհանրապէս լաւ դիրքեր չեն ունեցած Այնճարի ղեկավարութեան մէջ:

- Ուսումնատենչութիւնն աւելի իգական սեռի մօտ շեշտուած է Այնճարի նոր սերունդին մէջ:

- Չէնքի գործածութիւնը եւ որսորդութիւնը իրենց հին հմայքը կը պահեն Այնճարի երիտասարդութեան մէջ:

- Ալքոլամոլութիւնը եւ «գինով Ալեքսանը» ողջ են՝ հակառակ իրենց դէմ պայքարին:

- Այնճարի հողերու նկատելի թիւ մը կորսուած է բախտախաղի սեղաններու վրայ:

- Այնճարցիները ծայրայեղ կրօնամոլներ եւ ուսուցիչներ ունեցած են ամենուրեք:

- Մեծ թիւով այնճարցիներ ղեկավարի դեր ունեցած են եւ ունի սփիւռքեան գաղթօճախներու մէջ:

- Այնճարցի արուեստագէտները հայ արուեստը բարձրացուցած են միջազգային մակարդակի:

- Այնճարը պատմութեան կամ արուեստի թանգարան չունի:

- Այնճարցի կիները առաջ աւելի չարքաշ էին:

- Պսակի կամ թաղման արարողութեանց՝ այնճարցի արական կարգը զբաղած կ'ըլլայ նոր կատակներ հնարելով եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ:

- Հարսանիքներու ատեն պատահած անհաճոյ դէպքերը գրեթէ յուշ դարձած են նոր Այնճարի մէջ:

- Բամբասանքը նոր կեդրոնատեղիներ հիմնած է Այնճարի մէջ եւ կը գործածէ նոյնիսկ ե-նամակներ:

- Այնճարի քաղաքապետութիւնը կը գտնուի դէպի երկինք տանող պողոտային վրայ եւ միայն հոգ կը տանի այդ գծին:

*- «Գարակէօզեան» հիմնարկը մեծ գործ կատարած է Այնճարի մէջ, բայց իր դարմանատունը կը պահէ **«անթիք»** դուռը:*

- Այնճարի ԼՕՒ-ը իր լայն շրջագիծէն տեղափոխուած է եւ ամփոփուած է թաղի մէջի տուն մը...

- ՀՄԸՄ-ը Այնճարի սրտին վրայ է, բայց իր փողերախումբին փողերը կը գտնուին պահեստանոցին մէջ:

- 1958-ի Պէյրութի արհունալի դէպքերը իրենց մութ շուքը ձգած են Այնճարի վրայ:

- Կիլիկեան բոլոր գահակալները սիրած են Այնճարը: Երջանկայիշատակ Խորէն Բարոյեան կաթողիկոսը գործնական ձեւով շատ օգտակար եղած է գիւղին:

- Ճորճ Մարտիկեանը ուզած է այնճարցիները փոխադրել Ֆրեզնօ, բայց կաթողիկոսն ու «Էֆէնտին» (Մովսէս Տէր Գալուստեան) ընդդիմացած են այս ծրագրին:

- Այնճարցիներու համար Պէյրութ մայրաքաղաքը շատ մօտ տեղ մըն է:

- Կարգ մը պէյրութաբնակ հայրենակիցներու համար Այնճարը Հալէպէն ալ հեռու է:

- Եթէ հարուածը այնճարցիէն է, ապա ծանր է:

- Ճափոնը միշտ կայ այնճարցիի նկատողութեան մէջ: «Եապանճի» ըլլալը անարգանք մը չէ մեր կողմէ դիտուած, բայց դրսեցիները կ'այպանեն մեզ:

- Արաբ քրիստոնեայ մեծ մայրեր կան այնճարցիներու մէջ, եւ գալիք տասնամեակներուն այնճարցի մեծ մայրիկներ պիտի ըլլան արաբներու մօտ, Հնդկաստանի, Իտալիոյ, Իրլանտայի եւ այլ ազգերու մէջ:

- Սեւամորթ այնճարցի չկայ առ այժմ:

- Այնճարցի մը առաջարկած է ցանկապատել Այնճարը եւ խնայել մարդոց խենթանոց փոխադրութիւնը:

- Ճշմարտութիւն կայ այն վարկածին մէջ, որ 51 առ հարիւր այնճարցիներս, առանց մուտքի քննութեան, կրնանք խենթանոց ընդունուիլ:

- Զմրան ձիւնոտ օրերուն, երբ Այնճար-Պէյրութ լեռնային ճամբան վտանգաւոր ըլլայ, կարգ մը գիւղացիներ կէս գիշերին Պէյրութ կ'երթան անուշեղէն ուտելու եւ գիւղ կը վերադառնան կանուխ ժամերուն:

- Այնճարի Համազգայինը իր ակումբը գիջեցաւ եւ ատենը մէկ միայն կը փայլի:

- Ոչ մէկ այնճարցի աւետարանական հովիւ կրցած է երկար ծառայել իր գիւղին հօտին:

- Այնճարը ունի իր ձմեռնային եւ ամառնային Լաս Վեկասի կեդրոնները:

- Այնճարի ակը օրհնաբեր եղած է գիւղին պարտէզներուն, բայց գալիք տարիներուն կրնայ վերածուիլ մեծագոյն գլխացաւի:

- Այնճարցիներ չեն կրցած իրենց գիւղի մէջ պետական ճկնարանին մէջ պաշտօններու տիրանալ:

- Այնճարի մէկ կուսակցական գոյնի պատկանիլը մեծ օգուտներ ունեցած է գիւղին ապահովութեան անկիւնէն դիտուած:

ՄԵՍՐՈՊ Ա. ՔԷՆՏԻՐՃԵԱՆ

Շար.ը՝ էջ 9

ԹՈՂ ՉՈՒՌՆԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳԸ ՍՓՌՈՒԻ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱՅ ԱՅՆՃԱՐԻ ԴԱՇՏԱՎԱՅՐԻՆ ՎՐԱՅ

Ամառնային արձակուրդը Լիբանանի մէջ անցընելը մեծ երջանկութիւն կը պատճառէ ինծի: Հարազատներու կարօտը առնելու, անցեալը վերյիշելու, ծանօթներ, դասընկերներ, գործընկերներ տեսնելու բացառիկ առիթ մըն է, որմէ զրկուեցայ անցեալ երկու տարիներուն՝ երկրի անկայունութեան պատճառով:

Ամրան եղանակին, սակայն, միակ անտանելին սաստիկ տաքն է, որուն պատճառով կը նախընտրեմ լեռ բարձրանալ ու նախորոշած վայրս Այնճարն է, Պեքաայի դաշտավայրին մէջ, մեծ մասամբ իսլամական գիւղերով շրջապատուած գեղեցկուհին: Այնճար երթալու ատեն Դամասկոս տանող մայր ճամբուն ձախին կը տեսնես գեղեցիկ ցուցատախտակ մը, որուն վրայ հայերէնով, արաբերէնով ու անգլերէնով «Բարի եկաք Այնճար» գրուած է: Յոն, այդ փոքրիկ ցուցատախտակին շուրջը խնամուած կանաչութիւնով իւրայատուկ եռանկիւն մը կայ, որմէ կը թեքիս ձախ՝ Այնճար մտնելու համար: Իսկ ո՞վ կը խնամէ այդ շատ կարեւոր անկիւնը, որ Այնճարի մուտքն է՝ հայկական այս գմայլելի գիւղին դարպասն է: Չայն խնամողը այնճարցի մարզիկ Լեւոն Թաշճեանն է, որ ցուցատախտակին ճիշդ դէմը ունի իր սեփական անիւի խանութը՝ «Մարաթոն 42»: Արաբ գիւղացիներէն ոմանք իրեն կ'ըսեն, թէ հաւանաբար Լեւոնը կ'ուզէ Այնճարի մուտքը եւրոպական քաղաքի մը նմանցնել: Լեւոնը լուսանկարչութիւնը իր զբաղումը դարձուցած է: Ան քանի մը տարի առաջ հետիոտն, տասը օրուան մէջ, գնաց Մուսա Լեռ, այցելեց իր պապենական տունը: Ապա ընկերակցեցաւ «Էլ.Պի.Սի.»ի նկարահանող եւ արտադրիչ Քարմեն Լապաքիի անձնակազմին, որ Թուրքիա, Սուրիա եւ Հայաստան այցելեց՝ պատրաստելու համար «Լիբանանի հայերը» վաւերագրական ժապաւէնը:

Այնճար մտնելու ատեն սիրտդ կարծես կը խայտայ. հեռուէն կ'երեւի եկեղեցիին գմբեթը, որ կը հսկէ ամբողջ դաշտավայրին վրայ: Չուտ հայկական այս գիւղը այժմ Պեքաայի կարեւոր կեդրոններէն մին դարձած է, հոն՝ «Արեւ» ճաշարանին համադամ ճաշերը վայելելու կու գան շրջանի գրեթէ բոլոր գիւղերու բնակիչները: Այնճարի հրապարակին մօտ, ճամբուն վրայ գտնուող ճաշարանին մուտքը, շաբաթը եօթը օր, գիշեր թէ ցերեկ, խճողուած է ինքնաշարժներով: Վախ մը կը պատէ հոգիս: Չէ՞ որ այնճարցիք միշտ նախանձախնդիր են իրենց գիւղի հայկական դիմագիծի պահպանմամբ: Չըլլա՞յ թէ ճաշարան այցելողները մտածեն Այնճար ներթափանցելու մասին: Այդպէս եղաւ մեր գիւղին՝ Ժելալայիին, որ զուտ հայկական էր, բայց աւաղ, որ հայութենէ պարպուեցաւ ու այլազգացաւ: Հեռո՛ւ ինձմէ գէշ մտածումները, այդպիսի բան Այնճարին չի կրնար պատահիլ, այնճարցիք հոն են արթուն պահակի պէս, ամբողջ հոգիով կապուած են իրենց գիւղին, հողին, ծառին ու պապենական տան: Անառիկ այդ բերդը, ներքին բնազդով մը իրմէ կը վանէ օտարականները ու անտեսանելի պարիսպներով ինքզինք կը պաշտպանէ որեւէ վտանգէ:

Տեսակ մը երջանկութիւն կը գծագրուի դէմքին վրայ, սիրտս կը խայտայ բերկրանքով. հայ մարդու հերոսական ոգին է, այնճարցիին մարտնչելու կորովն է, որ բռունցք դարձած՝ կը ցցուի որեւէ վտանգի դէմ, պաշտպանելով իր գիւղը: Այդպէս է նաեւ Լիբանանի հայահոծ բոլոր շրջաններուն մէջ, ուր այսօր հայը, անկայունութեան մէջ, ինքզինք պաշտպանելու եւ իր իրաւունքներուն տէր կանգնելու անհրաժեշտութեան առջեւ կը գտնուի:

Լիբանանի մէջ շատ բան փոխուած է, շրջաններ տեղաշարժի ենթարկուած են, փոխած են իրենց դիմագիծը, փոխուած են բնակիչները, Այնճարը սակայն մնացած է նոյնը: Յոն է ան, կանաչազարդ դաշտավայրին մէջ բազմած՝ իբրեւ հնադարեան սֆինքս, հայկական կոթող, ազատատենչ ու վերապրող հայութեան ոգիին մարմնացումը: Չուտ հայկական այս գիւղին հրապարակը բարեզարդուած է, փողոցները անուններով օժտուած են, դէպի եկեղեցի տանող մայր պողոտան սիրտդ բերկրանքով կը լեցնէ: Գիւղը իբրեւ վաճառականական կեդրոն չէ զարգացած, գիւղացիները կը գոհանան «Սխտորելի»ով ու բոլորին ծանօթ քանի մը խանութպաններով: Ինչ որ փոխուած է նորակառոյց «վիլլաներ»ն են, որոնց տէրերը այնճարցիներու կողքին, քաղաքէն կամ Ամերիկայէն ու Եւրոպայէն եկող հայորդիներ են, որոնք այս գմայլելի բնութեան ու հայկական ջերմիկ մթնոլորտին մէջ բնակութիւն հաստատելու պահանջը կը զգան: Կը յիշեմ, թէ ինչպէս այնճարցիք իրենց ոչ այնճարցի հարսերուն իսկ «եապանճօ» կ'ըսէին ու կ'ըսեն, նոյնիսկ եթէ անոնք քաւօտեան սուրճը՝ շաղակրատելով, բամբասելով ու կատակելով: Այդպէս է ընդհանրապէս Լիբանանի մէջ, աճապարանք չկայ:

Կ'ուզեմ ապրիլ այս պարզութեան մէջ, հակառակ այն իրականութեան, որ գիւղ մտած է ամէն տեսակի նորածեւութիւն՝ նորագոյն «սել ֆոն»ներէն մինչեւ համակարգիչ ու համացանց: Միշտ ալ սիրած եմ գիւղական կեանքը՝ իր պարզութեամբ, հանդարտութեամբ, բնութեան հետ ներդաշնակուելու կարելիութեամբ, որ սնունդ կը հայթայթէ մտքիդ ու հոգիիդ, հակառակ անոր որ քաղաքի եռուզեռն ու ճոխութիւնը գրաւիչ են ինծի համար: Երկուքը իրարու լրացուցիչ են կարծես եւ անհրաժեշտ է համեմել մէկը միւսով:

Իսկ թէ ե՞րբ ճանչցայ Այնճարը, այդ իմ պատանութեանս շրջանին էր, երբ Ժելալա՝ իմ մեծ մօրս գնած տունը օդափոխութեան կու գայինք եւ հօրաքոյրս ինծի կը պատմէր, թէ քիչ անդին, ուր անցեալին ճահիճ եղած է, Այնճար անունով հայկական գիւղ կայ, ֆրանսացիներու կողմէ կառուցուած մէկ սենեականոց տուներով, եւ այնճարցիք շատ դժուարին կեանք մը կ'ապրին հոն՝ պայքարելով ճահճային կեանքի հետեւանք եղող մալարիային դէմ: Այս պատմութիւնը ինծի հեքիաթ կը թուէր ըլլալ: Տարիներ ետք, երբ մեծցայ ու առիթը ունեցայ ծանօթանալու այդ հրաշալի ընկեր-ընկերուհիներուս, որոնք այնճարցի էին, եւ որոնք իմ դասընկերներս ու գրչընկերներս եղան, տեսակ մը հիացմունքով լեցուեցայ անոնց հանդէպ: Սիրեցի Այնճարը ամէն հոգիովս, հիացայ իրենց արձանագրած յառաջդիմութեամբ, որովհետեւ իրենց քրտինքով կրցած էին իրենց տրամադրուած այդ մեծ ու անջրդի հողատարածքը բարեբեր վայրի վերածել. գեղեցիկ տուներ կառուցել. եկեղեցի. դպրոց ու ակումբ հիմնել. ինքնաբաւ դառնալ եւ մանաւանդ՝ հաւաքական իւրայատուկ կեանքով դրոշմել այդ ամրոցը, որուն նմանը այժմ չես կրնար գտնել որեւէ տեղ:

Այնճարը ճանչցայ մանաւանդ իմ հայերէնի ուսուցիչիս՝ խմբագիր, գրականագէտ ու գրող Պօղոս Սնապեանի ճամբով, որ հայերէն դասապահը հետաքրքրական ու սիրելի դասապահի մը վերածեց ինծի համար ու քաջալերեց իմ գրելու ձիրքս: Սոֆիա Յակոբեան ազգ. երկրորդական վարժարանի իններորդ կարգի աշակերտուհի էի, երբ զինք ունեցանք իբրեւ հայերէնի ուսուցիչ: Շունչս բռնած՝ մտիկ կ'ընէի զինք, զգալով, թէ տարբեր է ան իմ ունեցած բոլոր հայերէնի ուսուցիչներէս: Դասերս կը պատրաստէի եւ կ'ուզէի լաւագոյն նիշը ապահովել՝ նկատի ունենալով, որ ինք ոչ միայն ուսուցիչ էր, այլ՝ գրող ու «Բագին» գրական ամսագրի խմբագիրը ու մանաւանդ՝ այնճարցի էր:

Հայերէնի դասապահը կենդանացած էր, շարադրութիւն կը գրէի մեծ ախորժակով, եւ անհամբեր կը սպասէի, թէ ե՛րբ պիտի վերադարձնէ տետրակները եւ ի՛նչ գնահատանք պիտի տայ գրածիս: Այս ապրումներուն մէջ էի, երբ օր մը պարոն Սնապեանը շարադրութեան տետրակները շալկած՝ արագ շարժումներով դասարան մտաւ եւ ըսաւ. «Մենք հոս գրող մը ունինք»: Անմիջապէս զգացի, որ ինծի համար կ'ըսէր, որովհետեւ գիտէի, որ գրած շարադրութիւնս շատ լաւ էր, սիրած էի ու յաղթանակ մը տարած ըլլալու երջանկութիւնը կ'ապրէի: Այդպէս ալ եղաւ, եւ այդ օրը իմ կեանքիս ուղին ճշդող օր մը եղաւ, որովհետեւ շնորհիւ իրեն, այդ մեծ հայուն, գրողին ու խմբագիրին, ես նուիրուեցայ հայ գիրին ու գրականութեան եւ գայն դարձուցի կեանքիս ասպարէզը:

Այնուհետեւ Այնճարը ինծի համար հայկական ոգիի աղբիւր դարձաւ, միշտ այցելեցի հոն ու տարիներու թաւալումին հետ խորացաւ Այնճարի ու այնճարցիներուն հանդէպ սէրս, անոնց մէջ տեսայ իւրայատուկ դիմագիծով հայը, բնութենէն ծնած ու բնութեան բարիքներով իր դիմագիծը կերտած մարդը, որ ոչինչ կը գիջի իր հայկականութենէն, որ կը սիրէ գիրն ու գրականութիւնը, պաշտամունք ունի մայրենի լեզուին, բանաստեղծ ու արուեստագէտ է հոգիով, տաւուլ-զուռնան անպակաս մասնիկն է իր առօրեային ու եռանդով կը պարէ այնճարցիներու պարը: Իսկ ամէնէն տպաւորիչը Այնճարի օրն է, երբ սեպտեմբերին Այնճարը ամբողջ կը պատրաստուի տօնելու Մուսա Լերան հերոսամարտի տարեդարձը: Գիշերը եկեղեցւոյ բակին մէջ կը սկսին պատրաստելու հարիսան: Լիբանանի բոլոր շրջաններէն հայերը կու գան հոն՝ տօնելու այդ հրաշալի տարեդարձը: Այդ գիշեր Այնճարը կը ցնծայ, հոծ բազմութիւն կը լեցնէ գիւղի բոլոր ճամբաները, ակի ճամբուն վրայ երկարող ճաշարանները: Մարդիկ իրենց ընտանիքներով կը սփռուին կանաչութեան վրայ ու կը սկսի երկարաշունչ քեֆը: Ամէն տարի ծնողներս մեզ կը տանէին հոն՝ ջուրի եզրին վայելելու Այնճարի օրը:

Միտքս կը թռչի դէպի հեռաւոր անցեալը, դէպի շուրջ եօթանասուն տարիներ առաջ, երբ պատմութեան եզրին կը կանգնի Մուսա Լեռը, քառասուն օրուան հերոսամարտ, թրքական բռնատիրութեան մերժում, ապա՝ տեղահանութիւն դէպի Լիբանան: Ֆրանսացիները Սանճաքին հետ Մուսա Լեռը յանձնեցին թուրքերուն եւ մուսալեռցիները բերին ու տեղաւորեցին Լիբանան, կիսափուլ պարիսպներով շրջապատուած Օմայատներու պալատին աւերակներուն միջեւ, Պեքաայի դաշտավայրին մէջ գտնուող այս անապատին մէջ:

Բայց տուն ու տեղ կորսնցուցած ժողովուրդին ապրելու եւ գոյատեւելու ձգտումը ծաղկեցուց ու դրախտավայրի վերածեց այդ անապատը, որ այսօրուան Այնճարն է: Անջրդի հողը բարեբեր դարձաւ, փոքր տնակները աստիճանաբար կեանքով ու հրճուանքով լի տուներու վերածուեցան, բազմացաւ ժողովուրդը, իր ուսերէն թօթափեց գաղթականի գոյավիճակը ու պայծառ աչքերով դիտեց ապագան: Տակաւին գոյութիւն ունին Ֆրանսացիներուն կողմէ կառուցուած այդ մէկ սենեականոց տնակները, որոնք անբնակ են ու լքուած, բայց անցեալի տխուր պատմութեան մը կենդանի վկաներն են: Խաչմերուկներու վրայ կան ժամանակին կառուցուած աղբիւրները՝ իբրեւ վկայութիւն անցեալին հոն ապրողներէն:

Այժմ պատմութիւնը մեր ետին է: Մեր առջեւ ապագան է, եւ այնճարցիք ամենուրեք սփռուած են՝ Հայաստանէն Եւրոպա, Քանատա ու Ամերիկաներ: Աշխարհացրիւ հայու ճակատագիրը կը բաժնեն իրենք եւս եւ իրենց հետ կը տանին քառասնօրեայ հերոսամարտին պարծանքը ու սեպտեմբեր ամսուն կը նշեն հերոսամարտին յիշատակը՝ Այնճարի օրը:

Այնճարը հայու ոգիին ներշնչարանն է, ուր հիմա կ'անցընեմ ամրան արձակուրդս՝ ճեմելով հերոսական ժողովուրդի մը կեանքի պատմութեան մէջէն:

Կը մտաբերեմ այնճարցի ընկերներս՝ Համազգայինի Հայագիտական բարձրագոյն հիմնարկի դասընկերներս՝ Պետիկ Հերկելեանն ու Յովհաննէս Լուրջեանը, որոնք Պէյրութ եկած էին հայագիտական նիւթերու մէջ հմտանալու համար: Պետիկը նաեւ բանաստեղծ էր, ճարտասան, հաճելի խօսակից, կատակաբան, գիւղին հարազատ զաւակը՝ իր պարզութեամբ, անկեղծութեամբ, թափանցիկութեամբ: Անոնց մէջ ուժեղ էր հայ մարդու մարտնչող ոգին, բացառիկ հայրենասիրութիւնը եւ անոնք դառն ճակատագրով՝ տակաւին երիտասարդ բաժնուեցան մեզմէ: «Սխտորելի»ին քով Յովհաննէս Խոշեանի մսավաճառի խանութն է: Ան եւս քաղաք գալով՝ մեզի հետ կը հետեւէր հայագիտութեան դասընթացքներուն, երբ օր մը որոշեց վերադառնալ իր գիւղը՝ Այնճար եւ հոն աշխատիլ: Հիմա Յովհաննէսը իր աշխատանքի կողքին նաեւ հայերէնի ուսուցիչ է գիւղին մէջ:

Այսպէս են այս գիւղին պարզ ու համեստ երիտասարդները: Անոնք քաղքենի մարդու բարդոյթները չեն ապրիր, պաշտօնական տարազներու տակ իրենք զիրենք քողարկելու կարիքը չեն զգար, այլ կ'ապրին իրենց սիրած գիւղին կեանքը, այնպէս՝ ինչպէս ան կը ներկայանայ: Տարիներու թաւալումին հետ աճեցաւ շարքը այնճարցի բարեկամներուս, յատկապէս ասպարէզիս բերումով, որովհետեւ այդ երիտասարդներէն շատեր սերտօրէն ընդգրկուած էին հայ կեանքին մէջ՝ իբրեւ ուսուցիչ, գրող, խմբագիր ու ազգային գործիչ:

Այնճարցին բնորոշող այլ կարեւոր տուեալ մը Այնճարի բարբառին գործածութիւնն է: Յատկանշականօրէն, ո՛ւր ալ ապրին անոնք, գայրոյթի, ուրախութեան թէ տխրութեան պահուն յանկարծ, առանց իրենց շուրջիններուն նկատի ունենալու, Այնճարի բարբառին կը դարձնեն խօսակցութիւնը՝ յատկապէս օգտագործելով հայհոյանքներու շարք մը:

Դրացի Սոնան Աւստրալիայէն եկած է այս ամառ եւ իր հարազատներուն տունը վերանորոգելու աշխատանքին անցնելով՝ ինքզինք զբաղած կը պահէ: Աւելի քան երեսնամեակ մը առաջ Այնճարէն հեռացած Սոնան ամէն օր կը հանդիպի մեզի եւ իբրեւ իրեն պէս դուրսէն եկուորներ եւ հետեւաբար զինք հասկցողներ՝ իր մտահոգութիւնները կը բաժնէ մեզի հետ: Սոնան կ'ուզէ փողոցին մէջ հեծծիկ քշող երեխաներուն հասկցնել, թէ պէտք

ՆԱՉ Տ�էՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Շար.ը՝ էջ 10

ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

●Տէր եւ տիկին Կարին եւ Ռոզալին Յակոբեաններ առջիներկ մանչ զաւակով մը՝ **Նարեկ,** բախտաւորուելնուն առիթով՝

Ազգային առաջնորդարանի սաներու ֆոնտին 1000 $

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՀՐԱՆԴ ՊԵՏԻՐԵԱՆի մահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի, 20 սեպտեմբեր 2009-ին, Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր տաճարին մէջ, յաւարտ Ս. պատարագի:

ՀԱԼԷՊ *ՀԱԼԷՊ*

ԱՂԱՒՆԻ ԹԻՖԵՆՔՃԵԱՆի (ծնեալ՝ ԱՒԱԳԵԱՆ) մահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի, 20 սեպտեմբեր 2009-ին, Հալէպի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, Վիլլաներ, յաւարտ Ս. պատարագի:

Ծանօթ.- Յետ հոգեհանգստեան արարողութեան ցաւակցութիւններ պիտի ընդունուին «Արամ Մանուկեան» ժողովրդային տան «Լ. Շանթ» սրահին մէջ:

ՍԻՐԱՐՓԻ ԳԱՓԼԱՆԵԱՆի մահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի, 20 սեպտեմբեր 2009-ին, Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր տաճարին մէջ, յաւարտ Ս. պատարագի:

ՈՒԱՏԻԱ ՄՈՒՆԻՐ ԱՊՊՈՒՏի մահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի, 20 սեպտեմբեր 2009-ին, Անթիլիասի Մար Մըխայէլ եկեղեցւոյ մէջ (Սէյտէ հիւանդանոցին դիմաց), առաւօտեան ժամը 10:00-ին:

ՄԱՆՈՒԷԼ ԴԱՒԻԹԵԱՆի մահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի, 20 սեպտեմբեր 2009-ին, Ս. Նշան Մայր եկեղեցւոյ մէջ, յաւարտ Ս. պատարագի:

ԲԻԱԹՐԻՍ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆի մահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի, 20 սեպտեմբեր 2009-ին, Նոր Մարաշի Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ մէջ, յաւարտ Ս. պատարագի:

ԱՅՆՇԱՐ *ԱՅՆՇԱՐ*

ԱԶԱՏՈՒՀԻ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի մահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի, 20 սեպտեմբեր 2009-ին, Այնճարի Ս. Պօղոս եկեղեցւոյ մէջ, յաւարտ Ս. պատարագի:

ԲԻԶԱՆԴ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆի մահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի, 20 սեպտեմբեր 2009-ին, Նոր Ատանայի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, յաւարտ Ս. պատարագի:

ՌԱՀԵԼ ԱԶՆԻՒ ՊԱՐՍՈՒՄԵԱՆի մահուան Ա. տարելիցին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի, 20 սեպտեմբեր 2009-ին, Նոր Ատանայի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, յաւարտ Ս. պատարագի:

ԻՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԱՍՏՂԵՐԸ

ԽՈՅ (21 Մարտէն 20 Ապրիլ)

Մի վախնաք որեւէ հարց լուծելու, երբ ունիք աշխատելու տրամադրութիւն: Նոյնպէս մի մտահոգուիք ամուսնական կամ ընկերովի կեանք մը ապրելու, ամէն հարց կը կարգադրուի բարի տրամադրութեամբ:

ՑՈՒԼ (21 Ապրիլէն 21 Մայիս)

Ուշադիր եղէք, երբ զգաք, թէ կռնակի ցաւ մը ունիք: Շարունակեցէք ձեր առօրեայ աշխատանքները առանց յամենալու. Օրը ունի լաւ պայմաններ:

ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ (22 Մայիսէն 21 Յունիս)

Վիպային կեանքը մոռցնել կու տայ կեանքին հիմնական հարցերը: Երազը անշուշտ հաճելի է, բայց դուք կը հիմնուիք իրականութեան վրայ:

ԽԵՑԳԵՏԻՆ (22 Յունիսէն 23 Յուլիս)

Ձեր պաշտօնին բերումով պիտի ստիպուիք նոր շրջապատի մը մէջ հաստատուիլ. այսուհանդերձ, պիտի կարենաք հաղորդակցիլ բնական ընթացքով:

ԱՌԻՒԾ (Յուլիսէն 23 Օգոստոս)

Հիւրասէր էք եւ ձեր հիւրընկալման եղանակը հաճոյք կու տայ ամէնուն: Օրը պիտի անցնի թեթեւ, բայց զուարթ տրամադրութեամբ: Շարունակեցէք նոյն անմիջականութեամբ:

ԿՈՅՍ (24 Օգոստոսէն 23 Սեպտեմբեր)

Մօտալուտ վերամուտը անշուշտ, սուղ գին պիտի ունենայ բոլոր ծնողներուն համար, նոյնպէս ձեզի: Սովորական հարցեր են, որոնք պիտի լուծուին շուտով:

ԿՇԻՌ (24 Սեպտեմբերէն 23 Հոկտեմբեր)

Ֆիզիքական հարցերը առողջութեան հետ կապուած են: Դուք եւս իրաւունք ունիք հոգ տանելու ձեր մարմնին, անշուշտ առաւելաբար մարզանքով:

ԿԱՐԻՃ (24 Հոկտեմբերէն 23 Նոյեմբեր)

Առանձնութեան մէջ պիտի գտնէք ձեր հանգստութիւնը, ուրեմն գտէք խաղաղ անկիւն մը, որպէսզի դուք ձեզի հետ ըլլաք եւ նոր ծրագիրներ մշակէք:

ԱՂԵՂՆԱՒՈՐ (24 Նոյեմբերէն 21 Դեկտեմբեր)

Եթէ պէտք ունիք խորհուրդի մը, կրնաք գտնել յարմար խորհրդատուն, որ ցոյց պիտի տայ ձեզի ձեր ուղիղ ճամբան: Հետեւեցէք անոր, կը շահիք:

ԱՅԾԵԼՋԻԻՐ (22 Դեկտեմբերէն 20 Յունուար)

Ձեր ասպարէզը ձեր դիմաց պիտի բանայ նոր դուռեր նոր գործունէութեան համար: Ձեր պարտականութիւնը կատարեցէք առանց դժգոհութեան: Օրը ունի նոր իրողութիւններ դիմաւորելու առիթներ:

ԾՈՎԱՆՈՅՇ (21 Յունուարէն 19 Փետրուար)

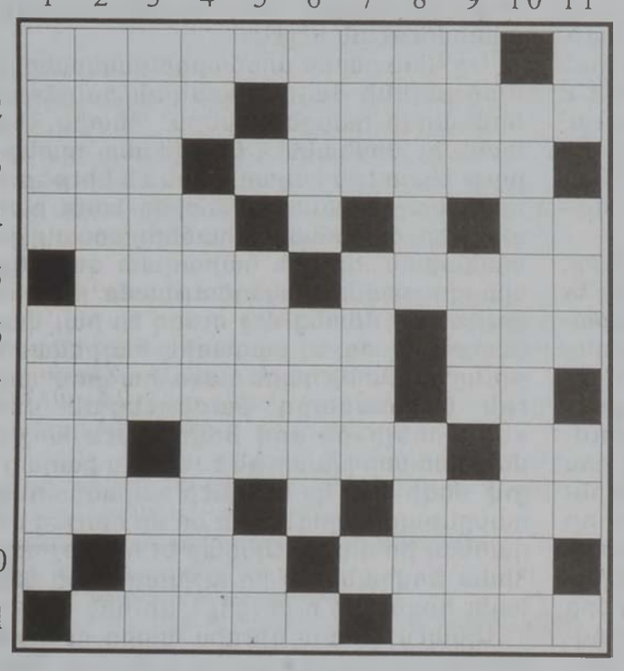
Մի վարանիք օգնութիւն խնդրելու, եթէ հարկ ըլլայ: Օգնութիւն որեւէ հարցի կամ առիթի համար: Այսպիսով կրնաք կիրարկել ձեր աշխատանքը:

ՁՈՒԿ (20 Փետրուարէն 20 Մարտ)

Մի նախանձիք ոեւէ մէկուն ունեցուածքին, հագուստին կամ հարստութեան: Շուկայի վաճառատուներուն ցուցափեղկերուն մէջ երեւցած բոլոր գեղեցիկ ապրանքներուն մի ցանկաք. Գոհանալ գիտցէք:

ԺԱՄԱՆՑ

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻՒ 7281

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

1. Հոգեճաշ:
2. Փոքր սենեակ - 1998-ի Ողիմպիականները հիւրընկալած քաղաքը:
3. Ձեփիւռ - Վախթանգ Անանեանի երկերէն «...ափին»:
4. Սանձ - Տառի մը անունը:
5. Պոլսահայ մամուլէն - Փրցուած կտոր:
6. Արական անուն - Սիամանթոյի ծննդավայրը:
7. Միայնակ, առանձին - Այբուբենէն:
8. Եգիպտական դից - Խիպախ - Ձայնանիշ:
9. Խօսք մտիկ ըրէ - Նախամարդ:
10. Չար ոգի - Մահիճի գլխակողմ:
11. Թագաւոր - Միջերկրականեան կղզի:

ՈՒՂՂԱՀԱՅԵԱՑ

1. Նախանձիլ - Վազգէն Շուշանեանի երկերէն՝ «... գիշերներ»:
2. Լեռնագագաթ՝ Եղնախաղի հարաւը:
3. Մրրիկ, փոթորիկ - Բարձունք:
4. Իրերայաջորդ գիրեր - Շրջակայք:
5. Խաբէութիւն - Յուցական ածական:
6. Լպուտի աղեղ - Որձ (հակ.):
7. Ընտանի թեւաւոր - Ձողալ:
8. Արցախի հնավայրերէն - Ագռաւուկ:
9. Մորթային բիծ - Գիր - Հարիւրամեակ:
10. Կռիւի հին ձեւ մը:
11. Ձայնանիշ - Ծոռնորդի - Ստացական ածական:

Պատրաստեց՝ Տ. Մ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

ՍՈՒՏՈՔՈՒ

				2	5		8	
5	6		8			4		
	8		4					
				4		1	5	2
				9				
2	7	6		5				
					9		1	
		7			2		4	8
	3		7	6				

Հորիզոնական եւ ուղղահայեաց 9 շարքերով եւ սիւնակներով (9x9) կազմուած գծացանցը բաղկացած է իւրաքանչիւրը 9 քառակուսի հաշուող 9 բաժիններէ (3x3): Բացառումի սկզբունքին կիրառումով իւրաքանչիւր քառակուսիի մէջ թուանշան մը զետեղել՝ այնպէս մը, որ հորիզոնական իւրաքանչիւր շարք, ուղղահայեաց իւրաքանչիւր սիւնակ եւ 9 քառակուսիներուն իւրաքանչիւր բաժին ունենայ 1էն 9 թուանշանները՝ իւրաքանչիւր թուանշան միայն *մէկ անգամ* գործածուելու պայմանով: Այլ խօսքով՝ *ոչ մէկ պարագայի* արտօնուած է թուանշան մը կրկնել միեւնոյն շարքին, սիւնակին եւ բաժինին մէջ: Սկսելու համար՝ կարգ մը թուանշաններ իրենց ճշգրիտ քառակուսիներուն մէջ զետեղուած են:

ՆԱԽՈՐԴ ԺԱՄԱՆՑԻ ԽԱՂԵՐՈՒՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐԸ

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻՒ 7280

ՍՈՒՏՈՔՈՒ

4	5	9	1	6	3	7	8	2
1	8	7	5	9	2	6	4	3
2	3	6	8	7	4	1	5	9
3	7	8	9	1	5	4	2	6
9	1	2	4	8	6	3	7	5
6	4	5	3	2	7	8	9	1
8	6	1	7	5	9	2	3	4
5	2	4	6	3	8	9	1	7
7	9	3	2	4	1	5	6	8

1959 -2009 50 ՏԱՐԻ ԱՄՈՒԱՂ

19 սեպտեմբեր

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՍՈՒԷՏԻՈՅ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Ժամանակակից մեր պատմութիւնը սուգ ու աւեր միայն կտակած պիտի ըլլար յետնորդ սերունդներուն, եթէ նաեւ սրբազան ըմբոստութեանց, հերոսամարտերու եւ ազատութեան խոյանքներու շղթայով մը փառք եւ պատիւ փոխանցած չըլլար ապրողներուն:

Թուրքիոյ բոլոր ծագերուն վրայ արիւնազանգ նախճիր մը կը հիւսուէր, եւ հայկական բազմութիւններ մինչեւ Տէր Զօր ու Եփրատ կը քշուէին մահուան ճամբաներէն, երբ բուռ մը հայեր, ըմբոստութեան դրօշ պարզելով դահիճին դէմ, իրենց արժանապատուութեամբ ապրելու վճռակամութիւնը, կ'աղաղակէին թուրքին թէ քաղաքակիրթ աշխարհին:

Մուսա Լեռ, Ուրֆա, Հաճըն, Այնթապ, Շապին Գարահիսար եւ Սասուն, ինչպէս նաեւ՝ բոլոր մեծ ու փոքր խոյանքները մեր ժողովուրդին, անթեղուած ոգիի մը հրդեհումը կը յատկանշեն, եւ կը մնան սրբազան կոթողումներ՝ ազատութեան ճանապարհին վրայ:

Անկախաբար այդ հերոսամարտերու արդիւնքէն, զանոնք պատմական դրուագներու վերածող ոգեկան բովանդակութիւնն է, որ կը շահագրգռէ մեզ: Առանց Մուսա Լերան ապստամբութեան եւ միւս խիզախումներուն, պարտաւոր պիտի ըլլայինք եզրակացնելու այսօր, թէ հայ ժողովուրդը, հակառակ ԺԹ. դարու եւ յաջորդող շրջաններու ընդհանրականօրէն յեղափոխաշունչ եւ ազատագրական ձգտումներուն, անհաղորդ մնացած էր ժամանակի պահանջներուն՝ ստրկամտօրէն եւ նահանջականօրէն ենթարկուելով բռնի եւ բիրտ ուժերու տիրապետութեան:

Եւ ի՞նչ կայ աւելի ողբալի, աւելի տրտում եւ ցաւագին, քան՝ նոր սերունդներուն փոխանցել մի՛միայն նահատակներ ու զոհեր, միայն աւեր եւ անփառունակ պարտութիւն:

Այսօր, պատմական հերոսամարտերէ քառասուն տարի ետք, աւելի քան երբեք յստակ է հայոց պատմութեան համար, որ չէր կրնար բացուիլ Հայաստանի անկախութեան ճանապարհը, եթէ հիւսիսային, արեւելեան թէ հարաւային նահանգներու մէջ հերոսական մարտնչումներու եւ ճակատագրական գոյամարտերու յանձնառու եղած չըլլար մեր ժողովուրդը, եւ յեղափոխական ոգին ընդմիշտ ցամքած ըլլար մեր սերունդներու հոգիին մէջ:

Սուէտիոյ արծուեբոյնը դէպի Ազատութեան հորիզոն բացուող ճանապարհի առաջին հանգրուաններէն մէկն է, որուն վրայ բարձրացաւ հայուն արժանապատուութեան դրօշը:

Տարերային թափով մը պոռթկուն այդ խիզախումը, ինչպէս մեր միւս բոլոր հերոսամարտերն ու գոյամարտերը տրամաբանական եւ դատողական հաշիւներու չեն տոկար անշուշտ:

Եթէ գոյամարտերը... թուաբանական եւ տրամաբանական հաշիւներով մղուէին, գորշ ու սեւ էջերու ամբողջութիւն մը միայն պիտի ըլլար հայոց պատմութիւնը:

Սուէտիան կամուրջ մըն է մեր անցեալին, մեր դարաւոր ըմբռնումներուն, եւ մեր ապագային միջեւ: Անկիւնադարձ մը՝ հերոսական ոգորումներէ ետք ստեղծուած ստրկութեան դարերու եւ ԺԹ. դարէն ետք վերարծարծ յեղափոխաշունչ, ազատագրապաշտ խոյանքներու շրջանի մը միջեւ:

Այսօր, երբ հանդիսաւորապէս կը տօնենք տարեդարձը սրբազան այդ ըմբոստութեան, կ'ուզենք, որ ամէն երիտասարդ ու պատանի իրեն համար ներշնչումի աղբիւր մը փնտռէ փառապանծ այդ դրուագին մէջ:

Ծանօթ է Վերֆելի գործը, ծանօթ են մանաւանդ այն տիպարները, որոնք ժողովրդական զանազան դասերու եւ խաւերու ընդմէջէն կ'արտայայտեն հայութեան գաղափարապաշտութիւնը, ազատատենչ ոգին, ժողովրդավար ըմբռնումները եւ մանաւանդ՝ ազգային արժանապատուութիւնը:

Տատասկներու եւ փուշերու մէջ կորսուած, հարթ եւ անշունչ հողաթումբեր չեն Սուէտիոյ ապստամբութեան հերոսներու գերեզմանները: Մեռնողներուն բո՛ւն տեղը մեր պատմութեան, հոգիին եւ առօրեայ ապրումներուն մէջ է, իբրեւ մշտական պատգամ՝ դէպի նոր կեանք եւ ազատութիւն:

«ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ...»

Շարունակուած Ա. էջէն

ցութիւնը իր պայքարը պիտի շարունակէ: Կուսակցութիւններու հետ հանդիպման ընթացքին նախագահը նաեւ այդ կէտը չէ բացառած», ըսաւ Վահան Յովհաննիսեան: Այսօր նաեւ կը նկատուի Հայաստան - Սփիւռք յարաբերութիւնները պառակտելու միտում եւ կ'ըսուի, թէ հայ-թրքական յարաբերութիւնը զուտ Հայաստանի Հանրապետութեան խնդիրն է: Մեր ազգային անվտանգութեան հայեցակարգի պարտադիր կիրարկման կէտերէն մէկը հետեւեալն է. «Հայաստան - Սփիւռք յարաբերութիւններու մէջ Հայաստան կը հետապնդէ ոչ միայն մշակութային, ազգապահպանման տարբեր խնդիրներ, այլ նաեւ հայ ժողովուրդի ճակատագիրին վերաբերող հարցերուն մէջ կը պարտաւորուի լսել Սփիւռքի համակարգուած տեսակէտը եւ զայն հաշուի առնել»:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՊԻՏԻ ԼՍԷ ...

Շարունակուած Ա. էջէն

նական խորհրդարանական խումբի նախագահ պարոնուհի Քարոլայն Քոքսը:

Նշելով, որ այս օրերուն Հայաստանի մէջ ամէնէն քննարկուող նիւթը հայ-թրքական յարաբերութիւններու կարգաւորման գործընթացն է, եւ մօտակայ օրերուն Հայաստանի մէջ տեղի պիտի ունենան տարբեր ձեւաչափերով բազմաթիւ քննարկումներ, Սերժ Սարգսեան ըսած է, որ յառաջիկայ շաբաթներուն ընթացքին պիտի այցելէ շարք մը հայաշատ գաղթօճախներ՝ լսելու սփիւռքահայերուն կարծիքը համազգային նշանակութիւն ունեցող այս խնդիրին վերաբերեալ: Սերժ Սարգսեան ներկայացուցած է Հայաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ յարաբերութիւններու կարգաւորման ուղղուած վերջին արձանագրութիւնները եւ շեշտած է, որ բանակցութիւնները որեւէ նախապայման չեն պարունակեր: «Ասիկա շատ բարդ, դժբախտաբար, բայց միաժամանակ անհրաժեշտ գործընթաց է», ընդգծած է ան:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

●**Տպարան «Շիրակ» կարիքը ունի սկսնակ պատանի գործաւորի մը: Դիմել՝ հեռ. 03-708035:**

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

●Ոսկերչատուն մը կարիքը ունի ոսկի փայլեցնող **(ճիլաճի)** եւ ռոտիմի վարպետ գործաւորներու, ինչպէս նաեւ քարտուղարուհիի մը: Դիմել՝ հեռ. 03-065066:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

●**Հաստատութիւն մը կարիքը ունի երիտասարդ ինքնաշարժի վարորդի մը (Պուրճ Համուտի բնակիչ): Դիմել՝ հեռ. 71-715211:**

TAXI HOVIG

Taxiի սպասարկութիւն Լիբանանի եւ Սուրիոյ բոլոր շրջանները:

●Պուրճ Համուտէն դէպի օդակայան 20,000 Լ. ոսկի:

●Մասնաւոր սպասարկութիւն դէպի Լաթաքիա եւ Քեսապ: Դիմել՝ հեռ. 03-579440:

ՕԴԵՐԵՒՈՅԹ

ՇԱԲԱԹ, 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2009 - *ՊԷՅՐՈՒԹ*

կ.ա. 6:00	կ.ա. 9:00	կ.ե. 12:00	կ.ե. 3:00	կ.ե. 6:00	կ.ե. 9:00
25°C	27°C	29°C	31°C	30°C	28°C

ԱՐԵՒՈՏ

ՑԵՐԵԿ՝ 31°C

ԽՈՆԱՒՈՒԹԻՒՆ՝ 51%

ՁԵՐՄԱՍՏԻՃԱՆ

ԳԻՇԵՐ՝ 23°C

61%

«ՆԱՀԱՐ» ՕՐԱԹԵՐԹԸ ԿԸ ՏՊԷ ԻՐ ...

Շարունակուած 2րդ էջէն

Թերթը կը գրէ, որ Իսքանտարի այս յօդուածին առաջին պատասխանողը եղած է «Ազդակ» օրաթերթի գլխաւոր խմբագիրը, որուն յօդուածին մէկ բաժինին տեղ տուած է թերթը. «Կիրակի օրուան լիբանանեան «Նահար»ը առաջին էջին վրայ կը փայլեցնէր Մարուան Իսքանտարի մէկ «գլուխ-գործոց»ը: Խօսելով քիչ մը ամէն ինչի մասին՝ յօդուածագիրը սեւով ճերմակի վրայ կը գրէր, որ 1992-ին հայերը Ղարաբաղի մէջ իրականացուցած են իրական ջարդեր իսլամ ազրպէյճանցիներուն դէմ: (...) Պէտք է մտածել, թէ ի՞նչ զարգացումներու հետեւանք է այն, որ «Նահար»ի պէս յառաջատար թերթ մը թոյլ կու տայ իր առաջին էջին վրայ նման հաստատում հրապարակելը: Այս մէկը միայն Մարուան Իսքանտարին հարցը չէ: Ղարաբաղի հարցին կրօնական գունաւորում տալը, հայ-իսլամ հակադրութիւններ հրահրելու փորձ կատարելը եւ հայերը Ղարաբաղի մէջ ջարդարար յայտարարելը Մարուանին հարցնել աւելի «Նահար»ին հարցն է»:

Երկրորդ պատասխանողը Միջին Արեւելքի Հայ դատի գրասենեակի տնօրէն Վերա Եագուպեանն է, որ դիտել տուած է, թէ Ղարաբաղի տագնապը հայութեան եւ Ազրպէյճանի միջեւ 1992 թուականին չսկսաւ, այլ՝ 1988-ին, իսկ աւարտեցաւ 1994-ին հայութեան յաղթանակով՝ ազրպէյճանական յարձակող բանակին վրայ, որ իր ետին ձգեց աւեր ու զոհեր: Երկրորդ հերթին, կը գրէ Վ. Եագուպեան, Խորհրդային Միութեան քայքայումէն առաջ Ազրպէյճան պատերազմ յայտարարեց ընդդէմ Ղարաբաղի հայութեան. «Ան շատ վատ ձեւի սպանդներ գործադրեց Սումկայիթի մէջ, ապա բռնարարքներն ու սպանութիւնները փոխադրուեցան Ղարաբաղ, որ ականատես եղաւ հաւաքական սպանդներու, բռնաբարումներու. հայկական գիւղերէն հայութիւնը վտարուեցաւ, եւ հազարաւոր հայ գաղթականներ շատ վատ պայմաններու մէջ գաղթեցին դէպի Հայաստանի տարբեր շրջաններ, ինչպես նաեւ անկէ դուրս: Ապա տեղի ունեցան խաղաղ ցոյցեր՝ 1923-ին Ստալինի կողմէ կատարուած պատմական սխալին դէմ, որով Ղարաբաղը Ազրպէյճանի տրուեցաւ»:

Յօդուածագիրը նաեւ կ'անդրադառնայ Ազրպէյճանի կողմէ խաղաղ լուծումներու ձեւաւորման մնայուն մերժումին, ինչպէս նաեւ Հայաստանի եւ Ղարաբաղի տնտեսական շրջափակման, որուն մէջ դերակատարութիւն ունեցաւ նաեւ Թուրքիան:

«Հայութեան եւ ազրպէյճանցիներուն միջեւ տեղի ունեցած պատերազմին պատճառը ոչ մէկ ձեւով կրօնական էր. ինչպէս նաեւ հայերը ազրպէյճանական գործակումներուն չհակազդեցին, որովհետեւ ազրպէյճանցիք իսլամ են, այլ Ղարաբաղի պայքարը հողային ու ճակատագիրի ինքնորոշման պահանջ է, իսկ մենք Մարուան Իսքանտարի յօդուածին մէջ այլ բան կը տեսնենք, երբ ան կ'ըսէ՝ «իրական ջարդեր գործադրուեցան ազրպէյճանցի իսլամ ժողովուրդին դէմ»: Ասիկա աժան փորձ է կրօնական ծայրայեղ գրգռութիւններ յառաջացընելու եւ խեղաթիւրելու շրջանին մէջ հայութեան ներկայութիւնը, հակառակ անոր որ ան միշտ ճանչցուած է համակեցութեամբ եւ խաղաղութեամբ», կը գրէ Վ. Եագուպեան: Ան կ'եզրափակէ հետեւեալ կերպով. «Հայութեան դատը միայն հայուն դատը չէ, այլ նաեւ լիբանանցիին եւ իւրաքանչիւր արաբ անհատի, որ կը հաւատայ ազատութեան եւ մարդկային արդարութեան, իսկ «Նահար» օրաթերթը մեզի վարժեցուցած է ըլլալ արդար դատերու ազատ բեմ մը»:

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ԵՐՋԱՆԿԱՅԻՇԱՏԱԿ

Շարունակուած 3րդ էջէն

Տասը տարիներ անցան, եւ դեռ շա՛տ տարիներ կրնան անցնիլ, Գարեգին վեհափառի այս երկրաւոր կեանքէն հեռացման: Սակայն, Գարեգին վեհափառը մի՛շտ պիտի մնայ մեր կեանքին մէջ իբրեւ մտաւորական փարոս՝ լուսաւորելու ճամբան բոլոր անոնց, որոնք հայ եկեղեցւոյ պատմութեան, հաւատքին ու աստուածաբանութեան հարստութիւնները կ'ուզեն պեղել:

Գարեգին վեհափառը մի՛շտ պիտի մնայ իբրեւ տիպար ուսուցիչ բոլոր անոնց, որոնք դասարանէն ու դասագիրքէն անդին ուսուցչութիւնը կ'ուզեն վերածել նուիրական կոչումի ու կեանքի մնայուն ընթացքի:

Գարեգին վեհափառը մի՛շտ պիտի մնայ իբրեւ օրինակելի մտաւորական բոլոր անոնց, որոնք մակերեսային մօտեցումներէն ու ժամանակաւոր շպարներէ անդին լծուած են մտաւորական լուրջ աշխատանքի:

Ժամանակը որքան ալ անցնի, երբեք ստուեր պիտի չթողու Գարեգին վեհափառին վրայ: Ան միշտ պիտի մնայ հայ եկեղեցւոյ կեանքի երկնակամարին վրայ փայլող լուսատու աստղերէն մէկը:

Բի՛ւր յարգանք իր նուիրեալ ծառայութեան ու մեծ վաստակին:

21 յուլիս, 2009
Անթիլիաս, Լիբանան

ՆԱՍՐԱԼԼԱ ԿՈՉ Կ'ՈՒՂՂԷ ԿԱՌՉԱԾ ...

Շարունակուած 2րդ էջէն

եթէ Իսրայէլ Լիբանան ներխուժէ, ապա պէտք է այդ սպառնալիքը վերածենք առիթի եւ ճգմենք իսրայէլեան բանակը, քայքայենք եւ քանդենք զայն: Իսկ եթէ իսրայէլեան բանակը Լիբանանի մէջ պարտուի ու ճգմուի, ապա մենք **պասերով** կրնանք Աքսայի մզկիթ հասնիլ», շեշտեց ան:

Սէյիտ Նասրալլա շեշտեց, որ Լիբանան միանգամընդմիշտ պէտք է հաստատ, թէ ինք կը զօրակցի պաղեստինցի գաղթականներու տունդարձին, որովհետեւ պաղեստինցի գաղթականներուն բնակեցումը անոնց ի վնաս եւ Պաղեստինի կորուստը կը նշանակէ, ընդհակառակն՝ Իրան անոնց մնայուն գօրակցութիւն եւ օժանդակութիւն կը տրամադրէ:

Ակնարկելով Լիբանանին եւ կառավարութեան կազմութեան գործընթացին՝ սէյիտ Նասրալլա իր խօսքին մէջ նշեց, որ երկիրը արժանի չէ դէպի քաղաքական, ապահովական թէ համայնքային խախտում առաջնորդուիլ:

«Մենք բոլորս ալ փորձեցինք այդ մէկը եւ բոլորս ալ տուժեցինք: Եթէ Լիբանանի մէջ կայ մէկը, որ կը հաւատայ, թէ երկիրը ներքին պայքարի եւ լարուածութեան տանիլը ձեւ մըն է, ապա մենք բոլորս կը պարտուինք: Յարանուանական ճառախօսութիւնը երկսայրի սուր է, հետեւաբար, պէտք է Լիբանանը հանդարտ է խաղաղ ձգել», շեշտեց ան:

Սէյիտ Նասրալլա իր խօսքը եզրափակեց կոչ ուղղելով Եմէնի նախագահին, որ միջամտէ իր երկրին մէջ արձանագրուող զինեալ բախումներուն՝ զանոնք կասեցնելու միտումով:

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆ ՃԵՐՄԱԿ ԵՒ ՍԵՒ ...

Շարունակուած 6րդ էջէն

- Այնճարի մէկ կուսակցական գոյնի պատկանելիութիւնը գինք ամուլ կը պահէ կարգ մը շրջանակներու հետ գործակցելէ:

- Այնճարի կրթօճախները բերրի հունձք տուած են, բայց պէտք է միանան, որ գոյատեւեն գալիք տասնամեակին:

- Այնճարցի մը միշտ օդանաւի մէջ է:

- Այնճարի մէջ ծնած առաջին սերունդի փոքրիկներուն համար թշուառութեանց տարիները շատ երկար եղած են, բայց բոլորն ալ ուրախ սիրտ ունին՝ շնորհիւ հռչակաւոր խաղասրահին եւ «Ընկլգմենին» (Անդրանիկ Քէնտիրճեան) գուարթ հսկողութեան:

- Այնճարցիները իրենց ծածկանունները Մուսա Տաղէն բերած են, իսկ նոր ծածկանունները աւելի լաւ յարմարցուած են արդի ժամանակին:

- Կարգ մը մարդիկ եւ ընտանիքներ կը ճանչցուին միայն իրենց ծածկանուններով:

- «Հիլֆպուլստ» գուիճերիական եւ գերմանական միսիոնարութիւնը մեծ ներդրում ունեցած է Այնճարի կրթական եւ առողջապահական եւ այլ մարգերու մէջ:

- Կարգ մը ծանօթ եւ ուրիշ մութ պատճառներով Այնճարի հրապարակի աշտարակ ժամացոյցը, որ հպարտանքի մը պէտք էր վերածուէր Այնճարի պատմութեան 70-ամեակին, դժուարութեամբ փուլ տուին: Գնաց աշտարակ-ժամացոյցը եւ նաեւ խոստումը՝ աւելի արդիականի մը շինութեան:

- Այնճարցի կարգ մը երիտասարդ պատասխանատուներ, առանց ժողովուրդի կարծիքին դիմելու, կը փոխեն Այնճարի պատմութեան պատկանող վայրերը (ինչպէս՝ աշտարակ-ժամացոյցը), կը փոխեն նաեւ սրահի անուններ, ինչպէս՝ «Տիգրանեան» պահը, որուն մէջ Այնճարի պատմութեան մեծագոյն դէպքերը պատահած են: (Կարդալ «Ազդակ»ի 50 տարի առաջ յօդուածները):

- Այնճարի մէջ ոստիկանատուն չկայ:

- Հարցերը կարելի եղածին չափ կը լուծուին ներքին կարգադրութեամբ: Կարգ մը հարցեր ալ կը մնան անլոյծ մինչեւ մոռացութիւն:

- Պէյրութաբնակ մեր հայերը այնճարցիները կը նկատեն մեծահարուստներ: Այդպէս ալ ենք մեր անկեղծութեան ու հիւրասիրութեան մէջ:

- Հայաստանը, Արարատը, «Նայիրեան դալար բարտին» եւ Շուշին անմիջական ազդեցութիւն ունին այնճարցիներու հոգիներու եւ մտածողութեան վրայ:

- Այնճարցի կարգ մը կղերականներ, Աստծոյ գործին առընթեր, ունի այլ կարգ մը լուռ գործեր:

- Մուսա Տաղի գաւառաբարբառը կը տոկայ ժամանակին դէմ: Ուրախալի է, որ կարգ մը փոքրիկներ իրենց մեծ մայրերուն հետ այդ բարբառով կը մեծնան այս ժամանակներուն:

- Սուրիական ուժերը Այնճարի մէջ աւելի քան 25 տարի մնացին: Այնճարը միշտ պիտի յիշուի լիբանանեան պատմութեան մէջ՝ իբրեւ ապաստանարան Պէյրութի մեր հայրենակիցներուն:

- Միջին Արեւելքի մեծագոյն օդային ճակատումը տեղի ունեցած է Այնճարի օդային տարածքին, 1982-ին:

- Նկատելի է այնճարցի փեսացու մը ունենալու փափաքը օտար ափերու վրայ հաստատուած մեր գիւղացիներուն: Ծագումով այնճարցի աղջիկներ կը տիրեն այնճարաբնակ կարգ մը երիտասարդներու սրտերուն եւ զանոնք կը տեղափոխեն արեւմտեան ոստաններ:

- Այնճարի մէջ Մուսա Լերան նահատակներու յուշարձան-յաղթանակի կոթողը շինուեցաւ 1994-ին, Երեւանի քաղաքաշինութեան նախարար, ողբացեալ Ռոմիօ Չուլհակեանի սրտաբուխ աշխատանքով: Յուշարձանի քանդակներու բաժինը չհրագործուեցաւ, նաեւ՝ ամփիթատրոնի մը ամէնէն կարեւոր բաժինը: Այնճարցիներս «Յուշարձան նաւը» կ'ուզէինք կրկնել, բայց անտեղեակ էինք կոթողներու կրկնութեանց դէմ սկզբունքին:

- Այնճարի տարածքը, ապականութեան անկիւնէն դիտուած, տակաւին կը նկատուի լիբանանեան ամէնէն մաքուր շրջաններէն մէկը:

- 70-ամեակին պէտք է յիշենք անծանօթ քաջ գիւղացիներ եւ կարգ մը տիրական անուններ՝ գլխաւորութեամբ Մովսէս Տէր Գալուստեանի (էֆէնտի), Քոյր Հետուիկի եւ գործակիցներ՝ Ֆելտմենի, տոքթ. Ալթունեանի եւ տոքթ. Պարետ Մինասեանի, «Կիւլպէնկեան» հիմնարկի, Ադաճանեան կարտինալի եւ շարքը շատ շարունակելի է...

- 2009-ի նոր սերունդի ծնունդներէն են՝ Լոռին, Վազգէնը, Սեզան, Լիլին, Սեւակը, Կարէնը եւ... Հայատրոփ, խիգախ, ժպտուն, իմաստուն եւ աշխուժ է եօթանասուն ամեայ պատանի Այնճարը:

09/09/09
Այնճար

ՍՐԲՈՑ ՀՌԻՓՍԻՄԵԱՆՑ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՎԵՐԱՄՈՒՏ 2009 - 2010

Վարժարանիս տնօրէնութիւնը այսու կը յայտարարէ, որ 2009 - 2010 դպրոցական տարեշրջանի լրացուցիչ արձանագրութիւնները վերսկսան 1 սեպտեմբերին, ամէն օր առաւօտեան ժամը 8:30 - 13:30, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէն:

Տնօրէնութիւնը ուրախութեամբ կը ծանուցէ, թէ այս տարի մանկապարտէզն ետք կատարուեցաւ վերանորոգումը «Հռիփսիմեանց նախակրթարան»ի բաժիններուն, մանկավարժական լաւագոյն տուեալներով:

Տնօրէնութիւնը դարձեալ կը յայտնէ, որ վարժարանս օժտուած է ծաղկոցի բաժինով (2 տարեկանէն վեր փոքրիկներուն), մինչեւ աւարտական կարգերը՝ կենսագիտութեան, ընդհանուր գիտութիւններու եւ ընկերատնտեսագիտութեան ճիւղերով:

Նորեկ աշակերտներու արձանագրութեան համար հարկ է քարտուղարութեան ներկայացնել՝

ա) Ինքնութեան թուղթի կամ «*Խրատ քայտի*» լուսապատճէնը:
բ) Մկրտութեան վկայագիր:
գ) Պատուաստներու, առողջ վիճակի վկայագիրներ եւ արեան խմբակ:
դ) 4 լուսանկար:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ա) Երեքշաբթի, 15 սեպտեմբեր 2009՝ Թ. Ժ. ԺԱ. եւ ԺԲ. դասարաններուն համար:
բ) Հինգշաբթի, 1 հոկտեմբեր 2009՝ միջնակարգ եւ նախակրթարանի բոլոր բաժիններուն համար:
գ) Չորեքշաբթի, 7 հոկտեմբեր 2009՝ մանկապարտէզի բոլոր կարգերուն համար:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
ՍՐԲՈՑ ՀՌԻՓՍԻՄԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱԶԳ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Հեռ. 01/261622

1.- Ազգ. Աբգարեան վարժարանի 2009/2010 կրթական տարեշրջանի արձանագրութիւնները կը շարունակուին 1 սեպտեմբեր 2009-էն սկսեալ, երկուշաբթիէն ուրբաթ, կէսօրէ առաջ ժամը 8:30-էն 12:00, մինչեւ վերամուտի թուական՝ 1 հոկտեմբեր 2009:

2.- Կ'ընդունինք երկու տարեկանէն վեր մանուկներ, մինչեւ նախակրթարանի Զ. կարգ: Վարժարանս ունի ֆրանսական թեքում:

3.- Իբրեւ ձրիավարժ դպրոց՝ վարժարանս ունի մատչելի սակեր:

4.- Յաւելեալ մանրամասնութեանց համար դիմել քարտուղարութեան:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ս. ԱԳՆԷՍ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

2009-2010 տարեշրջանի արձանագրութիւնները կը շարունակուին երեքշաբթի 1 սեպտեմբերէն մինչեւ 30 սեպտեմբեր 2009, ամէն օր, առաւօտեան ժամը 9:00-էն 1:00, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէն:

Նորեկ աշակերտները պարտին իրենց հետ բերել.

- Նախորդ դպրոցի վիճակագոյցը եւ փոխանցագիրը՝ վաւերացուած պետութենէն:
- Անձնաթուղթի կամ «Խրատ քայտ»ի լուսապատճէն:
- 5 լուսանկար եւ պատուաստի տետրակին լուսապատճէնը (մանկապարտէզի աշակերտներուն համար):

Վերաքննութիւնները եւ նորեկ աշակերտներու մուտքի քննութիւնները տեղի կ'ունենան չորեքշաբթի, 16 եւ հինգշաբթի, 17 սեպտեմբերին, առաւօտեան ժամը 9:00-ին:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

- Հինգշաբթի, 1 հոկտեմբեր՝ Նախակրթարան եւ միջնակարգ (Առաջինէն մինչեւ 9-րդ՝ Պրեօվէ)
- Երեքշաբթի, 6 հոկտեմբեր՝ Մանկապարտէզ (Մանկամսուրէն մինչեւ Ծաղիկ դասարան)

Մանկապարտէզ կ'ընդունուին երկու տարեկանէն վեր փոքրիկները, պայմանաւ որ կարողութիւն ունենան հասկնալու եւ հասկցուելու:

Բարի Վերամուտ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ Ս. ԱԳՆԷՍ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ ...

Շարունակուած 2րդ էջէն

«ԱԶԴԱԿ» ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆԸ

Երէկ «Ազդակ»ի տնօրէնութիւնը կապ հաստատեց հայրենի «Ազգ» օրաթերթի գլխաւոր խմբագիր Յակոբ Աւետիքեանի հետ եւ շնորհաւորեց զայն վաստակաւոր լրագրողի նախագահական պատուաւոր կոչումին արժանանալուն համար:

«Ազդակ»ի տնօրէնութիւնը նաեւ մաղթեց, որ «Ազգ» շարունակէ իր առողջ դերակատարութիւնը՝ յանուն հայ մամուլի զարգացման եւ կայացման:

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՎԵՐԱՄՈՒՏ 2009 - 2010

Հայ աւետարանական Թորոսեան վարժարանը 2009-2010 տարեշրջանին համար պատրաստ է ծառայելու հայ ազգի բոլոր զաւակներուն՝ մանկապարտէզէն մինչեւ պրեօվէի դասարան: Առ այդ, արձանագրութիւնները սկսած են եւ կը շարունակուին մինչեւ սեպտեմբերի վերջ, առաւօտեան ժամը 8:00-1:00,

Բոլորը, նախկին թէ նորեկ աշակերտներ, պարտին կատարել արձանագրութիւն:

Նորեկ աշակերտներ արձանագրուելու համար պէտք է ներկայացնեն անցնող տարուան վիճակացոյցը, անձնաթուղթի լուսապատճէն, 1 լուսանկար, նախորդ դպրոցէն վարքի հաստատագիր մը եւ կառավարութեան մօտ աշակերտին թիւը (*ինֆետ*):

Վերաքննութիւնները տեղի կ'ունենան 9 եւ 10 սեպտեմբերին, առաւօտեան ժամը 10:00-ին: Գիրքերու ցանկերը տրամադրելի են 14 սեպտեմբերէն՝ իսկ համազգեստները՝ 21 սեպտեմբերէն սկսեալ:

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

Պրեօվէի դասարան՝ 14 սեպտեմբեր 2009, առաւօտեան ժամը 8:00-ին:

Նախակրթարան եւ միջնակարգ՝ 1 հոկտեմբեր 2009, առաւօտեան ժամը 8:00-ին:

Մանկապարտէզ՝ 6 հոկտեմբեր 2009, առաւօտեան ժամը 8:00-ին:

Կը խնդրուի նախակրթարանի եւ միջնակարգի ծնողներէն՝ 1 հոկտեմբերի առաւօտեան, իսկ մանկապարտէզի ծնողներէն՝ 6 հոկտեմբերի առաւօտեան իրենց զաւկին հետ ներկայանալ դպրոց՝ պաշտամունքով սկսելու տարեշրջանը:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

American Lebanese Language Center
A member of International House World Organization

Speak To The World

- **English Programs**: General English, Spoken English, English for Medicine, Law, Business
- **Business Program**
- **Languages**-English, Italian, German, Russian, Chinese, Japanese, Spanish, French, Arabic
- **Computer Programs** - Windows Vista , MS Office 2007 Graphic Design, Programing, CIW, A+Comptia, MCSE

Conversations September 22
Full sessions October 7

American Lebanese Language Center - DBAYEH
Tel: 04-40 47 65 04-41 82 99 03-73 88 53
http://www.allcdbayeh.net

ՄԻԱՍԻՆ ԱԻԵԼԻ ՁՕՐԱՒՈՐ ԵՆՔ TOGETHER WE ARE STRONGER

AFHIL ԱՖՀԻԼ

Home Medical Equipment Services

AFIL HEALTH CLUB

P.T.S. AMBULANCE

AFIL CAR - LIFE - TRAVEL - X-PAT

UNIVERSITY FUND

AFHIL Mednet Network Clinics

ՊԷՏՔ Է ԽՆԱՅՈՒԷ՛Ր ...

Շարունակուած 3րդ էջէն

երկրորդ շաբաթէն ի վեր, դրական ուղղութեամբ շարժումը ծայր տուած է ամէնուրեք, բոլոր մակարդակներուն վրայ, Հայաստանի մէջ թէ արտերկրի: Մեր ժողովուրդին բոլոր հոսանքներուն հակագդեցութիւնը եղաւ առողջ, հաւատարիմ՝ մեր պայքարի ուղիին:

Տարբեր ալ չէր կրնար ըլլալ:

ՀՅ Դաշնակցութիւնը առանձին չէ ձախաւերութիւնը կասեցնելու իր ճիգին մէջ: Տարբեր չէ եղած ու չէր կրնար ըլլալ: Խնդրոյ առարկայ հիմնահարցերուն դիմաց, ահաւասիկ անգամ մը եւս ականատես ենք անշեղ միասնականութեան, որովհետեւ իրենց յայտարարութիւններով ու ձեռնարկած շարժումներով, ՀՅ Դաշնակցութիւնը, ՍԴ Հնչակեան ու ՌԱ կուսակցութիւնները կ՛ապացուցեն, թէ կը գտնուին նոյն խրամատին մէջ, նոյն պատնէշին վրայ, իրենց կողքին ունենալով մեր եկեղեցին ու յարանուանութիւնները, մտաւորականութիւնն ու ընդհանրապէս հայ միտքը, մեր ամբողջ ժողովուրդը: Անոնց այս դիրքորոշումը չի կրնար անարձագանգ մնալ Հայաստանի մէջ, ու անարձագանգ չէ:

Այդպէ՛ս է եղած անցեալին, ու այսօ՛ր ալ այդպէս է, որովհետեւ Ցեղասպանութեան ու մեր պատմական հողերուն խլման հետեւանքով ստեղծուած Դատը միայն այս կամ այն կուսակցութեան, յարանուանութեան կամ հատուածին չ՛առնչուիր: Մօտիկ ու հեռաւոր անցեալի կեցուածքները նաեւ ապացուցած են, որ անիկա «սեփականութիւնը» չէ միայն Արեւմտեան Հայաստանը բռնի կերպով կորսնցուցած հայորդիներուն ու անոնց ժառանգորդներուն, ինչպէս որ կը փորձէ «ցուցադրել» թրքական քարոզչութիւնը, հայութիւնը պառակտելու ելած շրջանակները: 60-ականներու կէսերուն, Հայաստանի մէջ բարձրացած «Մեր հողերը...» կանչերը քսան տարի ետք գործնական արտայայտութիւն մը գտան Արցախ աշխարհին մէջ, ու այդ երթը պիտի մնայ աննահանջ:

Որովհետեւ՝

Ազատ, Անկախ ու Միացեալ Հայաստանի տեսլականը իր գաղափարական, քաղաքական ու զգացական հովանոցին տակ կը համախմբէ ամբողջ հայութիւնը, սկսեալ Հայաստանի անդրանիկ հանրապետութեան օրերէն...

Ահա թէ ինչո՛ւ վստահ ենք, որ մեր ժողովուրդը, իր բոլոր հոսանքներով ու հատուածներով, միասնական յաղթանակ պիտի տանի նա՛եւ այս անգամ, հոգ չէ թէ ճիգի աննախընթաց ու անբաղձալի վատնում տեղի կ՛ունենայ ամէնուրեք:

Ահա թէ ինչո՛ւ պէտք է խնայուէր այս վատնումը...

16 սեպտեմբեր, 2009

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐ ՄԵՐԺՈՒՄԸ Կ՛ԱՐՏԱՅԱՅՏԷ ...

Շարունակուած 3րդ էջէն

խոր ընդվզումով եւ միասնական ոգիով կու գայ իր անվերապահ մերժումը յայտնելու՝ անհասկնալի միտումով հայ ազգի պահանջատիրութեան երթը խափանող եւ իբրեւ այդպիսին մեր ազգային անշրջանցելի իրաւունքները վտանգող նախաստորագրուած փաստաթուղթերուն գծով:

Ի մտի ունենալով նաեւ, որ այս հայ-թուրք յարաբերութիւնները ներկայի իրենց տարազին ընդմէջէն կը միտին հայութիւնը դնել պատմական ճակատագրական սխալի դէմ յանդիման՝ խնդրոյ առարկայ դարձնելով Հայոց ցեղասպանութեան ընդունումը եւ օգոստոս 1920-ին Սեւրի դաշնագիրով ամրագրուած մեր իրաւունքները, ինչպէս նաեւ արցախեան պահանջատիրութեան երթը, ուր տակաւին անհամար զոհուածներու արիւնը չէ չորցած:

Լիբանանահայ երիտասարդութիւնը, որ եղած է հաւատարիմ իր պահանջատէրի կոչումին, կը բողոքէ պատահածին դէմ՝ պահանջելով հայրենի իշխանութիւններէն, որ այս յարաբերութեանց զարգացման գործընթացին մէջ անպայման եւ անյապաղ նկատի ունենան հետեւեալ խիստ կարեւոր կէտերը.

- Չձեռնարկել պատմագէտներու յանձնախումբի գոյացման ընտրանքին, որուն իբրեւ հաւանական արդիւնք անպայման կասկածի տակ պիտի դրուի Հայոց ցեղասպանութեան անմոռանալի փաստը:

- Հրաժարիլ Կարսի համաձայնագիրի շունչով որեւէ բանակցային տրամադրութենէն, ուր հայրենի պետութիւնը պիտի ճանչնայ Թուրքիոյ հողային իրաւական ամբողջականութիւնն ու միանգամընդմիշտ պիտի կացինահարէ հայութեան արդար պահանջատիրութիւնը:

- Խնդրոյ առարկայ չդարձնել արցախեան հողային եւ ազգային ինքնորոշման իրաւունքները, որոնց սպառնացող թուրք դիւանագիտութեան նենգ միտումը կը տեսնուի այս համաձայնագիրին ետին:

Ուստի հաշուի առած վերոյիշեալ յոյժ կարեւոր հարցերը, Մենք՝ լիբանանահայութեան երիտասարդական եւ ուսանողական միութիւններս, միաբերան կը պահանջենք հայրենի իշխանութիւններէն հրաժարիլ այս գործընթացի ներկայ հոլովոյթէն, որ շատ հեռու է համահայկական մեր տեսլականէն, փոխարէնը՝ որդեգրել մեր ազգի դարաւոր զոհողութիւններուն վայել դիւանագիտական ելքեր եւ լուծումներ, որոնց արդիւնքներուն պատասխանատուութիւնը պատրաստ ըլլանք կրելու բոլորս միասնաբար՝ Հայրենիք եւ Սփիւռք:

17 սեպտեմբեր 2009
Պէյրութ

ԺԻՖՈՒ

Tel. 04-540973

ՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇԸ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

Մանթը
+ աղցան
+ անուշեղէն

Սակ՝ 10,000 լ.ո.

ԺԻՖՈՒ

Tel. 04-540973

ՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇԸ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

Սթրոկոնոֆ
+ աղցան
+ անուշեղէն

Սակ՝ 10,000 լ.ո.

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՀԵՌԱՁԱՅՆԻ ԹԻԻԵՐԸ

«ԱԶԴԱԿ»Ի հետ կապուելու համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն.-
(01)258526, (01)260115 եւ (01)241274:

BOGHOS OPTIC
Autoroute Jdeideh
Tel.: 01-870016 03-194688

ԵՍ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ...

Շարունակուած 6րդ էջէն

մեզի, որ մեզ գաղթական չհանեն: Ատալը (Ատանալը) Մոհամետ էֆենտին կ՛ըսէ. «Մենք հին բարեկամը եղած ենք, հոս ձեզի բան մը պիտի ըսեմ, վերը ներ եղած ենք, հոս ձեզի բան մը պիտի ըսեմ, վերը Աստուած, վարը մենք, երեքիս մէջ պիտի մնայ... Եթէ այս խօսքը դուրս ելլէ, եթէ լսուի, որ այստեղէն ըսած է, գիս անմիջապէս կախաղան կը հանեն: (Ինք թուրք-տաճիկ եւ ասիկա հայ քրիստոնեաներուն դիմաց ըսած է): Օղլըմ (տղաս) ձեզ միայն *մուաճճըր*-գաղթական պիտի չհանեն, միայն գաղթական պիտի չըլլաք. *մուաճճըր* պիտի ըլլաք ու պիտի թէլէֆէքմեռնիք: Փաշաներուն հրամանը ասիկա է: Ուստի գացէք, լեռը քաշուեցէք, լեռ բարձրացէք, ձեր կռնակը ծովն է, Աստուծմէ թերեւս օգնութիւն մը կ՛ըլլայ ձեզի եւ կ՛ազատիք»:

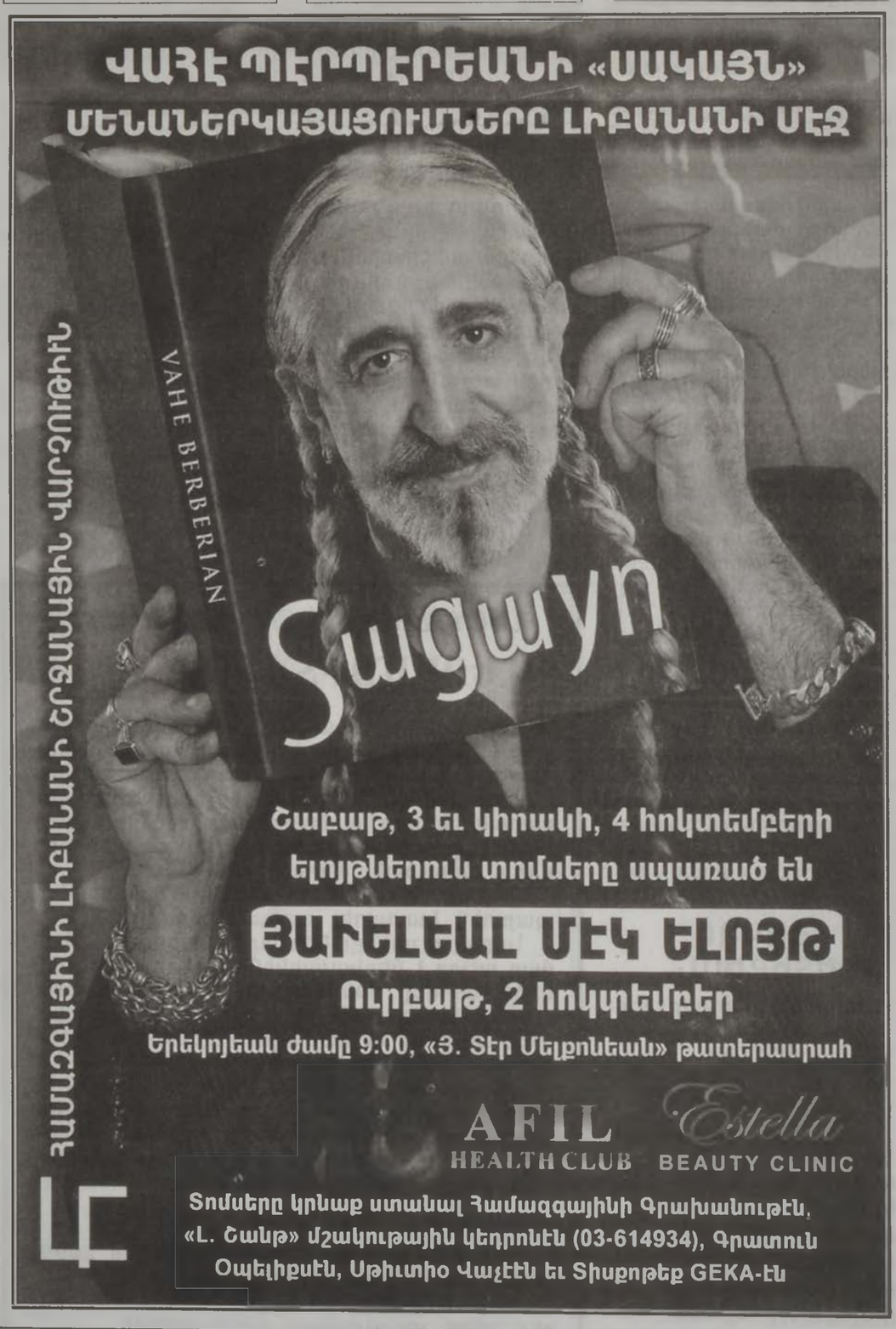
Ատալը (Ատանալը) Մոհամետ աղային քովէն հագիւ կ՛ելլեն, Աբրահամոյը, որ Պիթիաս խանութ ունեցած է, Անտիոքի խանութպաններուն հուներ ծախած եղած է եւ ըսած է. «Ելլեմ քանի մը դրուշ առնեմ: Կը ձերբակալեն զայն (Աբրահամոյը) եւ կը բանտարկեն: Ռենճիլենց Մովսէս՝ Մովսէս ամմոն ալ, որ Որոնդէս գետին եղող կղզեակին մէջ, Ատալը Մոհամետին տունը կը սպասէ, երբ կը տեսնէ, որ Աբրահամոյը չի գար, Մոհամետ աղան կը փախցնէ գինք Որոնդէս կղզիի արեւմտեան ափը: Այսպէս փախստական եւ գաղտնի ճամբաներէ կրցած էր փախչիլ եւ գիւղ (Պիթիաս) հասնիլ: Ան այս լուրերը բերաւ գիւղացիներուն:

Մինչ այդ արդէն, ժողովուրդէն անոնք, որոնք համոզուած էին լեռ բարձրանալու գաղափարին, սկսան լեռ ելլել, ոմանք գիւղ մնացին: Մեր Պիթիաս գիւղին մէջ կային 6-7 թուրք զինուորներ, կը տեսնէին, որ ժողովուրդը լեռ կը բարձրանայ, բան մը չէին ըսեր: Լեռ բարձրացած ժողովուրդը կու գար կալերէն ցորենի խուրձեր կը շալկէր, կը տանէր լեռ, դարձեալ բան մը չէին ըսեր: Այս ձեւով ժողովուրդը բարձրացաւ լեռ: Առաջին շրջանին ժողովուրդին առաջին հանգրուանը եղաւ «հիրէն առջիւը» - հորին առջեւը: Յետոյ ելան «Եումարէն գիտէնը»: Յետոյ աւելի բարձրացան ու ցրուեցան, որուն խելքը փչեց առնել կողմ մը գնաց, շուարած զինուորներու պէս ժողովուրդը ցրուեցաւ այս ու այն կողմ, հիւղակներ շինեց (փայտերէ-ցախերէ) եւ տեղաւորուեցան...

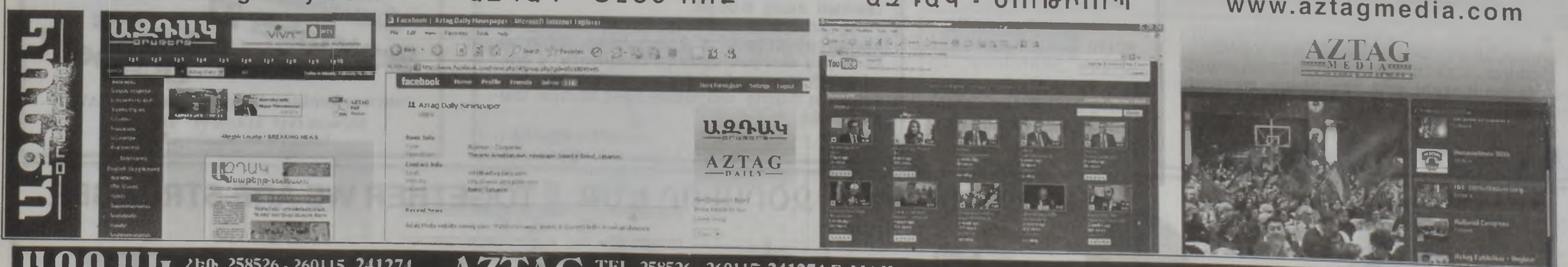
Մինչ այդ, Սուէտիա - լէվշէկ կ՛ըսեն, միւտիւր մը կար, գոռոզութեամբ ըսեր է. «Յիսուն զինուորներով կ՛ելլեմ եւ ոչխարի գառնուկներու պէս կը հաւաքեմ ու կ՛իջեցնեմ գիրենք»: Մեր ժողովուրդը դիմադրեց. կրակ բացաւ անոնց վրայ, երկու զինուոր սպաննեց իրենցմէ: Փախան-գացին...: Անցան երեք չորս օր, մեր գիւղէն (Պիթիաս) Սերգիսեէը-Շերպիչինց Սերգիսեէը, Կիրէտիւր-գիւղապետ էր, նամակ մը գրած էր մեզի լեռը թէ. «Թէ եկէք իջէք, երեք հազարէ աւելի զինուոր եկած է Հապլէք (Հաճի-Հապիպլի գիւղը «Թուփ», «Քաթըր թուփա» բերած է, եթէ գաք յանձնուիք որեւէ բան պիտի չընեն ձեզի, ատոր հետ միաժամանակ պարտադիր զինուորութենէն փախած ընտանիքները իրենց տեղը պիտի մնան: Այն ընտանիքի այր մարդը, որ զինուոր գացած է, անոր ընտանիքը իր տեղը պիտի մնայ»:

Մենք, լեռը մեր պարտէզը «Քէօկլը-կէօլը» տեղաւորուած էինք: Հօրաքոյր մը ունէի, որ ամուսնացած էր Խէշտէկին հետ, երբ լսեց նամակին խօսքերը, ըսաւ հօրս. «Աղբար զրկէ գիս, աղբար զրկէ գիս»: Հայրս ձանձրացած էր գիշերուայ արդէն ժամը 8:00-9:00-ը եղած էր, ըսաւ ինծի. «Ելիր տղաս, տար գինքը»:

Էշ մը ունէինք, բեռցանք առարկաները: Հօրաքրոջս ները կար, «Ձըրէինը մարդու կեղծանուն կին էր, ան ալ մեզի հետ՝ իջանք «Տըլքենց» Պօղոսին տամը-հիւղակը: Տեսայ «Տըլքենց» Պօղոս պապուկը, քովը կար այս Տըլքենց Եագուպը, որ չօճուխ մըն էր: Տըլքենց պառաւը հոն էր: Եկած էր համոզելու համար Տըլքենց պապուկը, որ լեռնէն վար իջնէ ու մուաճճըր երթան: Ան ալ չէր իջած: Առած էր Տըլքենց Եագուպը՝ չոճուխը, որ գիւղ իջնեն: Միացան մեզի: Սկսանք իջնել, մինչեւ «Մէխուլենց տամերը» (հիւղակները») հասնինք, սկսաւ անձրեւը: Ժամը գիշերուան 10:00 էր: Պառաւը եւ տղեկը անցան մտան «Մախուլենց տամը»: Ես քշեցի էշը, հետս՝ հօրաքոյրս եւ ները: Հասանք «Չաթ» ըսուած տեղը, անձրեւը սաստիկ սաստկացաւ «սիճըմի» պէս, պարանի պէս: Մինչեւ «Կիւլ-կէտէք» հասնինք ցամաք տեղ չմնաց մեզի: «Չաթ» ըսուած տեղէն 10 վայրկեան հեռաւորութեամբ մագարա մը (քարայր մը) կար. Կիւլ Կէտըկէն քարայրը մտանք, այդ քարայրին մէջ մինչեւ մութնուլոյս (Պիծըրնիլ): Այս քարայրէն վար ես չգացի եւ ըսի իրենց. «Ասկէ վար ես այլեւս չեմ երթար, Աստուած ձեզի հետ ըլլայ, աւելի, պակաս, հալալ ըրէք: Չիրենք ճամբելէ յետոյ, էշը առի, ետ լեռ՝ մեր պարտէզը: «Քէօկլը-կէօլը» սկսայ բարձրանալ: Երբ որ լուսցաւ, «Մախուլենց տամերուն» քով հասայ: Թուրք զինուորները տեսայ, որոնք Հապլէքի կողմէն կ՛ելլէին դէպի լեռ: Յանկարծ զէնք մը պայթեցաւ մինչեւ «Շըլլենց տամը», Շըլլենց Եաքան հասնիմ, Մախուլենց տամէն մինչեւ հոն 15 վայրկեան չ՛ելլեր, թոփ մըն ալ պայթեցաւ: Էշը արագացուցի, եկայ հասայ «Եումարէն գիտէնը» ըսուած տեղը: Տեսայ մեր տղաքը պատերազմական դիրքեր կը շինեն, պատեր կը պատեն: Թթու լեմոնի պէս էին բոլորին դէմքերը, նոյնիսկ ամենակտրիճին դէմքը, Փըսթին, Մանէկին, Մէկալներունը: Քշեցի էշը, ատկէ բարձրացայ: Հասայ մեր տամը (հիւղակը), տեսայ ողորմած մայրս հաց կ՛եփէր: Կապեցի էշը, երկու հաց կապեցի մէջքս, առի Չիֆթէն եւ ըսի մօրս. «Եամա, իս մէհէրէպէն կ՛ուրթում...»: Մայրիկ, ես պատերազմի կ՛երթամ...:

www.aztagdaily.com ԱԶԴԱԿ - ՖԷՅՍՊՈՒՔ ԱԶԴԱԿ - ԵՈՒԹԻՈՒԲ www.aztagmedia.com

ԱԶԴԱԿ ՀԵՌ. 258526 - 260115 -241274 ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՄՈՒՏ
AZTAG TEL. 258526 - 260115 -241274 E. MAIL : aztag@inco.com.lb FAX : 258529 P.O.BOX : 80860 BOURJ HAMMOUD
هاتف : ٢٥٨٥٢٦ـ٢٦٠١١٥ ـ ٢٤١٢٧٤ فاكس: ٢٥٨٥٢٩ ص.ب: ٨٠٨٦٠ برج حمّود ازتاك :

ԹՈՂ ՁՈՒՌՆԱՅԻՆ ...

Շարունակուած 7րդ էջէն

է իրենց գլուխը պաշտպանեն «հելմըթ»ով՝ արկածներու հետեւանքներուն առաջքը առնելու համար: Այնճարցիք մտիկ կ՛ընեն իրեն, կը գարմանան, բայց ոչ ոք իր խօսքերով կը մտահոգուի: Սոնան ի գուր կը յոգնի դուրսէն սորվածը այնճարցիներուն պարտադրելու իր փորձին մէջ:

Կը քալեմ Այնճարի հրապարակէն մինչեւ ակ:

Ճամբան երկար է, բայց՝ հաճելի: Այնճար, Այնճար, ի՜նչ հրաշք ես դուն: Հոգիս կ՛ապրի կարօտը պարտէզներուդ, որոնք այժմ արգասաբեր են ու կեանքով լեցուն: Ճամբուն եզրին կը հանդիպիմ վաղեմի բարեկամուհիիս, որուն հետ աշխատակցած եմ տարիներ Խանամիրեան քոլեճին մէջ: Ան այժմ տարին վեց ամիս Այնճար կը բնակի, որովհետեւ իր որդին Ֆրանսայէն գալով՝ մեղուաբուծութեան գործին ձեռնարկած է Այնճարի մէջ, մտածելով, թէ իր չորս աղջիկները օր մը պէտք է հոս գան ու ապրին, որ հայ մնան: Կ՛երթանք իրենց տունը եւ տէր եւ տիկին Պօշնակեանները մեզի կը բացատրեն, թէ որքան հետաքրքրական է մեղուներուն կեանքը: Զարմանքով մտիկ կ՛ընեմ: Քաղաքէն գիւղ գալով՝ անոնք հոս երջանիկ կեանք մը կ՛ապրին:

Այնճարի մէջ ամառը տեւաբար ելեկտրականութիւն կայ, որովհետեւ ջուրը Այնճարէն է, որ կը սփռուի շրջակայ գիւղերուն, այս եղանակին պարտէզներու ջրտուքը կատարելու համար: Յանկարծ ելեկտրական հոսանքը հոս ալ սկսան կտրելու: Ամէն ոք իրար անցաւ, Գօգոն եկաւ ու ըսաւ, թէ ելեկտրականութեան կոճակը վար-վեր առնող պետական պաշտօնեան ծեծած են մեժտելցիք, գանգատելով, թէ Այնճարին տեւաբար ելեկտրականութիւն կու տայ: Հիմա Այնճարն ալ սկսաւ զրկուիլ լոյսէ՝ կապուելով ժամանակացոյցի: Սակայն «սիթերներ» կը շրջագային գիւղին մէջ, որովհետեւ դրացի գիւղերէն Այնճար կու գան՝ իրենց ջուրը ապահովելու համար:

«Թող ջուրը կրեն եւ ստիպուին մեզի ելեկտրականութիւն տալ», կ՛ըսեն տնեցիք տեսակ մը արգահատանքով:

Երեկոյ է ու եկեղեցւոյ գմբէթին ետին, քիչ հեռուէն արդէն կ՛երեւին լոյսերը բարգաւաճող նոր շրջանի մը, իր բնակելի տուներով: Ընդվզումը կը պատէ հոգիս, թող անոնք հեռու մնան Այնճարէն, թող այնճարցիք զարգացնեն տուներու ու «վիլլա»ներու կառուցումը, թող բարգաւաճի Այնճարը իր որդիներով, թող գաղթողները վերադառնան ու իրենց ոգեղէն ուժով ամրացնեն այս բերդին պարիսպները, եկեղեցւոյ զանգերը թող ղօղանջեն ու թող փչէ զուռնան՝ իր ձայնին արձագանգը տարածելով ամբողջ դաշտավայրին վրայ:

Այնճարցիք հո՛ս են:

Այնճար, 20 օգոստոս 2008